

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Comisia Națională Arheologică
Agenția Națională Arheologică
Institutul Patrimoniului Cultural
Muzeul Național de Istorie a Moldovei

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2024

Chișinău, 2025

**Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Comisia Națională Arheologică
Agenția Națională Arheologică
Institutul Patrimoniului Cultural
Muzeul Național de Istorie a Moldovei**

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2024

**Sesiunea Națională de Rapoarte
18 aprilie 2025**

PROGRAM

REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Chișinău, 2025

CZU 902/904(478)(082)
C 35

Editor: dr. Vlad Vornic

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cercetări arheologice în Republica Moldova : Sesiunea Națională de Rapoarte, 18 aprilie 2025 : Program. Rezumatele comunicărilor / Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Comisia Națională Arheologică, Agenția Națională Arheologică, Institutul Patrimoniului Cultural, Muzeul Național de Istorie a Moldovei ; editor: Vlad Vornic. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Bons Offices) – . – ISBN 978-5-36241-465-8.

Campania 2024. – 2025. – 109 p. : fig. – [100] ex. – ISBN 978-5-36241-466-5.
CZU 902/904(478)(082)
C 35

Pe copertă: Pieptene de os din sec. IV d. Hr. de la Dubna

Responsabilitatea asupra conținutului
rezumatelor revine autorilor.

Tipar: Bons Offices

Academia de Științe a Moldovei
(Sala mică)

Orele 9.00 – 13.00. Comunicări

Moderatori – Gheorghe Postică, Ion Ursu

*Viorica PASCARI, Natalia OVCEAROV,
Alexandru LEVINSCHI, Serghei COVALENCO*

SĂPĂTURI ÎN GROTA DE LA BRÂNZENI (R-NUL EDINET) ÎN 2024

Natalia OVCEAROV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM
**O NOUĂ STAȚIUNE PALEOLITICĂ DESCOPERITĂ LA TELIȚA
(R-NUL ANENII NOI)**

Vitalie BURLACU

**SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ
CLIMĂUȚII DE JOS II, SATUL CLIMĂUȚI, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI.
CAMPANIA 2024**

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Serghei HEGHEA,
Natalia OVCEAROV, Igor DIMOV*

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE LA SPEIA
(R-NUL ANENII NOI) ÎN ANUL 2024**

*Sergiu POPOVICI, Eugen MISTREANU, Serghei HEGHEA,
Serghei AGULNIKOV, Sergiu SERBINOV*

**SITUL ARHEOLOGIC FLORICICA I (COM. ENICHIOI, R-NUL
CANTEMIR)**

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA,
Vlad CHITIC, Sergiu SERBINOV, Andrian IORGA, Igor DIMOV*

**DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA CUCUTENI–TRYPILLIA
HÂRCEȘTI II (R-NUL UNGHENI) ÎN ANUL 2024**

*Ghenadie ȘIRBU, Robert HOFMANN, Johannes MÜLLER,
Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN*

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL ENEOLITIC TRINCA–LA ȘAȚ.
CAMPANIA 2024**

*Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Vlad VORNIC, Denis TOPAL,
Serghei HEGHEA, Serghei AGULNICOV, Adrian IORGA, Dumitru AVRAM*

TUMULUL 20 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Vlad CHITIC,
Sergiu SERBINOV, Igor DIMOV*

TUMULUL 3 DIN SATUL DONDUȘENI (R-NUL DONDUȘENI)

*Vlad CHITIC, Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC,
Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Andrian IORGA, Igor DIMOV*
**MORMINTE DIN PRIMA EPOCĂ A FIERULUI DESCOPERITE LA
HÂRCEȘTI (R-NUL UNGHENI) ÎN ANUL 2024**

*Mihail BĂȚ, Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA,
Andrei ASÂNDULESEI, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER,
Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ*
**DATE PRELIMINARE PRIVIND CERCETĂRILE ARHEOLOGICE
EFECTUATE ÎN ANUL 2024 LA SITUL SAHARNA-ȚIGLĂU
(RAIONUL REZINA)**

Vitalie SOCHIRCĂ, Tatiana NAGACEVSCHI
**EVALUAREA SOLULUI DIN SITUL ARHEOLOGIC SAHARNA-ȚIGLĂU,
RAIONUL REZINA, CAMPANIA ANULUI 2024**

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC,
**CERCETĂRI DE SALVARE ÎN CADRUL SITULUI ARHEOLOGIC
HORODIȘTE – LA COT (R-NUL REZINA)**

Vlad VORNIC, Sergiu SERBINOV, Vlad CHITIC, Sergiu HEGHEA, Igor DIMOV
**O AȘEZARE GETICĂ DESCOPERITĂ LA RUSEȘTII NOI
(R-NUL IALOVENI)**

*Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA,
Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV*
**PROSPECȚIUNI ȘI SONDAJE LA SITURILE CULTURII GETICE DIN
PREAJMA SATULUI SURUCENI, RAIONUL IALOVENI**

*Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Sergiu SERBINOV,
Victor DULGHER, Vladimir CHITIC*
**NOI CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ ȘI SONDAJE ÎN CETATEA
DURLEȘTI – PĂDUREA GROZEȘTI (MUN. CHIȘINĂU)**

Orele 13.00 – 14.00 Pauză de prânz.

Orele 14.00 – 17.30. Comunicări

Moderatori – Aurel Zanoci, Sergiu Popovici

Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRCĂ
**CERCETĂRI PEDOLOGICE ÎN SITURILE ARHEOLOGICE DIN EPOCA
FIERULUI RUSEȘTII NOI, SURUCENI ȘI DURLEȘTI**

Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC
**CERCETĂRI PERIEGETICE LA SITUL FORTIFICAT DE LA
HORODIȘTE – DEALUL PLEȘA, RAIONUL CĂLĂRAȘI**

Octavian MUNTEANU, Michael MEYER, Vasile IARMULSCHI, Torben SCHATTE
**CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2024 ÎN AȘEZAREA DE TIP
POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – SUB PĂDURE**

*Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM,
Vladimir CHITIC, Sergiu SERBINOV*
**CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL ARHEOLOGIC
CĂINARII VECHI IV (R-NUL SOROCA)**

*Vlad VORNIC, Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Dumitru
AVRAM, Igor DIMOV, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Adrian IORGA*
**SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA ECATERINOVCA–IALPUĞENI–
VALEA JEPARULUI DIN ANUL 2024**

Vornic VORNIC, Sergiu HEGHEA, Igor DIMOV
**DESCOPERIRI ARHEOLOGICE DIN SEC. IV D.HR. LA DUBNA,
R-NUL SOROCA**

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM,
Andrian IORGA, Sergiu SERBINOV, Vlad CHITIC, Igor DIMOV*
**CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SINEȘTI
(R-NUL UNGHENI) ÎN ANUL 2024**

Vlad VORNIC, Sergiu HEGHEA, Dumitru AVRAM
**UN CUPTOR DE ARS CERAMICA DIN EVUL MEDIU TIMPURIU
DESCOPERIT LA ENICHIOI (R-NUL CANTEMIR)**

*Vlad VORNIC, Serghei AGULNICOV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA,
Dumitru AVRAM, Adrian IORGA, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC,
Igor DIMOV, Mircea SULA, Natalia OVCEAROV*
**SONDAJUL ARHEOLOGIC EFECTUAT LA COSTEȘTI-GÂRLEA
ÎN ANUL 2024**

*Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU,
Vlad VORNIC, Sergiu MUSTEAȚĂ*
**CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL MEDIEVAL
DE LA LOZOVA – LA HOTAR CU VORNICENII. CAMPANIA DIN 2024**

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Veaceslav BICBAEV, Adrian IORGA
**UN SONDAJ DE SALVARE EFECTUAT ÎN ANUL 2024
LA SITUL ARHEOLOGIC DE LA JEVRENI – IZVORUL POCRÂȘENI
(R-NUL CRIULENI)**

Ion URSU, Vlad VORNIC

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN GRĂDINA PUBLICĂ
„ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT” DIN CHIȘINĂU**

*Sergiu SERBINOV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA,
Dumitru AVRAM, Adrian IORGA, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV,
Igor DIMOV, Serghei AGULNICOV*

**SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SALA FUNERARĂ
(BEIT KHADDISHIM) A CIMITIRULUI EVREIESC
DIN MUN. CHIȘINĂU**

Vlad VORNIC, Ion URSU, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM

**DATE PRELIMINARE PRIVIND PERIEGEZELE EFECTUATE
ÎN RAIONUL STRĂȘENI ÎN ANUL 2024**

SĂPĂTURI ÎN GROTA DE LA BRÂNZENI (R-NUL EDINEȚ) ÎN 2024

*Viorica PASCARI, Natalia OVCEAROV,
Alexandru LEVINSCHI, Serghei COVALENCO*

După o întrerupere de opt ani, în 2024 au fost continuate săpăturile în grotă de la Brânzeni, amplasată la 1,3 km spre SV de satul eponim din raionul Edineț. Suprafața ei a fost cercetată de către N. Chetraru în anii 1963-1965. Cercetări suplimentare au fost efectuate de I. Borziac în 1987 și V. Burlacu în 2016. Practic toată partea interioară a grotăi și teritoriul adiacent al platformei de la intrare au fost dezvelite aproape complet. Rămase doar un mic sector în partea de V a grotăi, în afara așa-numitei „linii de streășină”, acoperite de blocuri masive de piatră ruptă, provenite din streășina prăbușită.

Chiar la începutul săpăturilor au fost evidențiate nu mai puțin de trei nivele culturale. Primul nivel este pus în legătură cu eneoliticul, epoca bronzului târziu și cu evul mediu. Al doilea nivel a fost atribuit de către N. Chetraru mezoliticului timpuriu, iar puțin mai târziu de I. Borziac l-a atribuit paleoliticului final. Dar, cele mai mari discuții a cauzat cronologia și aspectul industrial al materialelor din cel de al treilea nivel cultural, grosimea cărăuia era de cca 60 cm, fapt ce a declanșat mai multe încercări de al diviza în musterian-levallois și aurignacian în stadiul incipient al paleoliticului superior. Pentru majoritatea cercetătorilor colecția de silex din acest nivel a servit ca bază pentru evidențierea culturii arheologice de tip Brânzeni, care, în opinia savantului polonez J. Kozłowsky, se încadra în cercul monumentelor așa-numitului „selet moldovenesc”, iar după I. Borziac – în „aurignacian cu bifaciale”.

Vârsta arheologică a nivelului trei al grotăi de Brânzeni era apreciată de arheologi ca fiind cea mai timpurie din cadrul paleoliticului superior. Însă datele radiocarbon, obținute în diferite laboratoare, până nu demult conturau un alt interval al prezenței omului în grotă. Pentru nivelul inferior el constituia de la 27 până la 16 mii ani BP. La momentul actual, arheologul italian L. Longo a obținut o serie de noi date, cele mai timpurii dintre care ating limita de 34 mii ani BP.

În 2024 lucrările în grotă au fost efectuate în două etape. În prima etapă a fost eliberat de bolovani și blocuri de calcar terenul viitoarei secțiuni, cu suprafața de 9 m.p. (**Fig. 1, I**). În etapa a doua a fost efectuată studierea sistematică a fiecăruia din nivelele culturale. O atenție deosebită a fost acordată dezvelirii nivelului cultural inferior, divizat convențional în trei părți componente, conform prezenței unui număr mare de lame și lamele, a răspândirii pe larg a cuțitelor cu muchioară și a formelor de unelte denticulate scobitură în partea lui de mijloc și presupusa dominare a pieselor cu suprafața de ta-

lonare fațetată sau lată netedă, precum și cu suprafața de talonare în formă de „pasăre în zbor” în segmentul cel mai de jos, pe o grosime de cca 20 cm. Totodată, fiecare din segmentele acestui nivel a fost marcat corespunzător 3A, 3 și 3II, 3H, iar artefactele din fiecare strat intermediar erau colectate separat pentru a fi comparate ulterior.

Încă în timpul săpăturilor, partea superioară a celui de al treilea nivel cultural (**Fig. 1, II**) a fost recunoscută ca fiind „ceva străin” „seletului moldovenesc”. Este vorba, în primul rând, de o tehnică mai avansată de așchiere a silexului și de implementarea tehnicii pieselor compozite, bazate pe răspândirea modalității de trunchiere a marginii pieselor prin retușă abruptă și verticală, denumită à *bord abbatu*. Împreună cu tehnica dezvoltată a așchierii burinante, astfel de particularități sunt caracteristice în exclusivitate epigravetianului regiunii carpato-nistrene, iar mai precis, epigravetianului dezvoltat, fapt confirmat prin două descoperiri de microlite principal importante. Este vorba de microvârful cu marginea teșită, similar seriei de microvârfuri „de aspect segmentoidal” din stațiunea de la Cosăuți, datate cu 20-18 mii ani BP. A doua descoperire este piesa compozită pe microlamelă cu capetele trunchiate intenționat și una din margini retușată vertical, în timp ce pe marginea opusă sunt clar observate semne de utilizare în formă de retușare dorsală mărunță.

Pentru partea rămasă a celui de al treilea nivel cultural (**Fig. 1, III-VI**) recunoaștem omogenitatea și uniformitatea ei atât în plan tipologic, cât și tehnologic. Încercarea de a evidenția așa-numitul substrat musterioid în partea inferioară a acestui nivel, la adâncimea de la 240 până la 260 cm, a suferit eșec. În componența inventarului litic cu aspect seletoidal se evidențiază tipuri simple de racloare, unelte combinate, cuțite à dos, inclusiv lucrate pe așchii de tip „felioare de lămâie”, unelte pentru teșire, lame mari în formă de cuțite, unelte scobite și denticulate-scobite, burine atipice. Mai rar apar vârfurile mărunte de tip levallois, gratoarele de formă înaltă și cele à *museau* pe așchii, vârfurile ascuțite. Bifacialele sunt extrem de rare, mai des pot fi descoperite fragmente formate în procesul lor de pregătire. Unicul bifacial observat este cuțitul à dos de tip Klauzennische, după G. Bozinski. Nu încapă îndoială că este o formă de tip *micoque* sau selet timpuriu. Forme asemănătoare sunt răspândite în stațiunile Zamarovtse și Ivanovtsy din Slovacia.

În procesul săpăturilor din 2024 în grotă de la Brânzeni au fost obținute 2.090 artefacte din silex, inclusiv 176 piese cu prelucrare secundară sau urme de uzură intensă. Totodată, în al treilea nivel cultural au fost descoperite două prunduri de gresie, utilizate în calitate de pisăloage-frecătoare. Sunt prezente în număr mare descoperirile arheozoologice. Ele numără 7795 de exemplare, inclusiv 4515 de oase și dinți de rozătoare. Analiza osteologică va fi prezentată de L. Demei ulterior.

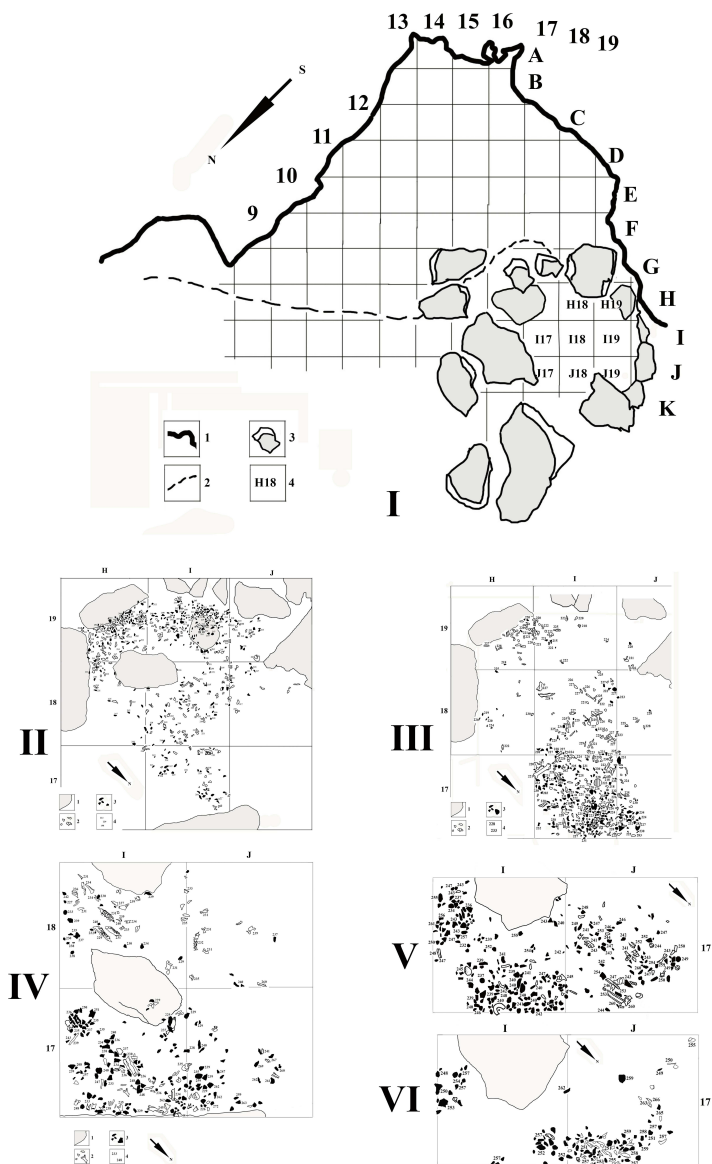

Fig. 1. Plan-schemă a grotii de la Brânzeni (1 - limita grotii; 2 - linie modernă de picurare; 3 - blocuri mari de piatră și bolovani; 4 - numerotarea pătratelor), planigrafia părții superioare și a părții principale a celui de-al treilea strat de cultură (1 - blocuri de piatră și bolovani; 2 - oase de animale; 3 - silex; 4 - semne de adâncime).

O NOUĂ STAȚIUNE PALEOLITICĂ DESCOPERITĂ LA TELIȚA (R-NUL ANENII NOI)

Natalia OVCEAROV, Sergiu POPOVICI,
Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM

În vara anului 2024 Agenția Națională Arheologică a întreprins mai multe cercetări periegetice, care s-au soldat, printre altele, cu descoperirea unei noi stațiuni paleolitice – *Telița III*, care a fost identificată pe moșia satului Telița (r-nul Anenii Noi). Acest nou obiect arheologic se află pe marginea nord-estică a satului, pe una din terasele râului Nistru (**Fig. 1; 2, 1**).

De pe o suprafață mică, de cca 30 m.p., au fost adunate 29 de piese de silex, printre care sunt așchii și lame de diferite dimensiuni și fragmente, un burin diedru, un gratoar realizat pe extremitate distală a unei așchii și patru lame prelucrate prin retușare (**Fig. 2, 2-8**).

Pentru confecționarea pieselor, ca materie primă, a fost utilizat silex pruto-nistrean de diferite nuanțe: silex de culoare gri și gri închisă și silex negru. Pe unele dintre piese pot fi observate urme de la deteriorări contemporane sub forma de fațete neregulate mici și mari. Trebuie de menționat că piesele sunt acoperite de patină albă, care a pătruns adânc în structura lor.

Așadar, în urma analizei tehnico-morfologice materialului litic descoperit pe suprafața stațiunii *Telița III*, putem menționa că această colecție litică se atribuie paleoliticului superior. Desigur, aceste date nu sunt suficiente

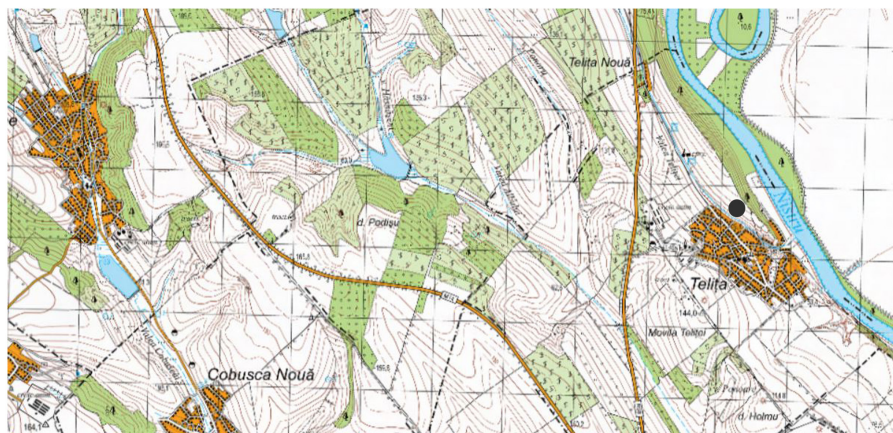

Fig. 1. Poziția topografică a stațiunii.

pentru a stabili cu certitudine atribuirea culturală a colecției menționate. Cu toate acestea, informațiile obținute vor completa și vor îmbogăți cunoștințele despre cea mai veche perioadă istorică a dezvoltării comunităților umane și, de asemenea, vor ajuta la reconstituirea modului de trai a acestora în spațiul pruto-nistean.

1

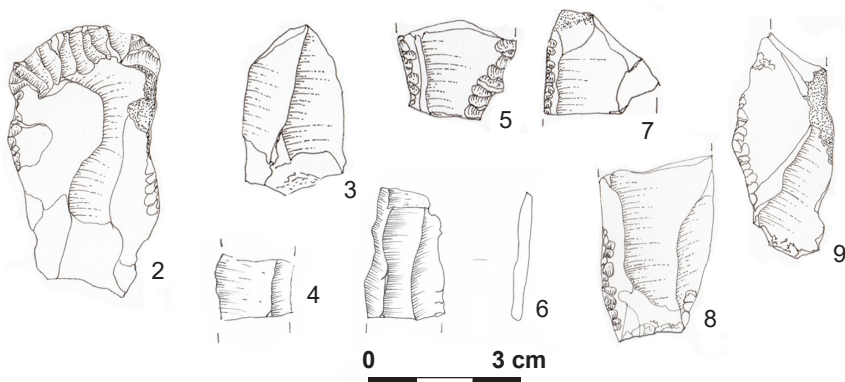

Fig. 2. Imagine ortofoto cu marcarea sitului (1) și piese de silex (2-8).

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ CLIMĂUȚII DE JOS II, SATUL CLIMĂUȚI, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI. CAMPANIA 2024

Vitalie BURLACU

În vara anului 2024 au fost reluate cercetările arheologice la stațiunea paleolitică *Climăuții de Jos II*, situată în satul Climăuții de Jos din raionul Șoldănești. Astfel, în apropierea locuinței cercetată în anul 1989, au fost trasate patru sonde, pentru identificarea unor construcții de os de mamut. Drept rezultat, în primul sondaj nu a fost identificat nivelul de locuire *in situ*, pe când în sondajul 2 acesta era slab reprezentat. O situație diferită a fost atestată în sondajele 3 și 4.

Sondajul 3, ulterior redenumit în secțiunea 2, a fost deschis la 3 m E de Blocul B și prezintă o continuare a sondajului efectuat de S. Covalenco în 2017, fiind orientat N-S, cu suprafața totală de 1×4 m (**Fig. 1, 1**). În campania anului 2024 s-a reușit cercetarea doar a primului nivel de locuire. Odată cu înlăturarea primului strat litologic la adâncimea de -20 cm de la suprafața solului au început să fie localizate primele piese de silex și resturi de oase. Colecția litică este formată din cca 200 de piese de silex, printre care numeroase așchii, lame și nuclee; o categorie importantă o formează unelte, opt piese și cinci percutoare din gresie.

Fauna este reprezentată în mare parte de erbivori de dimensiuni mari. Astfel, în car. A/3 a fost localizat un fildeș și mai multe fragmente de os de mamut, iar din car. A/5 provine o coastă și un fragment de bazin de cal, tot în acest carou fiind identificată o mandibulă de lup și una de vulpe (**Fig. 1, 4, 5**). Pe lângă numărul mare de piese de silex, în secțiunea 2 au fost descoperite opt moluște (specia *Cerithium Vulgatum*), șase dintre care sunt perforate, un pandantiv din fildeș de mamut (**Fig. 1, 2, 3**), incizat pe ambele laturi, și trei pandantive tubulare confecționate din os tubular (pasăre ?), dintre care două incizate. Prezența mai multor piese de decor din os și cochilii, dar și a unui număr semnificativ de piese de silex, gresie și os poate indica faptul că nivelul 1 de locuire din secțiunea 2 reprezintă rămășițele unei locuințe.

Sondajul 4 a fost trasat la 4 m NV de Blocul A, în imediată apropiere de drumul asfaltat al grădiniței. Sondajul, cu dimensiunile de 1×2 m (**Fig. 2, 1**), a fost orientat pe direcția V-E. La adâncimea de -70 cm de la suprafața solului, au început să fie localizate mai multe piese din silex și resturi de oase de mamut. În partea vestică, a fost identificată coloana vertebrală a unui mamut aflată în poziție anatomică (**Fig 2, 2, 3**), ce continuă în martorul stratigrafic. În campania 2024 s-a cercetat primul nivel de locuire, unde, pe lângă numeroase resturi osteologice, au fost adunată și o colecție de 54 de piese de silex, dintre care cele mai reprezentative sunt două nuclee prismatice, două burine și o așchie cu retușă.

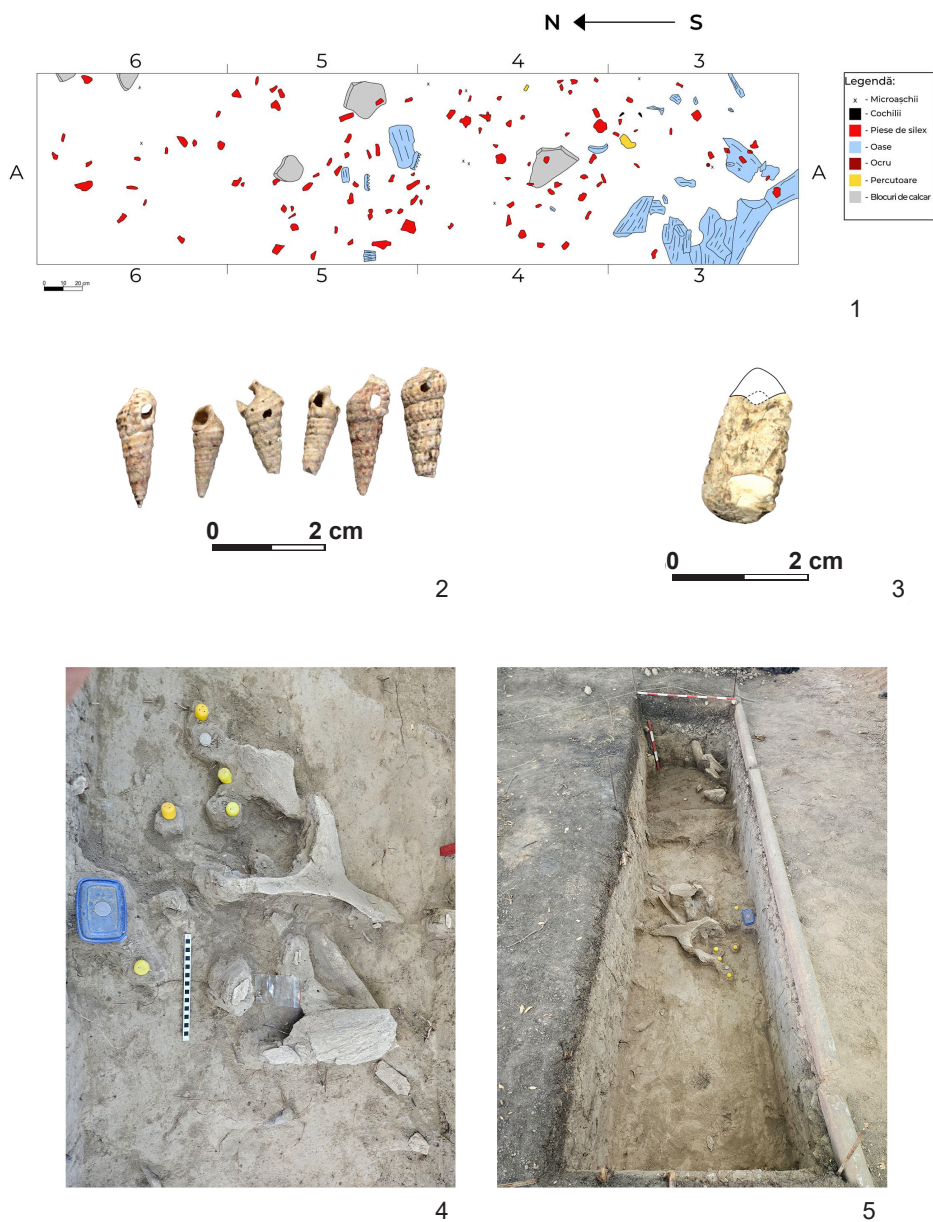
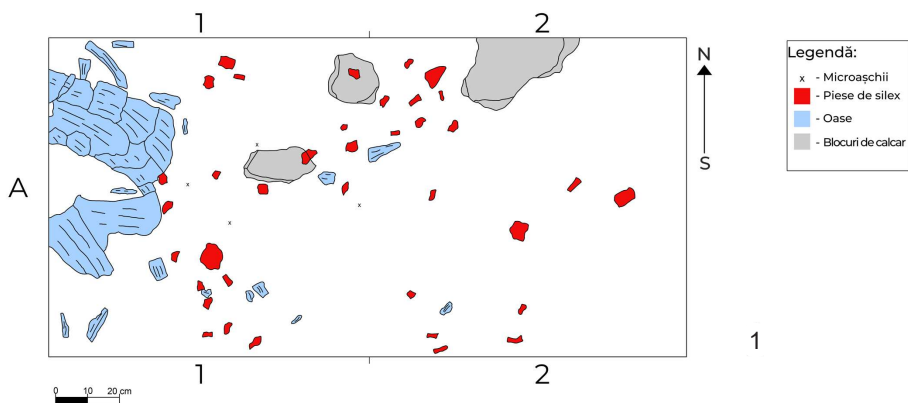

Fig. 1. Secțiunea 2. 1 – planul săpăturii, partea superioară a nivelului 1 de locuire;
2-3 – pandantive; 4-5 – vedere, partea inferioară a nivelului 1 de locuire.

2

3

4

Fig. 2. Sondajul 4. 1 – planul săpăturii, partea superioară a nivelului 1 de locuire;
2-3 – vedere nivelul 1 de locuire;
4 – sondajul 2.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE LA SPEIA (R-NUL ANENII NOI) ÎN ANUL 2024

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Serghei HEGHEA,
Natalia OVCEAROV, Igor DIMOV*

Situl arheologic *Speia III* este situat pe malul drept al râului Nistru, în raionul Anenii Noi, într-o zonă caracterizată printr-un relief plan de terase fluviale (**Fig. 1, 1**). Solul este dominat de cernoziomuri carbonatice, iar vegetația cuprinde atât pășuni, cât și dumbrăvi de stejar. Cercetările arheologice au relevat că situl este afectat de eroziunea malului, ceea ce a condus la expunerea și degradarea stratului de cultură și a complexelor arheologice.

În 2024, în urma cercetărilor de salvare au fost identificate și investigate trei complexe adâncite, reprezentate de gropi menajere.

Groapa 1 avea un diametru de 1,6 m, în partea superioară, și de 0,9 m, la bază, cu o adâncime de 1,3 m. Umplutura consta din sol negricios, amestecat cu argilă gălbuie, materialul arheologic incluzând unelte și așchii din silex (66 piese), fragmente ceramice (233 fragmente), lut ars, oase și cochilii de scoici *Unio*. Dintre piesele de inventar, semnalăm o figurină antropomorfă feminină din lut ars, un model de ambarcațiune și un mâner de polonic decorat prin perforații și incizii (**Fig. 2, 11**).

Groapa 2 avea o formă neregulată și o adâncime de 1,5 m. Umplutura era stratificată, incluzând lentile de sol galben argilos și straturi cu cenușă și cărbune. A fost descoperit un bogat material arheologic: 70 de unelte și așchii din silex, o piatră de gresie, 223 de fragmente ceramice, lut ars, oase și cochilii de scoici. Piesele de inventar includ un fragment de figurină antropomorfă, un mâner de polonic ars la negru (**Fig. 2, 10**), un vârf din corn de cerb și două valve de scoici *Unio* perforate.

Groapa 3 avea o formă circulară și o adâncime maximă de 0,9 m. Solul din umplutură conținea cenușă și cărbune, devenind mâlos spre bază. Materialele recuperate includ 14 unelte și așchii din silex, pietre de gresie, 62 fragmente ceramice, oase și scoici *Unio*. Piese de inventar notabile sunt un căuș de polonic (**Fig. 2, 9**) și un mâner antropomorfizat (**Fig. 2, 12**).

În afară de complexe adâncite, a fost identificată o locuință de suprafață, marcată printr-o aglomerare de chirpici ars, cu o lungime de 7,3 m. O bârnă carbonizată a fost descoperită sub stratul de lut ars. Locuința nu a fost investigată prin săpături, fiind planificată pentru cercetări viitoare.

Ceramica se evidențiază ca fiind cea mai abundentă categorie de inventar descoperită în cadrul sitului arheologic *Speia III*, totalizând 560 de fragmente. Pe baza observațiilor referitoare la diferențele din tehnologia de

fabricare și textura materialului, lotul ceramic identificat a fost împărțit în trei categorii principale: grosieră, semifină și fină.

Ceramica grosieră (17,14%) era realizată din lut amestecat cu șamotă și prezenta o ardere relativ uniformă, cu nuanțe de galben sau cenușiu deschis. Formele predominante includeau chiupuri și oale cu corp bombat. Decorul era simplu, cu incizii, alveole și proeminențe aplicate peste brâu (**Fig. 1, 2-7**).

Ceramica semifină (59,46%) avea o compoziție similară, dar cu o textură mai fină. Vasele erau acoperite cu un strat subțire de angobă, iar arderea nu era uniformă. Acestea includeau oale, castroane, vase piriforme și strecurători. Decorul era variat, constând din incizii, caneluri și brăuri alveolare. În unele cazuri, tehnicile de decorare sunt combinate, de exemplu, prin alternarea inciziilor cu canelurile.

Ceramica fină (23,39%) era realizată din pastă fină, amestecată cu nisip și cioburi pisate, având o ardere uniformă. Predominau oalele, capacele și cupele, decorate cu motive adâncite, care includ caneluri, linii incizate, benzi de gropițe imprimate și benzi realizate cu roțița dințată. Decorul se întinde de sub gât până aproape de baza vaselor. Tehnicile decorative sunt frecvent combinate; linii incizate – caneluri. Unele motive repetă parțial decorul adâncit caracteristic ceramicii semifine (**Fig. 2, 1-6**).

Cercetările de salvare în situl *Speia III* au permis recuperarea și documentarea vestigiilor expuse riscului de distrugere cauzat de eroziunea malului râului Nistru. Echipa de cercetare a reușit să identifice și să documenteze trei gropi menajere și resturile unei locuințe de suprafață. Vestigiile descoperite își găsesc analogii în siturile atribuite etapei Precucuteni III a complexului cultural Cucuteni-Trypilia din zona centrală a spațiului Pruto-Nistrean. Cercetările în acest sit vor continua, contribuind la completarea cunoștințelor noastre despre finalul culturii Precucuteni în zona Nistrului de Jos.

1

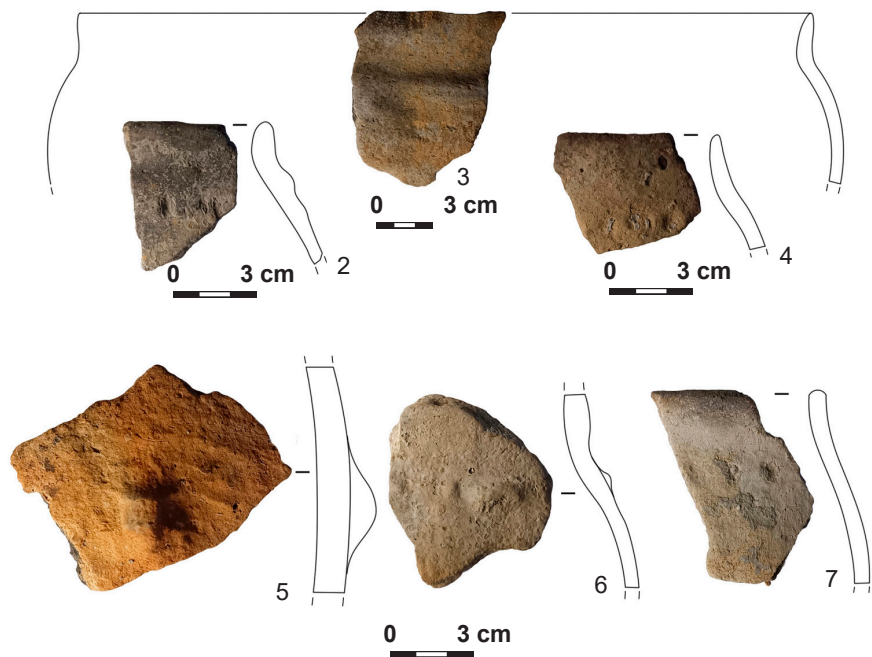

Fig. 1. Vedere aeriană asupra sitului (1) și groapa 1 (2-7).

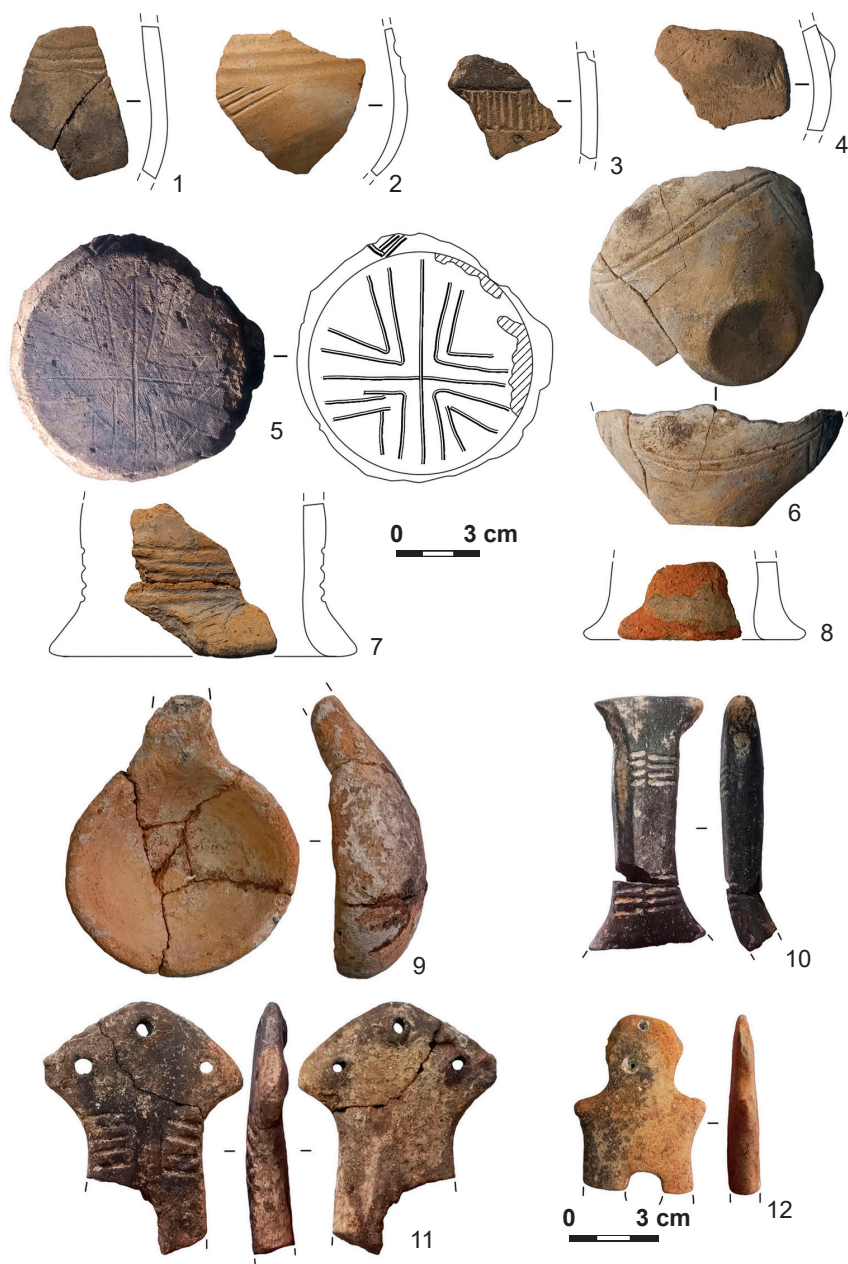

Fig. 2. Ceramică găsită în gropile 1 (11), 2 (1-8, 10) și 3 (9).

SITUL ARHEOLOGIC FLORICICA I (COM. ENICHIOI, R-NUL CANTEMIR)

*Sergiu POPOVICI, Eugen MISTREANU, Serghei HEGHEA,
Serghei AGULNIKOV, Sergiu SERBINOV*

În 2024, Agenția Națională Arheologică a efectuat cercetări periegetice în localitatea Floricica (com. Enichioi, r-nul Cantemir). În urma acestor investigații de teren, a fost identificată o așezare necunoscută anterior, cu două niveluri de locuire: unul din epoca eneolitică și celălalt din epoca romană.

Situl arheologic este situat la aproximativ 0,5 km V de extremitatea nordică a satului, pe panta lină a unui deal ce coboară spre *Valea Taraclia*, prin care serpuiește un pârâiaș fără nume, afluent de dreapta al râului Odaia (**Fig. 1, 1**). Pe baza distribuției materialului arheologic, se estimează că nivelul eneolitic al așezării se întinde pe o suprafață de circa 250×100 m.

Activitățile agricole desfășurate în zonă au afectat cel puțin două locuințe de suprafață, identificate prin aglomerări de fragmente de chirpici ars la roșu, cu amprente de bârne și pleavă. De pe suprafața sitului provine o teslă plată, de formă trapezoidală alungită, lucrată din cupru (**Fig. 1, 2**). Muchia uneltei este dreaptă și ascuțită, iar tăișul, asimetric în secțiune, prezintă o ușoară arcuire spre exterior. Dimensiuni: lungime – 6,8 cm, lățimea tăișului – 2,8 cm, lățimea muchiei – 1,5 cm, grosimea maximă în zona centrală – 0,4 cm. Greutatea piesei este de 40 g. Amintim și despre descoperirea unui fragment de amuletă (**Fig. 1, 3**) și a unui perete de vas strecurătoare (**Fig. 1, 4**). Printre alte piese de inventar se numără un percutor din rocă dură, probabil diabaz, un gratuar din silex de culoare albă și un șlefuitor din piatră.

Ceramica colectată de pe suprafața așezării numără 146 de fragmente, care, după tehnica de pregătire a pastei, calitate și ardere, se împarte în trei categorii principale: fină, semifină și grosieră, cea din urmă predominând, doar câteva fragmente fiind din pastă fină. Principalul degresant utilizat este șamota, doar în câteva cioburi fiind detectat nisipul, pietricele (**Fig. 2, 2, 3**) și pleava (**Fig. 2, 8**).

În urma analizei, au fost identificate 29 de fragmente de buze și 6 torți, restul fiind pereți de la diverse recipiente. Se observă că în jur de 70 % din cioburi sunt ornamentate. Au fost identificate 18 fragmente cu decor pictat, prevalând pictura cu alb pe canelurile orizontale (**Fig. 2, 1**), dar și cu roșu. Cel mai întâlnit decor este reprezentat de caneluri, dispuse orizontal, urmat de alveole, brâu alveolar (**Fig. 2, 10**), incizii și creștături paralele.

1

2

3

4

Fig. 1. Vedere aeriană asupra sitului dinspre E (1), și materiale arheologice de pe suprafața solului (2-4).

Suprafețele ceramice, în cazul fragmentelor pictate, au fost lustruite. În alte cazuri s-a utilizat netezirea (**Fig. 2, 2-7**) și, foarte rar, barbotina (**Fig. 2, 11**). Principalele tipuri de vase sunt castroanele, cupele, paharele, ceștile și oalele de provizii, evidențiându-se și un fragment de polonic și o toartă de lingură.

Majoritatea cioburilor sunt arse secundar, unele până la zgurificare (**Fig. 2, 9**). Cu toate acestea, se pot identifica o serie de nuanțe cromatice care predomină în lotul de ceramică recuperat: gălbuie, gălbuie-cărămizie, roșiatică, și câteva fragmente de culoare cenușie.

Analiza materialului ceramic indică faptul că nivelul eneolitic al așezării poate fi atribuit comunităților gumelnițene ale aspectului cultural Bolgrad-Aldeni și datat la mijlocul mil. V î. Hr. Toate tipurile și formele ceramice ne arată o apropiere cronologică între olarii eneolitici din așezările gumelnițene din preajmă: *Chioselia Mare I*, Ciobalaccia, Tigheci IV – *Vatra satului*, Cialîc.

Nivelul de locuire din perioada romană (sec. II-V p. Chr.) este reprezentat de câteva fragmente ceramice lucrate la roata olarului, precum și de trei fragmente de torți de amfore romane (**Fig. 2, 12-14**). Ținând cont de zona geografică unde se află situl, putem presupune existența aici și a unei așezări de „tip Etulia”.

Descoperirea acestui nou punct arheologic al comunităților gumelnițene vine în susținerea afirmației despre o locuire intensă în epoca eneolitică timpurie în microzona codrilor Tigheci, iar arealul geografic cuprins între înălțimea Tigheciului, la V, și râul Ialpug, la E, este unul care merită să beneficieze de cercetări de suprafață mai intense din partea arheologilor. Zona în discuție apare pe harta arheologică ca o pată cu puține situri arheologice identificate, în comparație cu alte regiuni ale Republicii Moldova.

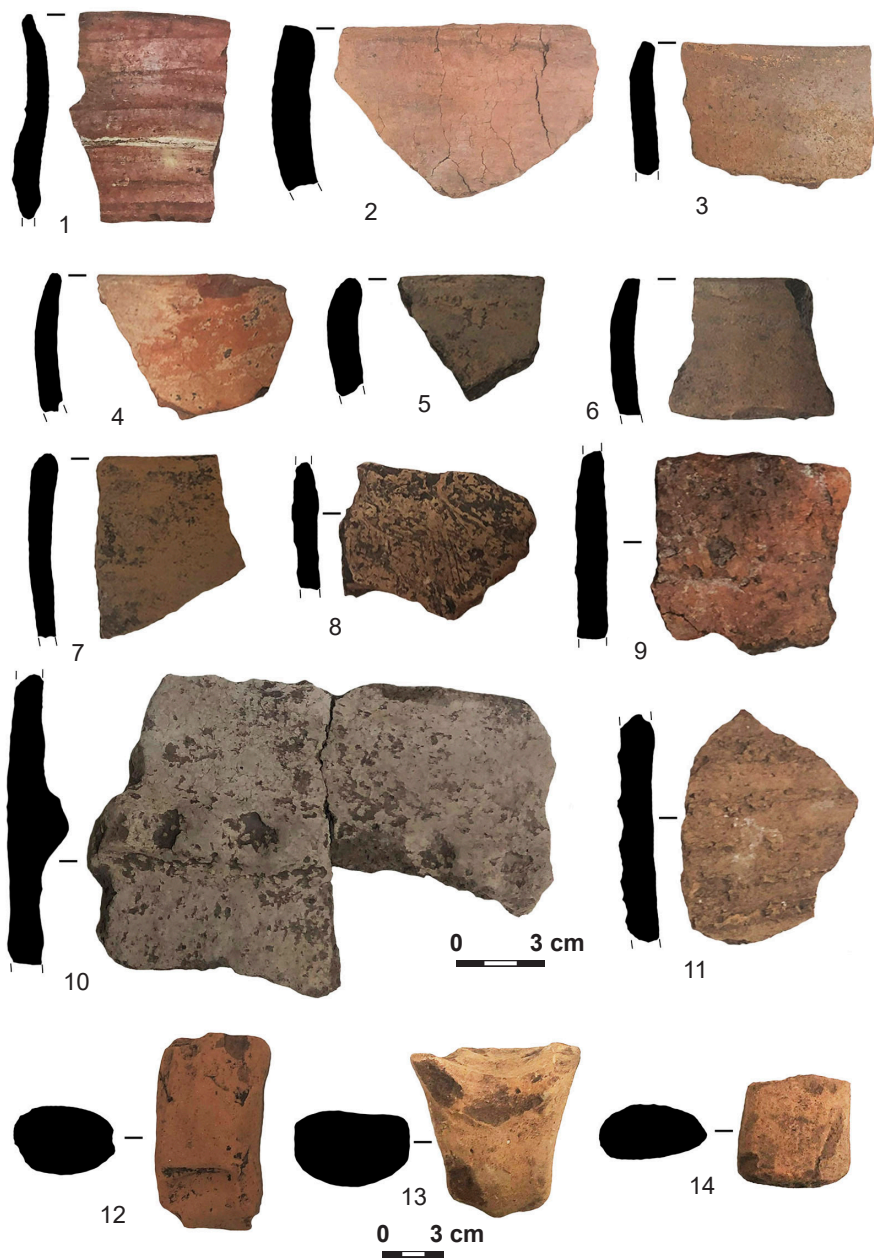

Fig. 2. Ceramică gumeleşteană de tip Bolgrad-Aldeni (1-11) și torți de amfore romane (12-14).

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA CUCUTENI-TRYPILLIA HÂRCEȘTI II

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Dumitru AVRAM,
Serghei HEGHEA, Vladimir CHITIC, Sergiu SERBINOV,
Andrian IORGA, Igor DIMOV*

În luna iunie 2024, Agenția Națională Arheologică a realizat săpături preventive în situl *Hârcești II*, aflat în zona lucrărilor de reabilitare a drumului regional G88 (**Fig. 1, 1**). Descoperit în anul 2014, situl se întinde pe aproximativ 230 m pe direcția V-E și 130 m pe direcția N-S. Cercetările din anul 2024 au implicat excavarea unor secțiuni care au scos la iveală vestigii din perioada eneolitică, atribuite culturii Cucuteni, dar și morminte de incinerare din prima epocă a fierului.

Stratul de cultură din perioada eneolitică, a fost identificat la o adâncime de aproximativ 0,6 m. Printre materialele arheologice descoperite se numără unelte din silex, fragmente ceramice și o piesă din corn, posibil partea proximală a unei săpăligi (**Fig. 1, 2**). Industria litică a fost slab reprezentată, fiind identificate doar câteva piese din silex și un fragment de râșniță.

Ceramica este cea mai numeroasă categorie de inventar, cu 452 de fragmente (**Fig. 2, 1-5**). Majoritatea acestora provin de la vase lucrate din pastă fină și în amestec cu șamotă. Formele vaselor sunt reprezentate de vase cu corp piriform și globular, străchini, cupe/pahare, capace și vase de tip binoclu. Din cauza acidității solului, fragmentele ceramice nu au păstrat decorul pictat, care este vizibil doar pe unele dintre ele. Decorul pictat al ceramicii poate fi împărțit în trei categorii: tricrom, bicrom și monocrom. Prima categorie cuprinde motive spiralice, compuse din linii groase de culoare neagră, între care sunt pictate 3-8 linii subțiri de culoare roșie, aplicate pe un fundal gălbui-cremos. A doua categorie, formează un decor din benzi late de culoare neagră sau roșiatică, plasate tectonic pe diametrul maxim și gâtul vaselor, pe același fundal gălbui-cremos. A treia categorie include vasele decorate cu benzi spiralice de culoare neagră, aplicate direct pe suprafața roșiatică naturală a vaselor. De pe suprafața solului provine o figurină antropomorfă fragmentară, decorată cu linii incizate și pictate cu negru (**Fig. 2, 6**). Având în vedere materialele descoperite, nivelul eneolitic al sitului *Hârcești II* poate fi atribuit etapei A-B2 a culturii Cucuteni.

Fig. 2. Fragmente ceramice (1-5) și figurină antropomorfă (6).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL ENEOLITIC TRINCA-LA ȘANȚ. CAMPANIA 2024

Ghenadie SÎRBU (Chișinău), Robert HOFMANN (Kiel),
Johannes MÜLLER (Kiel), Sergiu HEGHEA,
Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN (Chișinău)

Campania din anul 2024 a avut ca obiectiv de cercetare verificarea a două anomalii cu intensitate ridicată care pot să reprezinte cuptoare de ars ceramică. Investigațiile au fost efectuate în cadrul proiectului CRC 1266, D1 – *Scales of Transformation*, parte a clusterului de cercetare suportat financiar de către Universitatea Christian-Albrecht din orașul Kiel, Germania.

Situl Trinca-La Șanț ocupă un promontoriu calcaros, protejat din câteva părți prin maluri abrupte, situat la periferia de SV a satului Trinca, r-nul Edineț. După finalizarea prospectărilor magnetometrice, rezultatul obținut a deschis perspectiva verificării stării de conservare a stratului de cultură și a complexelor surprinse. Procesarea și interpretarea datelor a oferit posibilitatea expunerii pe baza organizării interne a așezării. Astfel, pentru campania din anul 2024 au fost alese două anomalii identificate pe latura de S a promontoriului (**Fig. 1**).

Secțiunea (Tranch 12), cu o suprafață de 4×4 m, a fost trasată pe o anomalie care corespundea cu o structură circulară. După degajarea stratului de sol întelenit, urmat de unul compact din pietriș de diferite dimensiuni, a fost dezvelită o structură circulară din lut compact. Cercetarea mai detaliată a scos la iveală urmele unui cuptor de ars ceramică (nr. 1). De la complex s-a păstrat *in situ* grătarul cu orificii pentru triajul aerului cald, camerele de foc fiind adâncite în roca calcaroasă. Pe marginea grătarului s-a păstrat parțial o parte din cupolă. În interiorul camerelor de foc se conținea un strat compact din cenușă tasată (**Fig. 2, 1**).

Cea de a doua secțiune (Tranch 13), cu o suprafață de 3×4 m, a fost trasată la 2 m de prima secțiune, pe o anomalie care prezintă concentrație asemănătoare unui complex de ardere (nr. 2). În urma cercetărilor s-a confirmat cele presupuse, însă cuptorul cu dimensiuni mai mici spre deosebire de primul și starea de concentrare mult mai slabă. De la cuptor s-au păstrat parțial camerele de foc făcute cu un strat de lut degresat cu material organic (**Fig. 2, 2**). De menționat este faptul că în una din camere a fost descoperit un străpungător din cupru.

Datele obținute în campania din anul 2024 ne permit să rămânem pe aceeași poziție care vizează procesul de transformare pentru așezările din etapa Cucuteni B2 – Trypillia C1, ce poate fi asociat cu reorganizarea spațiului în cadrul așezărilor și cu dispariția configurației clasice a așezărilor Cucu-

teni-Trypillia cu planificare circulară. Iar cercetările din microzona Trinca, cu ulterioara procesare și analiza materialului colectat, au dus la identificarea unui sit nou cu perspectivă pentru cercetarea așezărilor de tip Bădragi.

Fig. 1. Imaginea magnetometrică a sitului cu indicarea secțiunilor (Tranch 12-13).

1

2

Fig. 2. Imagini cu cuptorul 1 (1), vedere cu una din camerele de foc păstrate din cuptorul 2 (2).

TUMULUL 20 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

*Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Vlad VORNIC, Denis TOPAL,
Serghei HEGHEA, Serghei AGULNICOV,
Adrian IORGA, Dumitru AVRAM*

Tumulul 20 de la Ordășei a fost identificat în anul 2020 și făcea parte dintr-un lanț alcătuit din opt movile funerare, amplasate pe un platou de pe malul stâng al râului Răut, la S de localitatea Ordășei și la N de satul Prodănești (**Fig. 1, 1**). La momentul cercetării, tumulul se evidenția sub forma unei pete circulare de culoare brună deschisă, cu un diametru de cca 32 m, contrastând cu solul cenușiu-închis din preajmă. Înălțimea maximă a tumulului, măsurată în zona lui centrală, era de 0,7 m. În urma cercetării tumulului, au fost descoperite și cercetate 19 morminte de înhumatie.

Stratigrafia tumulului a relevat trei mantale de pământ, fiecare ridicată succesiv peste morminte atribuite culturii Iamnaia. Primul orizont cultural și cronologic a fost asociat cu mormântul 5, în preajma căruia au fost identificate două acumulări de sol galben (**Fig. 1, 2**). Pe laturile gropii au fost găsite șase plăci de calcar, dintre care una prezenta trăsături antropomorfe. A doua manta a tumulului a fost ridicată deasupra mormântului 16 în jurul căruia se găsea solul excavat din groapă și plăci de calcar prelucrate, care formau o amenajare pe trei laturi ale mormântului (**Fig. 2, 1**).

Mormântul 12 al culturii Iamnaia a fost realizat la marginea vestică a celei de-a doua manta a tumulului. Solul excavat din groapa mormântului s-a depus parțial pe marginea celei de-a doua manta, iar deasupra sa a fost ridicată cea de-a treia manta, care a extins diametrul tumulului la 28 m. Din cauza aplatizării movilei de pământ, nu se poate stabili cu precizie înălțimea tumulului după ridicarea celei de-a treia manta. Mormintele culturii 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 14, 17 și 18 au fost realizate în cea de-a treia manta, la fel ca și mormintele 15 și 19, care au fost atribuite culturilor Mnogovalikovaia și Noua din bronzul mijlociu și târziu

În primele secole ale erei noastre, în partea centrală și sudică a tumulului au fost efectuate trei morminte atribuite sarmaților (nr. 7, 11 și 13). Ultimul orizont cultural și cronologic al înmormântărilor din tumulul 20 de la Ordășei este legat de realizarea, în sectorul sud-estic al tumulului, a mormântului 9, atribuit turanicilor medievali.

1

2

Fig. 1. Vedere aeriană asupra tumulului în timpul cercetărilor (1) și nivelul de identificare a mormântului 5.

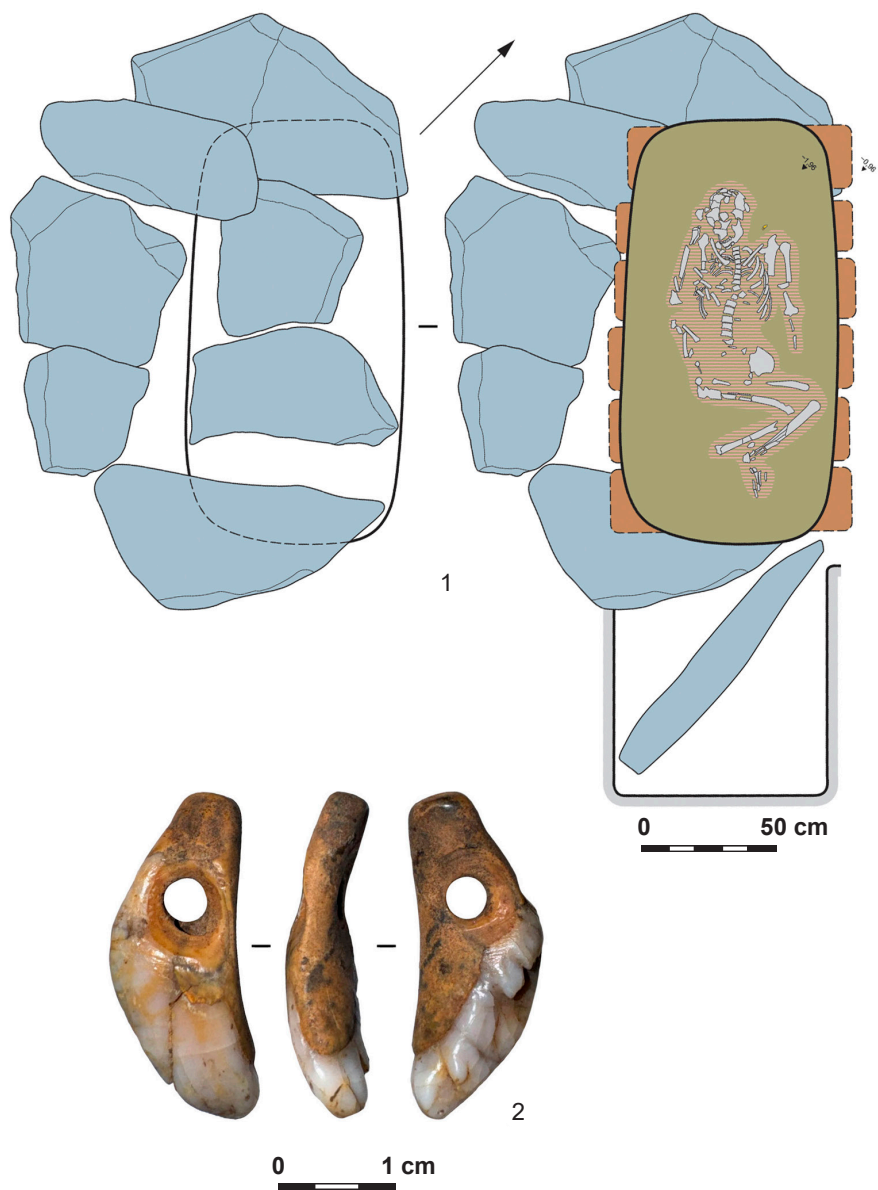

Fig. 2. Mormântul 16.

TUMULUL 3 DIN SATUL DONDUȘENI (R-NUL DONDUȘENI)

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Vladimir CHITIC,
Sergiu SERBINOV, Igor DIMOV*

Tumulul 3 din satul Dondușeni se afla la 1,3 km S de localitate, fiind amplasat pe un versant ce coboară lin de la V la E. Diametrul movilei era de aproximativ 20 m, iar înălțimea de 0,3 m, fiind aproape complet aplatizată (**Fig. 1, 1**). Drept rezultat al cercetărilor, au fost descoperite și investigate 15 morminte de înhumăție, datând din diferite perioade ale epocii bronzului.

Datele stratigrafice ale tumulului 3 au fost obținute prin analiza profilului vestic al matorului stratigrafic central. Observațiile de teren au arătat că tumulul a fost ridicat într-o singură etapă, deasupra mormântului primar al culturii Iamnaia nr. 6a. Mantaua tumulului, construită din sol brun, avea un diametru inițial de aproximativ 14 m, iar în prezent măsoară cca 20 m, din cauza aplatizării. Stabilirea consecutivității mormintelor secundare ale culturii Iamnaia este dificilă din cauza aplatizării și lipsei de suprapuneri, însă pe baza poziționării circulare a gropilor, s-au identificat două grupuri secundare: primul cu mormintele 1, 2, 5 și 7, iar al doilea cu mormintele 4, 8, 9 (**Fig. 1, 2**) și 13. În absența datărilor cu radiocarbon (C14), această delimitare rămâne ipotetică.

Al doilea orizont cultural este marcat de mormintele 6 și 10, aparținând culturii Edineț, cu mormântul 6 amplasat direct deasupra mormântului Iamnaia primar, marcat 6a. Inventarul mormântului 10 include o ulcică lucrată manual, cu o deschidere răsfrântă și striatii pe suprafețele interioare și exterioare, o cană cilindrică cu un mâner lateral, și o altă cană cu corp cilindric și tortiță proeminentă (**Fig. 2, 1-3**). De asemenea, au fost identificate fragmente de la un al patrulea vas și două topoare din rocă dură, cu perforați.

Mormântul 3, cu atribuire culturală incertă, este secundar și suprapune groapa mormântului cenotaf 3a. Cel mai târziu este mormântul 11, datând probabil din perioada târzie a epocii bronzului.

Descoperirile realizate în tumulul 3 din satul Dondușeni contribuie la îmbogățirea cunoștințelor noastre despre practicile funerare ale comunităților preistorice din această zonă.

Fig. 1. Vedere aeriană asupra tumulului (1) și mormintele culturii Iamnaia 8 și 9 (2).

Fig. 2. Vase ceramice din mormântul 10.

MORMINTE DIN PRIMA EPOCĂ A FIERULUI DESCOPERITE LA HÂRCEȘTI (R-NUL UNGHENI) ÎN ANUL 2024

Vladimir CHITIC, Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC,
Sergei HEGHEA, Igor DIMOV, Dumitru AVRAM, Andrian IORGA

În timpul cercetărilor arheologice preventive efectuate în situl *Hârcești II* în anul 2024 (**Fig. 1, 1**), la o adâncime de 40-50 cm, au fost identificate trei complexe funerare din prima epocă a fierului reprezentate prin aglomerări ceramice, dintre care două conțineau și resturi osteologice umane calcinate.

Mormântul 1 consta în depunerea a două vase ceramice, dintre care unul conținea oseminte umane calcinate. Primul recipient este o oală globulară, realizată din pastă de lut cu degresant de șamotă, cu o ardere neuniformă. Cel de-al doilea vas, probabil utilizat ca capac, este o strachină ce prezintă un umbo central pe fund (**Fig. 2, 1-2**).

Mormântul 2, identificat la 0,6 m ENE de primul complex, conținea fragmente de la două vase ceramice, amestecate cu oase umane calcinate (**Fig. 1, 2**). Urna reprezintă o oală decorată cu cinci benzi canelate orizontale și trei linii incizate, având patru toarte proeminente dispuse în cruce. Al doilea vas este o strachină tronconică, prevăzută cu toarte proeminente, realizată din lut amestecat cu șamotă, cu ardere neuniformă, culoarea suprafeței exterioare variind de la cenușiu închis la brun (**Fig. 2, 3-4**).

Mormântul 3(?) prezenta o aglomerare alcătuită din fragmente ceramice, fără să conțină oase umane calcinate. O parte dintre cioburile recuperate provin de o oală cu corp bombat și gât supraînălțat, decorată cu patru benzi canelate și prevăzută cu trei toarte. Un alt vas reconstituit este o strachină cu pereții arcuiți, marginea simplă trasă spre interior și fundul concavat, lucrată din pastă cu șamotă în compoziție, având o suprafață slab finisată, cu porozități multiple (**Fig. 2, 5-6**).

Analiza materialului ceramic și a contextului arheologic indică faptul că aceste complexe funerare pot fi atribuite culturii Chișinău-Corlăteni din sec. XII-XI î.Hr. Descoperiri similare au fost efectuate în spațiul est-carpatic la Trifești, Vaslui – *Curțile Domnești* sau Cotu Morii. Cea mai apropiată analogie este mormântul de la Iași – *Crucea lui Ferent*, unde, la fel, au fost descoperite două vase-urnă de formă globulară și două vase de tip strachină folosite pe post de capac.

1

2

Fig. 1. Vedere aeriană asupra sitului (1) și mormântul 2 (2).

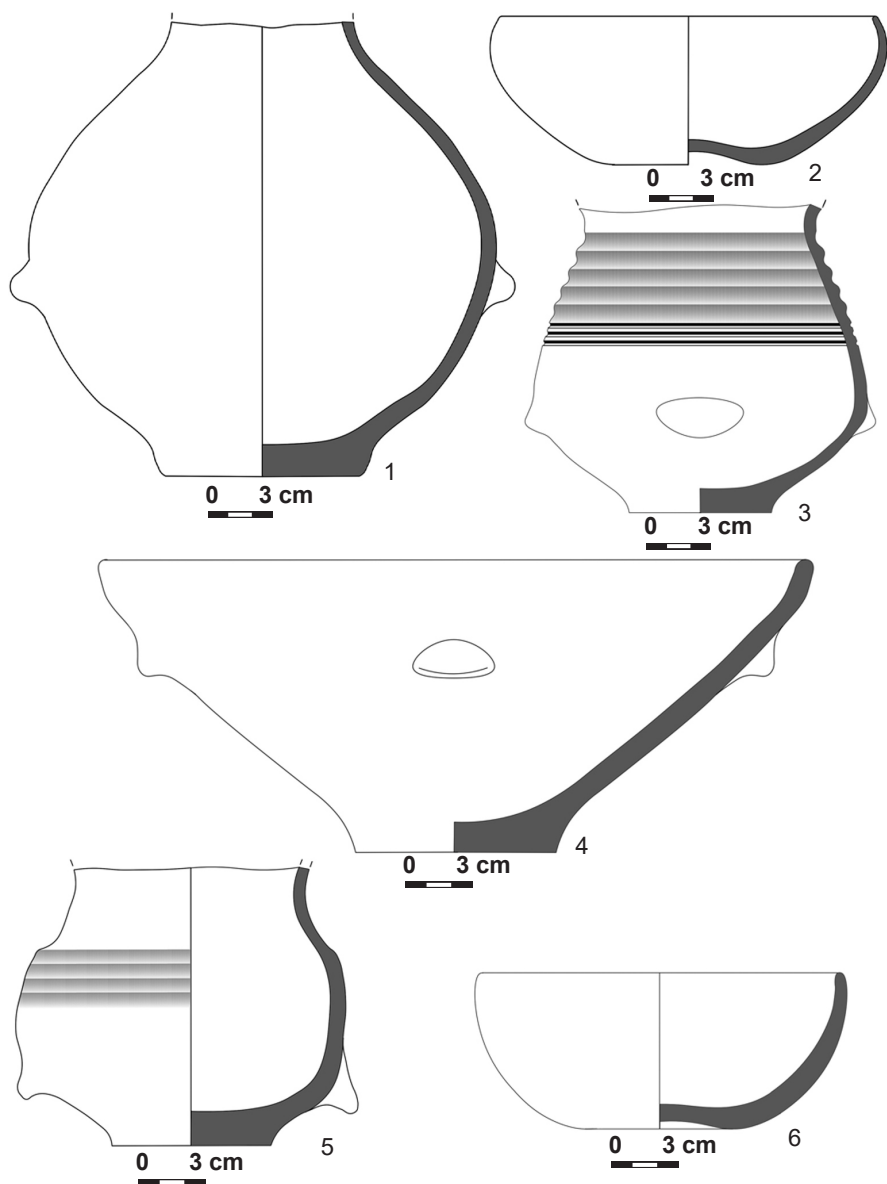

Fig. 2. Vase ceramice din mormintele 1 (1-2) și 2 (3-4) și 3(?) (5-6).

DATE PRELIMINARE PRIVIND CERCETĂRILE ARHEOLOGICE EFECTUATE ÎN ANUL 2024 LA SITUL SAHARNA-ȚIGLĂU (RAIONUL REZINA)¹

*Mihail BĂȚ, Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA,
Andrei ASÂNDULESEI, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia
OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ*

Având un caracter pronunțat de salvare, săpăturile arheologice din ultimii ani la situl Saharna-Țiglău (**Fig. 1**) devin parte a unui program instituțional de cercetare multianuală și sistematică, acest fapt datorându-se importanței patrimoniului arheologic din zonă.

În anul 2024 a fost finalizată prima etapă a măsurătorilor geofizice, fiind abordată o suprafață de aproximativ 1,2 ha. Majoritatea anomaliilor pozitive, interpretate drept gropi, se găsesc în jumătatea sudică a suprafeței măsurate, fiind grupată în două clustere (**Fig. 2**). Se cunoaște că suprafața așezării se extinde cu siguranță până la marginile de sud și est ale terasei, pe care este situat situl. Însă, în această parte a sitului, investigații magnetometrice nu au putut fi realizate din motive obiective, zona fiind împădurită sau acoperită de amenajări moderne.

Unitatea de cercetare 12/2024 a fost trasată pe latura sudică a gropii de fundație și reprezintă o continuare a săpăturilor de salvare din anul precedent, acțiunea fiind justificată de necesitatea investigării integrale a unor complexe de mari dimensiuni, descoperite în secțiunea 11/2023. Drept urmare, spațiul de cercetare include o suprafață totală de 68 m.p. Ca și în campaniile precedente, am stabilit că depunerile superioare din această zonă a sitului au fost puternic afectate de lucrările antropice. Sub acest nivel răvășit de intervențiile recente, depunerile culturale sunt relativ bine conservate, săpătura identificând 17 complexe arheologice. Prin urmare, de departe, cele mai relevante descoperiri din această suprafață de cercetare sunt aglomerările de materiale și amenajările arheologice, parte a unor activități cotidiene sau ritualuri realizate de comunitatea din punctul Țiglău (**Fig. 3, 3-6**). Printre acestea, tradiționale sunt activitățile reprezentate de amenajarea unor gropi, majoritatea fiind săpate sub formă de clopot (**Fig. 3, 1-2**).

Dintre structurile arheologice cercetate în anul 2024 se evidențiază în mod deosebit groapa 15, săpată în formă de clopot în pământul steril. După

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

purificarea prin foc a locului, dovedită de prezența pigmentilor de cărbune pe fundul și pereții complexului, a fost depusă o cantitate impresionantă de vase ceramice sparte (**Fig. 3, 2**). La această etapă, au fost identificate cel puțin șapte recipiente, ce provin de la oale, castroane și chiupuri. Observațiile stratigrafice din teren sugerează un proces de umplere rapidă a gropii. Descoperirea unor fragmente ceramice tipice sortimentului Saharna în partea superioară a umpluturii gropii, plasează preliminar această secvență cronologică în perioada acestei culturi din prima epocă a fierului.

Cercetarea arheologică a livrat informații și despre existența unor gropi rituale cu depuneri de animale (suine și canide)². În acest caz, este vorba de depunerea în groapă unor indivizi de vârstă foarte fragedă (**Fig. 3, 6**), fiind al treilea caz documentat recent în cuprinsul sitului de la Țiglău.

Deși majoritatea absolută a materialelor de interes arheologic descoperite indică preponderent orizontul culturii Saharna, o serie de marcheri cronologici oferă o datare mai timpurie, precum acul din bronz cu capul răsucit (de tip *Rollennadel*), descoperit în umplutura unei gropi (**Fig. 3, 5**). Totodată, în situl de la Țiglău au fost documentate anterior materiale de tip Basarabi (Șoldănești), fapt confirmat și în această campanie, prin depunerea unei cești într-o groapă (**Fig. 3, 3**). Vasul a fost cercetat *in situ* și s-a păstrat aproape întreg, lipsind doar toarta.

Totodată, săpăturile arheologice din secțiunea 13/2024 au vizat natura unei anomalii pozitive din partea centrală a sitului (**Fig. 2**). Drept urmare, în spațiul trasat al unității de cercetare cu o suprafață de 18 m.p., a fost descoperită o groapă (**Fig. 3, 7**), ce conținea materiale specifice culturii Saharna. În apropierea complexului au fost atestate urmele unei amenajări din pietre, sol ars, lut ars și fragmente de cărbune (**Fig. 3, 8**). În mod preliminar, acestea pot fi atribuite fundației unei construcții, care îngloba și proteja groapa din apropiere.

² Determinări efectuate de dr. M. S. Stanc, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România.

Fig. 1. Saharna-Țiglău, vedere aeriană a așezării, cu localizarea suprafețelor de cercetare din anul 2024 (foto M. Băț).

Fig. 2. Saharna-Țiglău, harta magnetometrică a așezării, cu evidențierea celor două clusteruri de anomalii pozitive. Conturul roșu marchează anomalia

1

2

3

4

5

6

7

8

Fig. 3. Secvențe din timpul campaniei arheologice din anul 2024:
1-6 - secțiunea 12/2024; 7-8 - secțiunea 13/2024 (foto M. Băț).

EVALUAREA SOLULUI DIN SITUL ARHEOLOGIC SAHARNA-ȚIGLĂU, RAIONUL REZINA, CAMPANIA 2024¹

Vitalie SOCHIRĂ, Tatiana NAGACEVSCHI

Cercetările pedologice au fost realizate în scopul estimării impactului antropic asupra solurilor din perimetrul sitului arheologic Saharna-Țiglău. Probele de sol au fost colectate din 4 profiluri: două profiluri din incinta sitului (secțiunea 12 și secțiunea 13) și, pentru comparație, două profiluri martor din proximitate, situate altitudinal mai sus, la o distanță de circa 500 m spre vest de cele două secțiuni.

Analizele probelor de sol au fost efectuate în laboratoarele Departamentului „Geoștiințe și Silvicultură” (Facultatea de Biologie și Geoștiințe, Universitatea de Stat din Moldova), fiind utilizate metodele specifice: humusul – prin metoda I.V. Tiurin, cu modificarea de V.N. Simakov; componența granulometrică – prin metoda pipetei după N.A. Kacinskii; densitatea fazei solide – prin metoda Petinov; CaCO_3 – prin metoda gazovolumetrică, pH – cu pH-metru.

Tipul solului din profilurile martor este cernoziom tipic slab humifer luto-argilos: în profilul 1 este pe un teren arabil (**Tab. 1**), iar în profilul 2 este pe un teren înierbat (**Tab. 2**). Proprietățile fizice ale solului din cele două profiluri martor sunt tipice unui profil neantropizat, după parametrii distribuției în adâncime a densității aparente, a componenței granulometrice și a conținutului de humus. Parametrii densității fazei solide de 2,56-2,65 g/cm³ pe profil se datorează conținutului mic de nisip cu care corelează pe profil, iar valorile de 2,56-2,59 g/cm³ în stratul de 0-30 cm se datorează conținutului de humus de circa 4%.

În ambele profiluri conținutul de humus și repartizarea lui pe profil este caracteristică unui profil integru neantropizat de cernoziom tipic slab humifer: 4% în orizontul A (0-30 cm) humuso-acumulativ, 2-3% în orizontul B de tranziție și până la 1% în orizontul C (90-100 cm). Conținutul de carbonați (CaCO_3) este relativ mic (7-8%) în prima jumătate de metru și crește în adâncime până la 18-21%. Conținutul de carbonați corelează cu mărirea pH-ului pe profil și se caracterizează ca slab alcalin.

Pe când, solul din secțiunile arheologice 12 (**Tab. 3**) și 13 (**Tab. 4**), prezintă abateri de la un profil integru de cernoziom tipic slab humifer, atât

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

vizual, morfologic, cât și din punct de vedere al parametrilor fizico-chimici ai solului, care reflectă o segmentare a profilului în adâncime: 0-20 cm, 20-60 cm, 60-80 cm și, cel mai evidențiat, 70-80 cm. Se remarcă îndeosebi stratul cu adâncimea de 70-80 cm, cu abateri accentuate de la legitatea genetică: a) un conținut de humus de 2,88% și, respectiv, 3,21%, nefiresc de înalt pentru această adâncime și care depășește valoarea chiar și la un profil genetic integru; b) conținutul sporit al fracțiunii de praf (cu dimensiunea de 0,05-0,001 mm), care atinge cote maxime de 52,22% și 56,07%, mai înalt decât în toate celelalte orizonturi ale profilului de sol, datorat probabil prezenței cenușii, or este cunoscut faptul că cenușa are dimensiunile fracțiunii de praf. Perturbarea parametrilor fizico-chimici ai solului din cele două secțiuni demonstrează o antropizare a întregului profil, spre deosebire de profilurile martor.

Concluzii: 1. Profilurile martor (profilul 1 și profilul 2) reprezintă cernoziomul tipic slab humifer, având parametrii fizico-chimici caracteristici subtipului dat de sol cu profil genetic integru nemodificat antropic; 2. parametrii fizici și cei chimici ai solului din secțiunile arheologice prezintă o stratificare, generată de activitatea antropică, mai evidentă în stratul cu adâncimea de 70-80 cm; 3. după geneză solul din secțiunile arheologice corespunde solului din afara acestora, dar cu semne de antropizare, vizibilă atât morfologic, cât și analitic, după parametrii fizico-chimici.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, g/cm ³	Componenta granulometrică, %					%			pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	> 0,01 mm (nisip fizic)	< 0,001 mm (argilă fină)	0,05-0,001 mm (praf)	1-0,05 mm (nisip)	Humus	C _{org.}	CaCO ₃	
0-10	2,56	49,60	50,40	30,32	48,34	21,34	4,84	2,80	8,01	7,50
10-20	2,58	50,75	49,25	30,17	47,58	23,75	4,03	2,34	8,21	7,50
20-30	2,59	51,88	48,12	31,75	47,63	20,62	4,03	2,34	11,55	7,30
30-40	2,62	54,24	45,76	34,84	46,75	18,41	2,97	1,72	12,44	7,20
40-50	2,63	54,41	45,59	35,78	46,22	18,00	2,42	1,40	12,01	7,30
50-60	2,63	54,36	45,64	35,29	46,03	18,68	2,42	1,40	11,91	7,20
60-70	2,63	54,15	45,85	35,13	49,05	15,82	1,88	1,09	11,80	7,30
70-80	2,65	54,36	45,64	35,52	49,48	15,00	1,08	0,63	14,69	7,60
80-90	2,65	54,75	45,25	35,47	49,59	14,94	1,00	0,58	14,90	7,60
90-100	2,65	56,26	43,74	36,69	48,26	15,05	1,00	0,58	14,21	7,70
100-110	2,65	56,85	43,15	37,11	48,09	14,80	-	-	18,72	8,00

Fig. 1. Parametrii fizico-chimici ai cernoziomului tipic slab humifer luto-argilos din situl arheologic Saharna „Țiglău” (profilul 1, martor, pe teren arabil, anul 2024)

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, g/cm ³	Componenta granulometrică, %					%			pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	> 0,01 mm (nisip fizic)	< 0,001 mm (argilă)	0,05-0,001 mm (praf)	1-0,05 mm (nisip)	Humus	C _{org.}	CaCO ₃	
0-10	2,57	50,24	49,76	30,99	48,25	20,76	4,32	2,80	7,97	7,30
10-20	2,58	51,79	48,21	30,50	48,67	20,83	4,31	2,50	7,28	7,20
20-30	2,59	51,96	48,04	31,80	46,46	21,74	3,50	2,03	8,90	7,10
30-40	2,60	53,33	46,67	34,25	45,79	19,96	3,22	1,87	8,85	7,00
40-50	2,62	54,57	45,43	35,39	46,14	18,47	2,69	1,56	8,85	7,00
50-60	2,62	54,47	45,53	35,26	46,53	18,21	2,69	1,56	10,63	7,20
60-70	2,64	54,56	45,44	35,44	47,46	17,10	2,41	1,40	13,94	7,30
70-80	2,66	54,53	45,47	35,65	48,93	15,42	1,86	1,08	14,74	7,60
80-90	2,66	54,37	45,63	35,08	49,29	15,63	1,00	0,58	14,40	7,60
90-100	2,66	56,37	42,63	35,66	49,62	14,72	1,00	0,58	14,03	7,80
100-110	2,66	57,55	42,45	36,59	49,24	14,17	-	-	21,05	8,00

Fig. 2. Parametrii fizico-chimici ai cernoziomului tipic slab humifer luto-argilos din situl arheologic Saharna „Țiglău” (profilul 2, martor, pe teren înierbat, anul 2024)

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, g/cm ³	Componenta granulometrică, %					%			pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	> 0,01 mm (nisip fizic)	< 0,001 mm (argilă)	0,05-0,001 mm (praf)	1-0,05 mm (nisip)	Humus	C _{org.}	CaCO ₃	
0-10	2,58	47,59	52,41	27,73	44,20	28,07	4,30	2,50	8,65	7,40
10-20	2,58	46,39	53,61	27,67	46,78	25,55	3,50	2,03	8,40	7,20
20-30	2,63	48,32	51,68	28,07	48,60	23,33	3,20	1,85	1,00	7,10
30-40	2,62	47,94	52,06	28,26	48,58	23,16	3,20	1,85	12,98	7,60
40-50	2,64	47,56	52,44	28,68	48,72	22,60	2,69	1,56	12,80	7,60
50-60	2,64	47,85	52,15	29,23	48,01	22,76	2,42	1,40	12,48	7,50
60-70	2,63	47,64	52,36	29,20	48,57	22,23	2,42	1,40	17,30	7,60
70-80	2,63	49,66	50,34	31,72	52,22	16,06	2,88	1,67	22,50	7,90
80-90	2,67	50,62	49,38	30,08	45,65	24,27	1,08	0,62	25,95	7,80
90-100	2,67	49,42	50,58	31,06	42,25	26,69	0,54	0,31	29,41	8,00

Fig. 3. Parametrii fizico-chimici ai solului din situl arheologic Saharna „Țiglău” (profilul din secțiunea 12, anul 2024)

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, g/cm ³	Componenta granulometrică, %					%			pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	> 0,01 mm (nisip fizic)	< 0,001 mm (argilă)	0,05-0,001 mm (praf)	1-0,05 mm (nisip)	Humus	C _{org.}	CaCO ₃	
0-10	2,52	50,91	49,09	35,14	31,62	33,24	3,76	2,18	9,52	7,30
10-20	2,54	53,58	46,42	37,31	40,44	22,25	3,20	1,85	7,46	7,10
20-30	2,50	52,99	47,01	37,67	46,42	15,91	3,47	2,01	1,66	6,60
30-40	2,57	55,79	44,21	38,14	52,37	9,49	2,65	1,54	9,12	6,90
40-50	2,61	58,64	41,36	38,81	51,76	9,43	2,65	1,54	9,60	7,00
50-60	2,60	59,37	40,63	40,06	51,71	9,23	1,60	0,93	10,80	7,00
60-70	2,60	59,58	40,42	40,02	51,21	8,77	1,60	0,93	10,80	7,00
70-80	2,64	59,70	40,30	35,71	56,07	8,22	3,21	1,86	10,80	7,10
80-90	2,64	59,12	40,88	35,31	50,40	14,29	2,29	1,33	15,76	7,50
90-100	2,65	58,80	41,20	36,91	49,69	13,40	1,36	0,79	21,97	7,80
100-110	2,65	58,54	41,46	36,74	46,04	17,22	1,36	0,79	22,38	7,90
110-120	2,68	60,24	39,76	36,26	47,04	10,70	1,34	0,78	23,22	7,90
120-130	2,66	58,23	41,77	37,31	49,85	12,84	0,45	0,26	21,60	8,00
130-140	2,65	57,95	42,05	44,49	42,05	13,46	1,36	0,79	23,22	8,00
140-150	2,65	58,60	41,40	43,04	45,24	11,72	1,84	1,07	23,25	8,00

Fig. 4. Parametrii fizico-chimici ai solului din situl arheologic Saharna „Țiglău” (profilul din secțiunea 13, anul 2024)

CERCETĂRI DE SALVARE ÎN CADRUL SITULUI ARHEOLOGIC HORODIȘTE-LA COT (R-NUL REZINA)¹

*Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA,
Victor DULGHER, Vladimir CHITIC*

La începutul anului 2024, o serie de construcții neautorizate au afectat o porțiune considerabilă din situl Horodiște-La Cot (**Fig. 1, 1**), deranjând stratul cultural din interiorul incintei, lucru evident după recuperarea, la fața locului, a unei mari cantități de fragmente ceramice din pământul răvășit de aceste intervenții (**Fig. 1, 2**). În situația creată, în luna aprilie, au fost întreprinse investigații arheologice de salvare de către o echipa mixtă a Agenției Naționale Arheologice și a Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (USM).

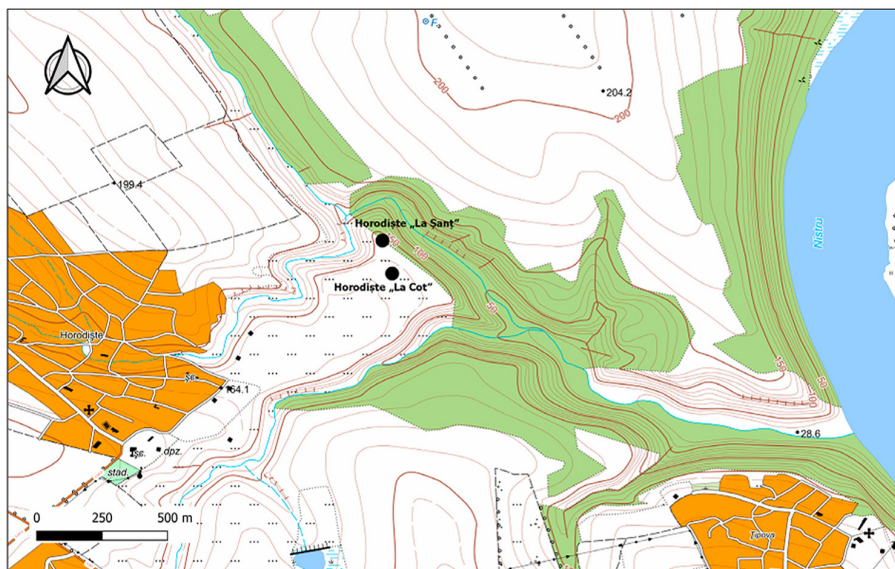
Astfel, în spațiul afectat a fost trasată o secțiune cu dimensiunile de 4,80×4,80 m, cu laturile orientate NV-SE și NE-SV (**Fig. 2, 1**). Săpăturile au fost efectuate pe straturi până la rocă (adâncimea 0,9-1,0 m), reprezentată de piatră de calcar (**Fig. 2, 3**).

În urma cercetării au fost descoperite o structură arheologică (**Fig. 2, 2**), mai multe piese de inventar confecționate din diferite materii prime, vase întregi sau întregibile, precum și 995 fragmente de ceramică, ce se încadrează în epocile eneolitică, a fierului și evul mediu.

Ceramica și vestigiile caracteristice primei perioade a epocii fierului au fost descoperite în str. I-IV, fiind cele mai variate și numeroase, 520 de fragmente. Ceramica tipică pentru a doua perioadă a epocii fierului a fost atestată în str. I-III, însumând 430 cioburi, iar cea atribuită evului mediu (8 fragmente) a fost descoperită doar în str. I. Iar la limita dintre str. III și IV, în umplutura șanțului a fost depistat un perete de la un vas eneolitic.

Cioburile ceramice atribuite ambelor perioade ale epocii fierului provin de la diverse tipuri de vase, precum: cupe/cești (**Fig. 3, 1, 2**), pixide (**Fig. 3, 3**), străchini (**Fig. 3, 4, 5, 7**), chiupuri (**Fig. 3, 6, 8**) sau vase borcan (**Fig. 3, 9**). Iar fragmentele ceramice caracteristice evului mediu provin de la oale de dimensiuni medii și mari, ornamentate cu decor striat (**Fig. 3, 10-12**).

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

1

2

Fig. 1. Localizarea topografică a siturilor *Horodiște-La Cot* și *Horodiște-La Șant* (după Zanoci, Scherf, Băț 2023) (1) și locul unde a fost trasată secțiunea 4 (2).

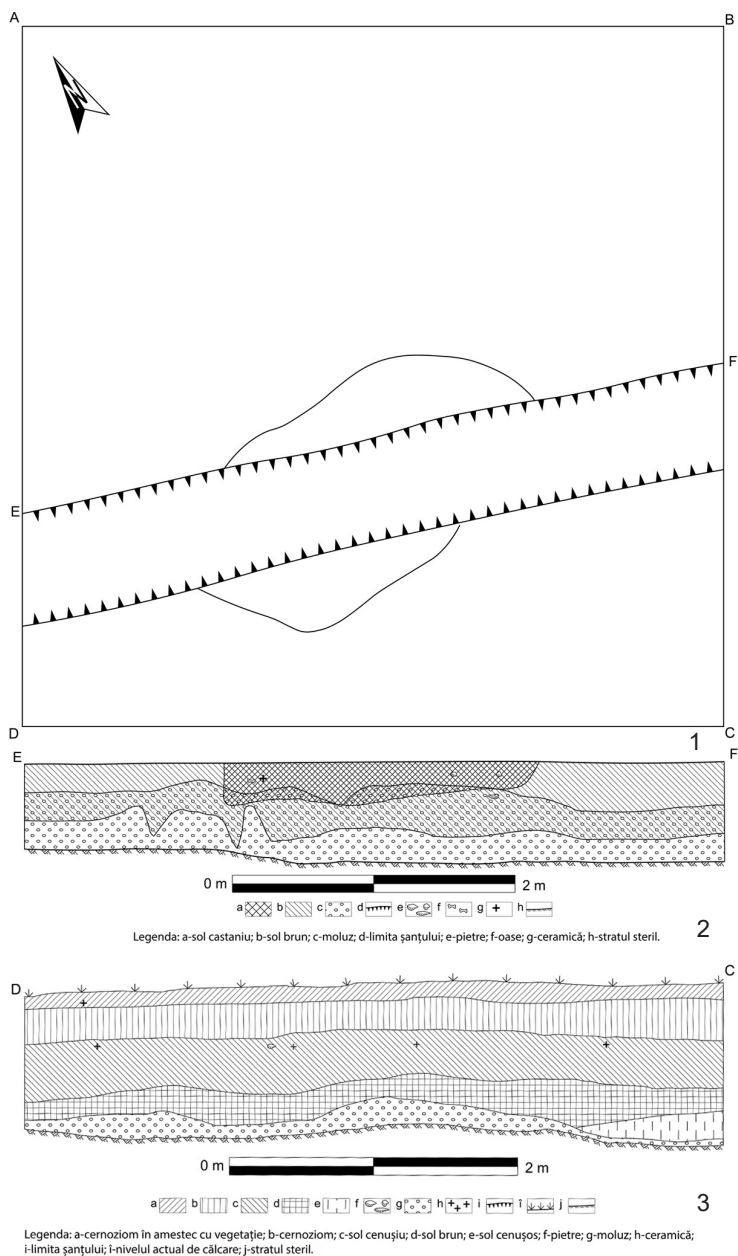

Fig. 2. Secțiunea 4: 1 - plan; 2 - profilul gropii și al șanțului;
 3 - profilul de SV al secțiunii.

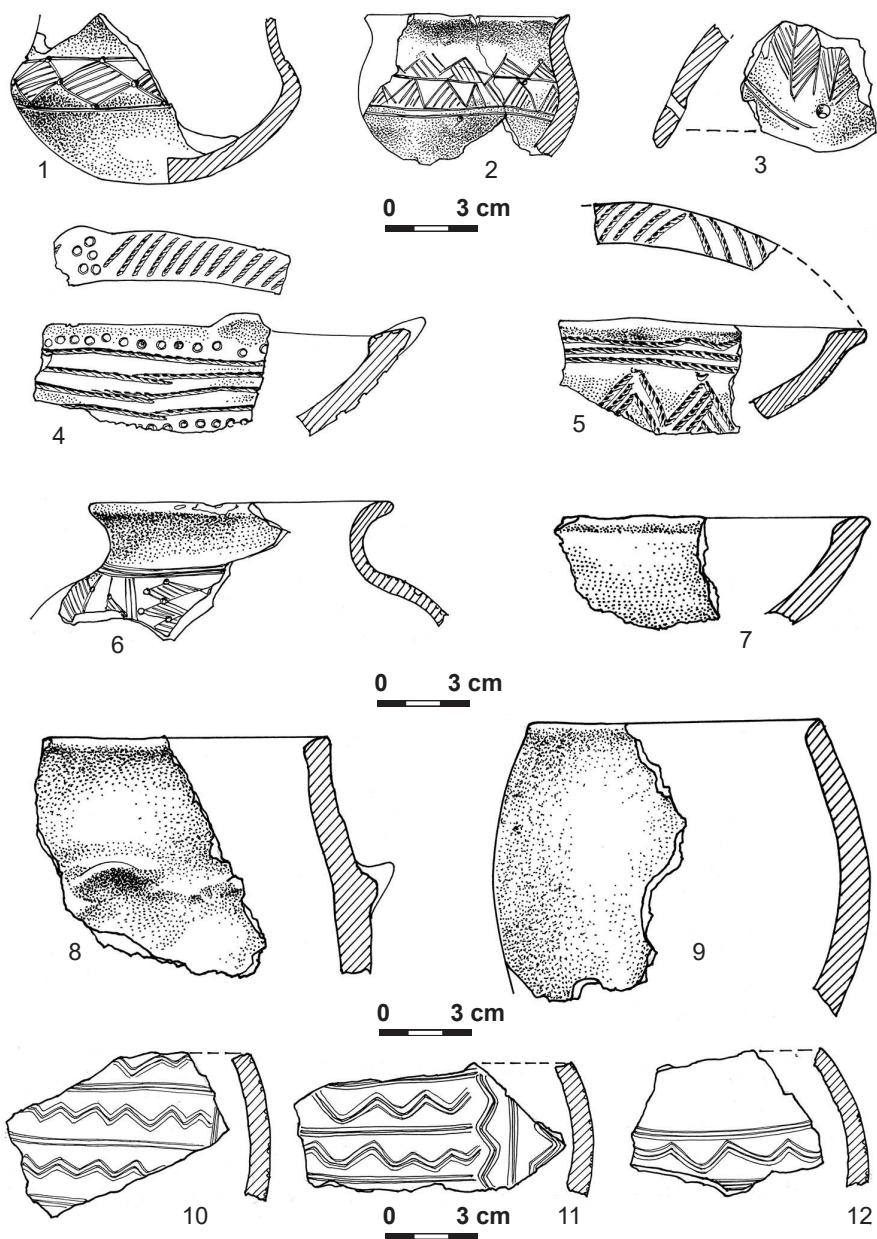

Fig. 3. Ceramică din prima epocă a fierului (1-6), a doua epocă a fierului (7-9) și medievală (10-12).

O AȘEZARE GETICĂ DESCOPERITĂ LA RUSEȘTII NOI (R-NUL IALOVENI)¹

*Vlad VORNIC, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC,
Sergiu HEGHEA, Igor DIMOV*

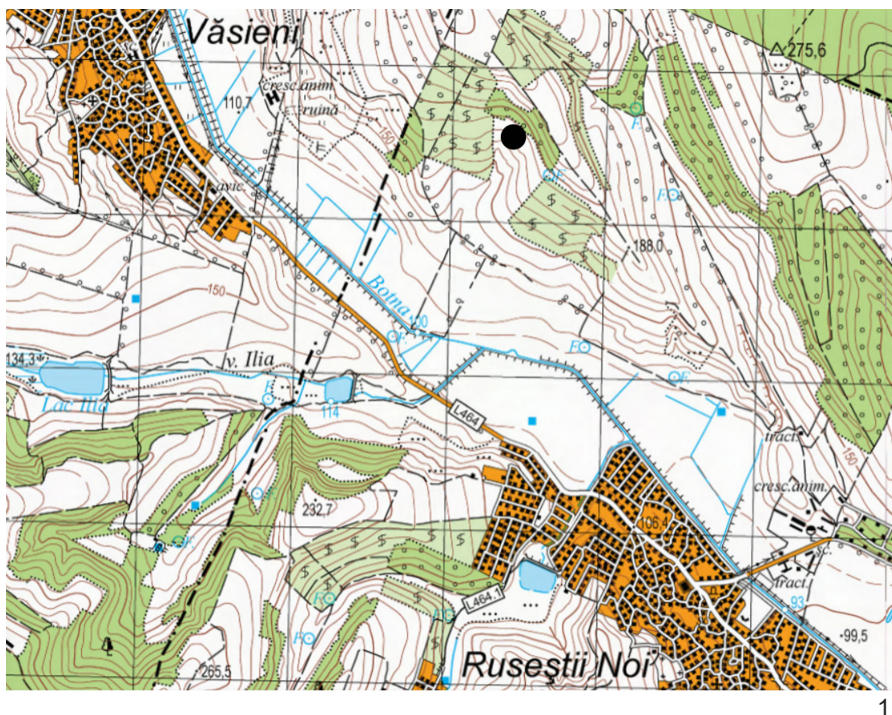
În primăvara anul 2024, în timpul săpării cu excavatorul de către locuitorul satului Văsieni Tudor Guțu a unui bazin pentru apă în extravilanul satului Ruseștii Noi, într-un punct situat la circa 1,9 km spre nord de marginea de nord-vest a localității și la aproximativ 1,8 km spre est-nord-est de marginea sud-estică a satului Văsieni (**Fig. 1, 1**), a fost găsită o brățară de bronz, cu nodozități, puternic oxidată. După predarea artefactului Muzeului Raional de Istorie și Etnografie din Văsieni, dna Diana Candu, directoarea instituției muzeale, a transmis informația despre această descoperire arheologică fortuită Agenției Naționale Arheologice.

Ca urmare a acestei informații, în toamna anului 2024, am efectuat o cercetare periegetică pe terenul unde a fost găsită brățara, stabilind că în această zonă, situată aproape de hotarul dintre satele Ruseștii Noi și Văsieni, există o așezare getică din secolul IV-III î.Hr., care a fost parțial deteriorată de săparea bazinului de apă (**Fig. 1, 2**). În scopul obținerii unor date despre stratigrafia verticală, prelevării de probe pedologice și descoperirii altor materiale arheologice care să permită determinarea mai exactă a apartenenței culturale și cronologice a acestui sit arheologic, am realizat un sondaj arheologic cu dimensiunile de 1,5×1,5 m.

Din punct de vedere stratigrafic, profilul este constituit din două straturi de sol, cu incluziuni adiacente de lut în partea superioară. Astfel, de la suprafața actuală de călcare până la adâncimea de 0,65-0,85 m s-a atestat un sol cenușiu închis, iar de la acest nivel și până la adâncimea de 1,4 m se evidențiază un sol cenușiu deschis și foarte bătut. În partea superioară a solului cenușiu închis, la adâncimea de 0,10-0,15 m, a fost surprinsă o lentilă de lut bulversată, cu lungimea de 0,76 m cu grosimea maximă de 0,12 m (**Fig. 2, 2**).

La o adâncime de 1,4 m față de suprafața solului, în cadrul sondajului, a fost identificată o groapă în formă de clopot, cu diametrul de 1,05 m la nivelul superior și 1,15 m la bază, complexul adâncindu-se în lutul steril cu 0,65 m (**Fig. 2, 1-4**). Umplutura gropii consta într-un amestec de sol cenușiu și

¹ Cercetare realizată în cadrul proiectului 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” al Universității de Stat din Moldova.

1

2

Fig. 1. Localizarea topografică a sitului (1); Fotografie aeriană oblică asupra sitului, dinspre vest (2), săgeata indicând locul sondajului.

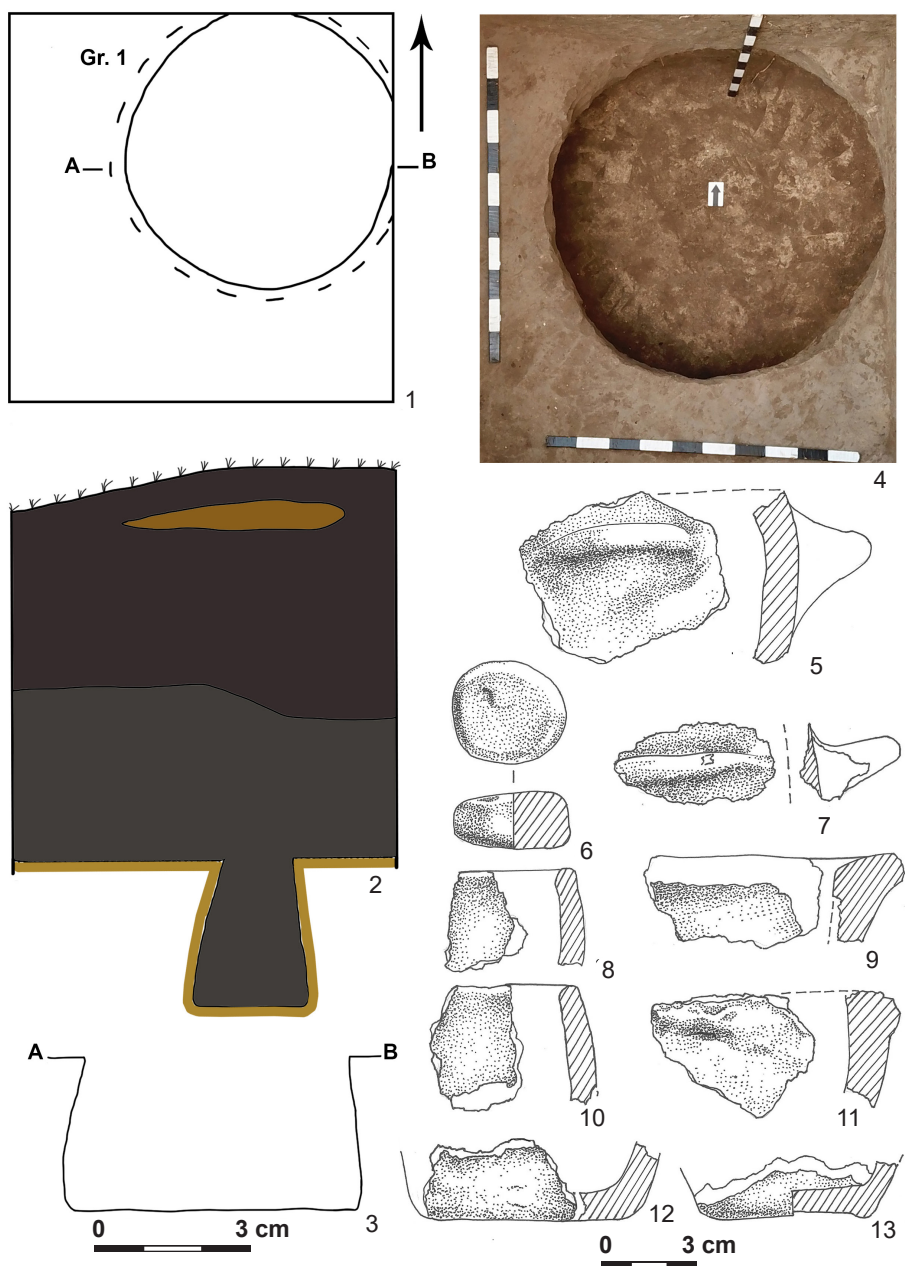

Fig. 2. Sondajul I, plan (1), profilul de nord (2), secțiunea gropii 1 (3), vedere de sus asupra gropii 1 (4) și ceramică din sondaj (5-13).

puțină cenușă, în care s-au găsit 52 fragmente de ceramică getică lucrată cu mâna, 2 fragmente de la pereți de amfore, 1 lustruitoare din piatră de formă cilindrică aplatizată (**Fig. 2, 6**) și 7 oase de animale.

Din stratul cultural s-au recuperat 54 fragmente ceramice lucrate cu mâna și 6 resturi faunistice. Ceramica este reprezentată de buze (**Fig. 2, 8-10**), funduri (**Fig. 2, 11, 12**), apucători aplatizate (**Fig. 2, 5, 7**) și perețidecorați cu brâu alveolar în relief (**Fig. 2, 11**), aceste cioburi aparținând unor vase de tip borcan și chiupuri.

Brățara de bronz (**Fig. 3, 1, 2**), descoperită *passim* în situl getic de la Ruseștii Noi, face parte din varianta 2, a tipului 1 de brățări cu nodozități, conform clasificării realizate de I. Glodariu. Această variantă include piese în care nodozitățile de pe verigă sunt dispuse la distanțe mari unele de altele, fiind grupate câte trei sau, mai rar, patru, în aceeași zonă. Analogiile cele mai apropiate din punct de vedere tipologic și geografic pentru piesa descoperită la Ruseștii Noi se regăsesc în mormintele scitice de la Crihana Veche și Hlinaia, datate în sec. IV î. Hr., un fragment de astfel de brățară fiind găsit și la Hansca.

Situl arheologic descoperit recent la Ruseștii Noi completează harta așezărilor getice din bazinul râului Botna, cercetările viitoare fiind în măsură să ofere noi date și despre demografia regiunii respective în sec. IV-III î. Hr.

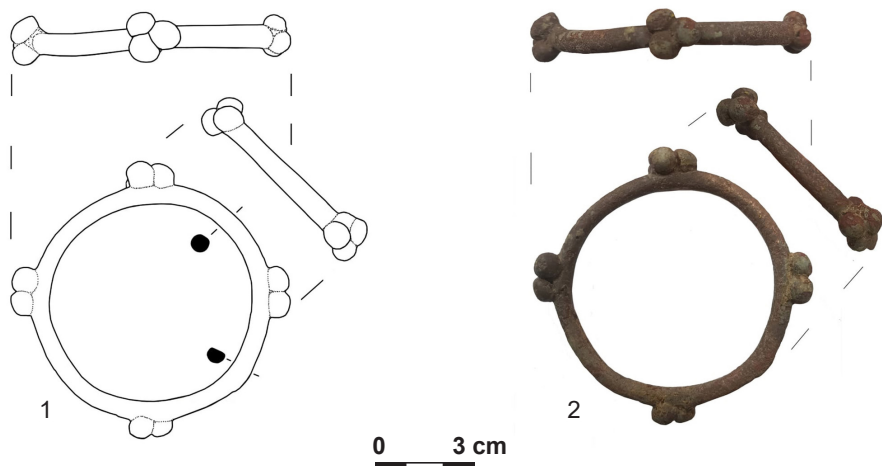

Fig. 3: Brățară de bronz cu nodozități, descoperită *passim*.

PROSPECȚIUNI ȘI SONDAJE LA SITURILE CULTURII GETICE DIN PREAJMA SATULUI SURUCENI, RAIONUL IALOVENI¹

*Aurel ZANOI, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA,
Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV*

Moșia satului Suruceni a atras de timpuriu atenția cercetătorilor, mai ales, datorită existenței acolo a vestigiilor unei fortificații. Astfel, în 1925, Gheorghe Năstase, pe atunci încă geograf și istoric în devenire, a efectuat o serie de excursii pe teritoriul Basarabiei cu scopul de a studia terasele și geologia văilor râurilor. Cu această ocazie, în carnetul său de excursie apare notița „Cetățuie cu valuri, cioburi și „fusaiole” la Suruceni (M. Suruceanu)”.

Cele mai ample cercetări arheologice pe teritoriul comunei au avut loc în perioada postbelică, relevând vestigii încadrate într-un interval larg de timp, începând cu epoca neolitică și până în evul mediu. Primele situri de la Suruceni, atribuite culturii getice, au fost descoperite în anul 1959 de către I. Rafalovici, cercetate pereghetic, probabil, de V. Dergacev în 1963. Noi cercetări de teren la siturile culturii getice de la Suruceni au fost realizate de către I. Niculiță, A. Levinschi și V. Cavruc în anul 1978, iar, în 1990, I. Hîncu efectuează o perieghetă în zona cetățuiei.

În toamna anului 2024 echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” a reluat cercetările de teren pe moșia satului Suruceni. Ca urmare s-a reușit localizarea vestigiilor fortificației, precum și a trei așezări deschise.

Situl Suruceni-Cetățuie se află la cca 0,4 km V de la marginea de V a satului, fiind amplasat pe coasta unui deal (**Fig. 1**). Fortificația are formă cvasicirculară cu dimensiunile de 65×70 m. Amenajările defensive ale cetății au fost nivelate în perioada sovietică, iar terenul a fost utilizat pentru plantarea viței-de-vie. Însă, conturul ei mai poate fi observat pe o imagine satelitară din 1973, pe ortofotoplan (Google Earth, 28.07.2021), precum și pe o fotografie aeriană recentă. Cercetările de suprafață, realizate în anul 1978, au scos în evidență mai multe fragmente de ceramică, atribuită culturii getice, precum și de amfore grecești (**Fig. 2**). Iar în urma sondajului efectuat în 2024 s-a constatat prezența unui strat de cultură cu grosimea cca 0,3 m, din care au fost recuperate 8 fragmente de ceramică, caracteristice culturii getice, și mai multe bucăți de lut ars.

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

Așezarea *Suruceni I* se află la NE de cetățuie, în imediata ei apropiere (**Fig. 1**). Ea a fost amplasată pe o pantă ușor înclinată spre E și ocupa o suprafață de cca 12 ha. În urma cercetărilor de suprafață, din perimetrul sitului au fost recuperate două fusaiole (**Fig. 3, 1, 2**), cca 280 fragmente de ceramică, atribuită culturii getice (**Fig. 3, 3-11**), 17 fragmente de amfore grecești și numeroase bucăți de lut ars.

Așezarea *Suruceni II* (Suruceni/Dănceni, după Levinschi 2015) (**Fig. 1**) se află la cca 0,4 km E față de Mănăstirea „Sf. Gheorghe” și ocupa o pantă ușor înclinată spre E. Aici, de pe o suprafață de cca 5 ha, au fost colectate peste 900 fragmente de ceramică, atribuită culturii getice (**Fig. 4, 1-8**), 10 fragmente de amfore grecești și mai multe bucăți de lut ars.

Așezarea *Suruceni III* se află la marginea de SV a localității (**Fig. 1**), fiind amplasată pe o pantă ușor înclinată spre E. Suprafața estimată a sitului este de cca 1 ha, de unde au fost recuperate cca 50 fragmente de ceramică, atribuită culturii getice (**Fig. 4, 9-11**), 5 fragmente de amfore grecești, precum și numeroase bucăți de lut ars.

Plecând de la valoarea și densitatea vestigiilor descoperite, cercetările pe moșia satului Suruceni vor continua în viitor.

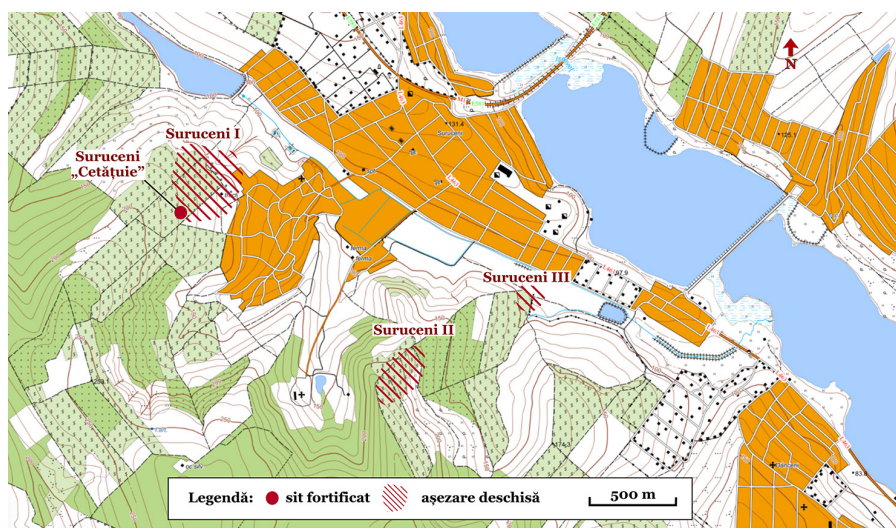

Fig. 1. Localizarea siturilor culturii getice pe moșia satului Suruceni
(sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

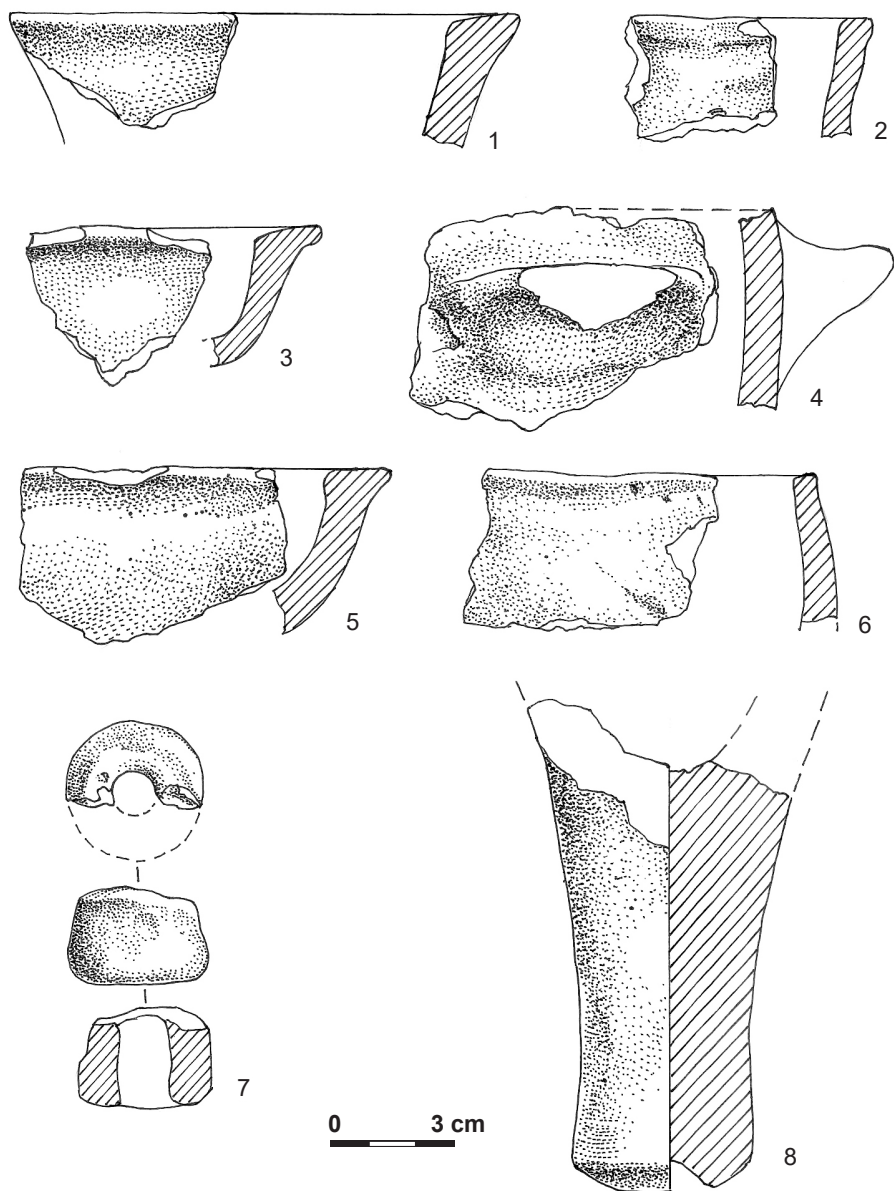

Fig. 2. Vestigii arheologice descoperite în incinta fortificației Suruceni „Cetățuie” (cercetări de teren 1978).

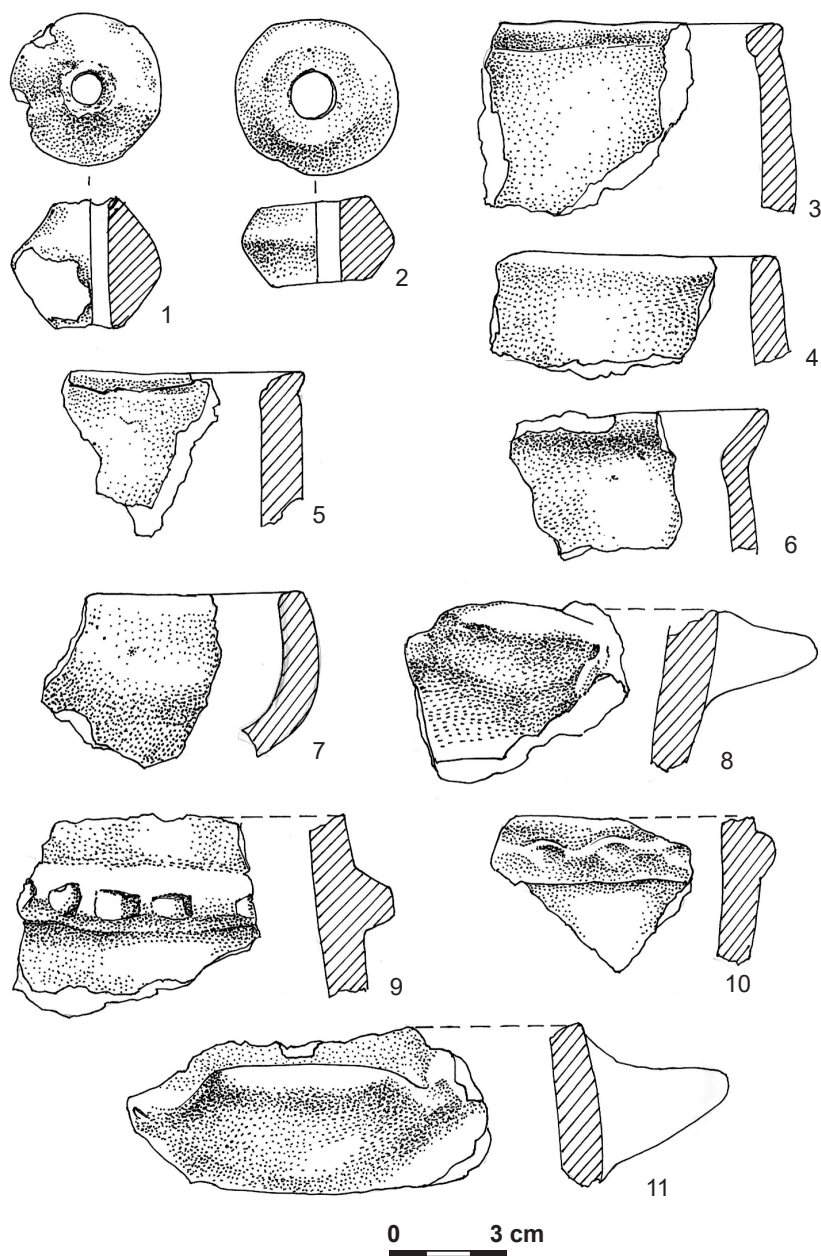

Fig. 3. Vestigii arheologice din așezarea *Suruceni I*.

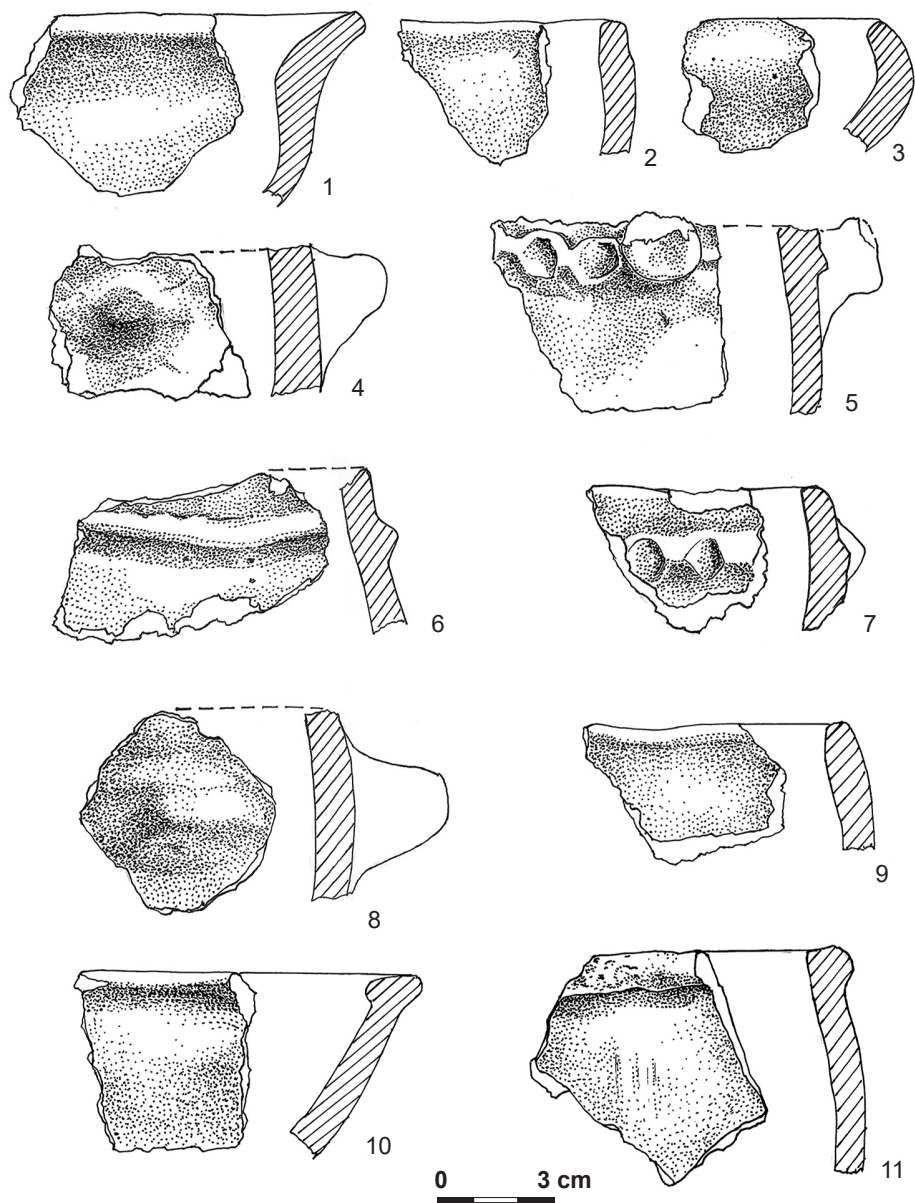

Fig. 4. Ceramică din aşezările *Suruceni II* (1-8) şi *Suruceni III* (9-11).

NOI CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ ȘI SONDAJE ÎN CETATEA DURLEȘTI-PĂDUREA GROZEȘTI (MUN. CHIȘINĂU)¹

*Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Sergiu SERBINOV,
Victor DULGHER, Vladimir CHITIC*

Primele mențiuni ale cetății le întâlnim la P. Constantinescu-Iași (1932), urmate de informațiile despre ea în lucrările lui T. Porucic, A. Boldur și Șt. Ciobanu, care o califică drept una preistorică sau antică. În atenția arheologilor ea va ajunge abia începând cu sfârșitul anilor '70 ai sec. XX, aici fiind realizate mai multe cercetări de suprafață de către V. Cavruc, I. Niculiță, I. Hîncu, A. Levinschi ș.a.

Cetatea se află la cca 1,5 km NV de or. Durlești și cca 0,5 km S de drumul european E581, în *Pădurea Grozești* (numită și *Pădurea Durleștilor*) (**Fig. 1**). Ea este amplasată pe capătul unui promontoriu cu altitudinea relativă de cca 30 m, format de două râpe laterale, ce se unesc spre NE.

Incinta fortificației, de formă cvasicirculară cu dimensiunile de 50×45 m, este înconjurată cu un „val”, al cărui lățime la bază variază, pe diferite porțiuni, de la 7,0 la 9,0 m, iar înălțimea fiind cuprinsă între 1,0 și 1,4 m. În fața „valului” se mai păstrează șanțul cu lățimea de cca 6,0-7,5 m și adâncimea de 1,0-1,4 m. În partea de N, în „val” a fost sesizată o aplatizare/întrerupere cu lățimea de cca 4,0 m, interpretată drept loc al porții de acces. La E de „poartă” pot fi observate vestigiile unui „bastion” de formă semicirculară cu raza de cca 4,0 m (**Fig. 2, 1**).

Cu scopul de a cerceta structura stratului de cultură, precum și pentru prelevarea probelor de sol pentru analize pedologice, în incintă a fost efectuat un sondaj cu dimensiunile de 1,0×1,0 m (**Fig. 2, 2**). Ca urmare, la adâncimea de cca 0,15 m de la nivelul actual de călcare a fost atestat un strat de cultură cu grosimea de cca 0,3 m, reprezentat de sol în amestec cu fragmente de lut ars. La nivelul acestui strat, în partea de SE a sondajului, a fost descoperită o aglomerare de pietre de calcar, cu urme de ardere. De asemenea, din strat au fost recuperate un „pandantiv” modelat din lut (**Fig. 3, 1**) și 14 fragmente de ceramică modelată cu mâna (**Fig. 3, 2-3**), care conform particularităților au fost atribuite culturii getice.

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

Fig. 1. Localizarea sitului Durlești „Pădurea Grozești” pe harta topografică a regiunii (sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

Fig. 2. Durlești „Pădurea Grozești”: 1 - vestigiile „bastionului”; 2 - sondaj 1/2024.

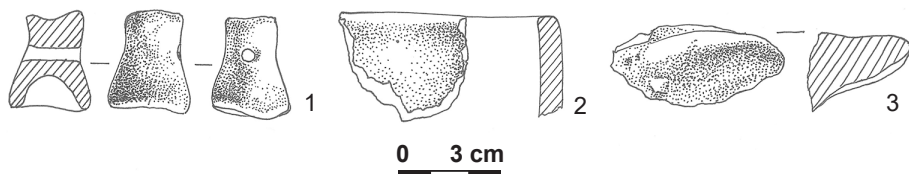

Fig. 3. Materiale arheologice descoperite în sondajul 1/2024.

CERCETĂRI PEDOLOGICE ÎN SITURILE ARHEOLOGICE DIN EPOCA FIERULUI RUSEȘTII NOI, SURUCENI ȘI DURLEȘTI¹

Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRĂ

Probele de sol au fost prelevate în anul 2024 din profilurile sondajelor arheologice, realizate de către echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță”, în incintele siturilor din epoca fierului Ruseștii Noi și Suruceni (raionul Ialoveni), și Durlești (municipiul Chișinău). Analizele probelor de sol au fost efectuate în laboratoarele Departamentului „Geoștiințe și Silvicultură” (Facultatea de Biologie și Geoștiințe, USM), fiind utilizate următoarele metode: humusul – prin metoda I.V. Tiurin, cu modificarea de V.N. Simakov; componența granulometrică – prin metoda pipetei după N.A. Kacinskii; densitatea fazei solide – prin metoda Petinov; CaCO_3 – prin metoda gazovolumetrică, pH – cu pH-metru.

Ruseștii Noi (Fig. 1, 1). Solul cercetat este luto-nisipos, semnificativ antropizat, fiind prezente trei straturi ce se deosebesc după componența lor fizică și chimică: 0-40 cm, 40-80 cm și 80-150 cm. Din punct de vedere al parametrilor fizici, atât densitatea aparentă, cât și conținutul de argilă, praf și nisip au parametrii similari pentru fiecare strat în parte, dar cu o abatere evidentă în cazul stratului 40-80 cm (**Tab. 1**). Acesta se deosebește după toți parametrii de stratul superior și subiacent, mai cu seamă prin prezența carbonaților și pH slab alcalin (6,30-6,98) comparative cu pH acid (2,44-3,00), în orizontul superior și subiacent. Aciditatea straturilor: 0-40 cm și 80-150 cm prezintă un interes aparte, deoarece pentru solurile Republicii Moldova așa aciditate practic nu se întâlnește nici la cele mai acide soluri – cenușii albice. Prezintă un interes aparte originea acidității acestor straturi, care poate fi lămurită prin activități antropice.

Suruceni (Fig. 1, 2). Solul cercetat prezintă o stratificare evidentă după parametrii fizici și chimici. Stratul 0-40 cm după componența granulometrică și densitatea fazei solide are componenți similari, conținutul de humus de 4,79%, caracteristic pentru stratul întelenit (**Tab 2.**). Stratul 40-60 cm prezintă un orizont cu un conținut de nisip, argilă și praf diferit de cel al stratului superior și subiacent, lipsit de carbonați și cu un pH acid, ce probabil se datorează influenței antropice. Stratul 60-70 cm se caracte-

1 Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

risează ca slab acid – pH 6,6 cu un procent mic de C organic și mai mare de nisip.

Durlești (Fig. 1, 3). Solul cercetat prezintă un sol cenușiu tipic luto-nisipos slab humificat (**Tab. 3**). Stratul 0-40 cm este slab alcalin, lutos, iar stratul 40-60 cm, prezintă o evedențiere pe profil a conținutului de praf, nisip și argilă, mai cu seamă al celui de nisip și argilă care este cu 3-4% mai mare față de orizontul superior și cel subiacent. Această stratificare a profilului poate fi lămurită prin influențe antropice.

Concluzie. Astfel, în urma analizelor pedologice, în siturile de la Ruseștii Noi, Suruceni și Durlești, s-a constatat prezența unor influențe antropice asupra formării straturilor de sol de la adâncimea de 40 cm în jos, care, de fapt, coincid cu nivelul de locuire din epoca fierului.

Fig. 1. Profiluri de sol: 1 - Ruseștii Noi; 2 - Suruceni; 3 - Durlești.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr./cm ³	Componența granulometrică, %					%			pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	> 0,01 mm (nisip fizic)	< 0,001 mm (argilă fină)	0,05-0,001 mm (praf)	1-0,05 mm (nisip)	Humus	C _{org}	CaCO ₃	
0-20	2,50	22,27	77,73	14,41	28,87	56,72	1,07	0,62	-	2,77
20-40	2,66	27,82	72,18	18,13	26,48	55,39	1,60	0,93	-	2,60
40-60	2,62	29,45	70,55	21,07	22,74	56,19	1,33	0,77	4,37	6,30
60-80	2,63	29,95	70,05	20,71	24,48	54,81	1,33	0,77	7,77	6,96
80-100	2,64	33,68	66,32	24,35	22,81	52,84	1,15	0,67	-	3,23
110-120	2,65	33,37	66,63	25,71	22,21	52,08	1,06	0,61	-	3,00
120-150	2,65	31,69	68,31	22,31	25,27	52,42	0,53	0,31	-	2,44

Tab. 1. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din situl arheologic Ruseștii Noi, raionul Ialoveni (anul 2024)

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr./cm ³	Componența granulometrică, %					%			pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	> 0,01 mm (nisip fizic)	< 0,001 mm (argilă)	0,05-0,001 mm (praf)	1-0,05 mm (nisip)	Humus	C _{org}	CaCO ₃	
0-20	2,63	45,01	54,99	31,04	43,55	25,41	4,79	2,78	6,10	6,04
20-40	2,63	46,49	53,51	31,87	42,56	25,57	1,60	0,92	8,02	6,78
40-60	2,63	46,19	53,81	34,64	31,87	33,49	1,07	0,62	-	5,67
60-70	2,66	43,53	56,47	33,54	30,41	36,25	0,53	0,31	-	6,66

Tab. 2. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din situl arheologic Suruceni, raionul Ialoveni (anul 2024)

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr./cm ³	Componența granulometrică, %					%			pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	> 0,01 mm (nisip fizic)	< 0,001 mm (argilă)	0,05-0,001 mm (praf)	1-0,05 mm (nisip)	Humus	C _{org}	CaCO ₃	
0-20	2,50	20,34	69,66	16,20	35,75	49,05	2,66	1,55	10,20	6,98
20-40	2,57	28,07	71,93	15,20	28,19	56,61	1,33	0,77	9,60	6,91
40-60	2,63	23,45	76,55	18,99	21,99	59,02	0,80	0,46	8,72	6,58
60-70	2,64	29,84	70,16	16,97	28,18	54,85	0,80	0,46	6,90	6,57

Tab. 3. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din situl arheologic Durlești, municipiul Chișinău (anul 2024)

CERCETĂRI PERIEGETICE LA SITUL FORTIFICAT DE LA HORODIȘTE – *DEALUL PLEȘA*, RAIONUL CĂLĂRAȘI¹

Dumitru CONDREA, Victor DULGHER,
Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC

Situl de la Horodiște–*Dealul Pleșa*, raionul Călărași, reprezintă o fortificație de tip promontoriu barat, localizată la marginea nordică a satului eponim (**Fig. 1**). A devenit cunoscut în perioada postbelică datorită cercetărilor de suprafață efectuate de L. Polevoi în anii '60 ai sec. XX și de N. Telnov în 2004, ultimul publicând un articol despre descoperirile date împreună cu A. Belotcaci (2005). Cetatea a fost pentru prima dată descrisă în 1878 de către parohul local, I. Surucean, în periodicul Eparhiei Chișinăului, atribuind-o tătarilor, informație repetată ulterior de alți istorici.

În 2024, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” a realizat o cercetare periegetică pe teritoriul sitului. Fortificația, de cca 7 ha, se găsește pe un pinten de deal alungit, de formă neregulată, îngustat spre capătul sudic. Pante abrupte mărginesc promontoriul dinspre est, vest și sud, latura nordică oferind acces fără dificultăți în ceea ce privește configurația terenului. Din această parte, în direcția extremității sudice, au fost construite în trecut trei linii de apărare, întinse pe direcția SV-NE, arcuite în plan și aproximativ paralele. În prezent, fiecare apare pe teren sub forma unui „val” de pământ precedat de un șanț. Lățimea „valurilor” înregistrează 13,5-13,9 m, înălțimea lor – 0,5-1,5 m, lățimea șanțurilor – 13,0-13,7 m, iar adâncimea lor – 0,6-1,4 m. Linia nordică nu mai poate fi observată în partea sa estică, din cauza nivelării ei în urma lucrărilor agricole. Pe anumite segmente ale celorlalte două „valuri” merg drumuri de țară, iar întreaga suprafață a incintei este parcelată de terenuri agricole, cu excepția părții sudice, părăginite. Dinspre pantele abrupte, pe muchiile de est și vest ale promontoriului există, de asemenea, câte un „val” de cca 0,3-0,4 m înălțime, similare celor descoperite la Saharna Mare, Horodiște-*La Cot* ș.a. În limitele sitului intră și două movile de caracter incert: una mică, pe „valul” liniei defensive nordice și alta mai mare, în incinta sudică. De pe suprafața sitului a fost colectat un material arheologic bogat, compus din fragmente de vase ceramice și o figurină antropomorfă de lut.

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

Figurina antropomorfă (**Fig. 2, 9**) are forma cvasicilindrică, cu picioarele, capul, nasul și ochii, drept singurele părți anatomice, modelate clar. Asemenea piese au fost descoperite și anterior pe sit, precum și în alte așezări ale culturii getice (Saharna Mare, Hansca-Toloacă, Hansca-Limbări-Căprăria ș.a.).

Ceramica lucrată la roată, fină sau zgrunțuroasă, cu diferite incluziuni, provine de la amfore grecești importate din Thasos, Heracleea Pontica, posibil Chersones și un centru necunoscut. Acestea se încadrează în sec. IV î. Hr., cu excepția amforelor de Heracleea Pontica, de la sfârșitul sec. IV - începutul sec. III î. Hr.² Ceramica lucrată cu mâna, de obicei grosieră, rar semifină, este tipică culturii getice. Ea este reprezentată de fragmente de buză dreaptă cu muchiile rotunjite sau evazată (**Fig. 2, 3-4**), pereți cu brâu în relief, alveolat (**Fig. 2, 6**), uneori întrerupt de un suport applatizat (**Fig. 2, 5**), precum și de apucători aplatizate (**Fig. 2, 7-8**), toate de la oale de tip borcan sau chiup. De asemenea, au fost descoperite fragmente de străchini (**Fig. 2, 2**), capace (**Fig. 2, 1**) etc.

Investigațiile periegetice din 2024 au confirmat că situl din punctul Dealul Pleșa constituie o așezare fortificată încadrată, după materialul descoperit și particularitățile structurilor defensive, în cultura getică a sec. IV-III î. Hr., reprezentând un prim pas în vederea documentării arheologice de mai departe a epocii fierului din întreaga microzonă Horodiște-Pârlolteni.

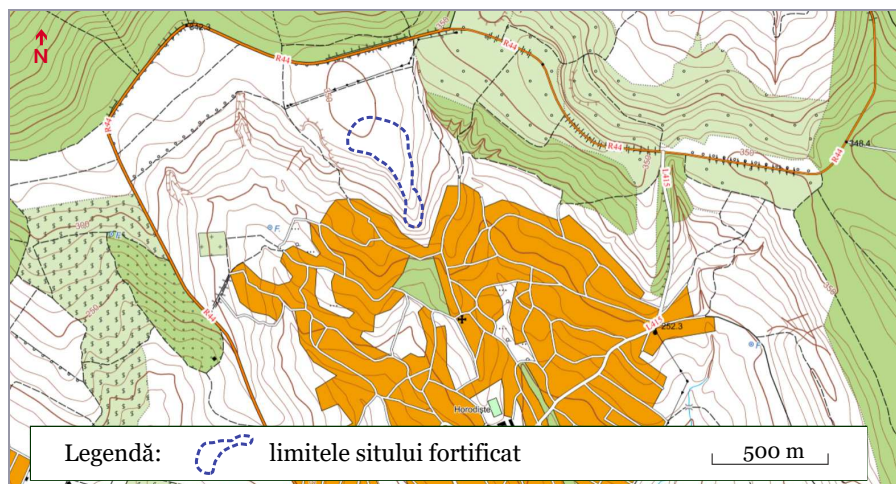

Fig. 1. Localizarea sitului Horodiște – Dealul Pleșa pe harta topografică a regiunii (sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

² Determinare dr. Natalia Mateevici, căreia îi mulțumum.

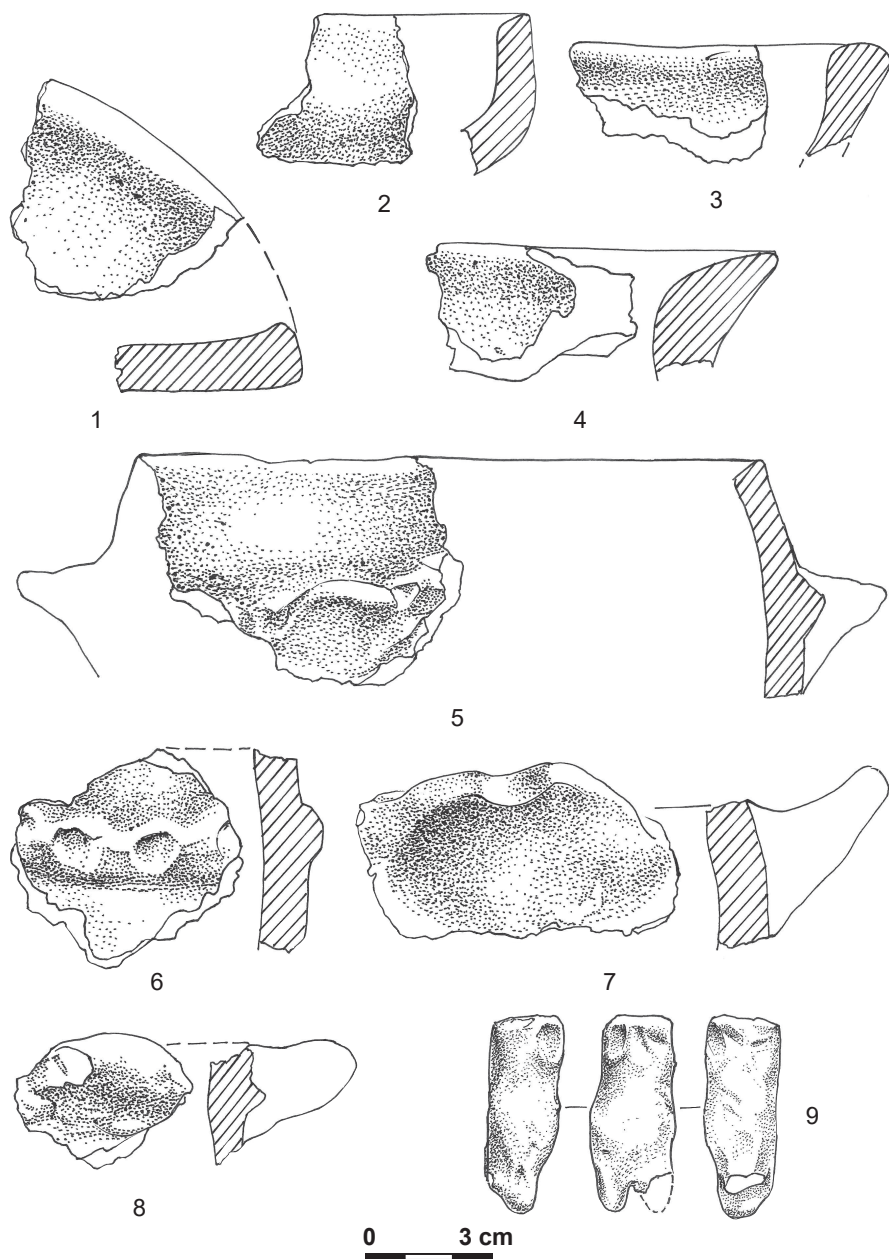

Fig. 2. Artefacte descoperite pe teritoriul sitului în campania de cercetare din anul 2024: 1-8 - fragmente de ceramică; 9 - figurină antropomorfă.

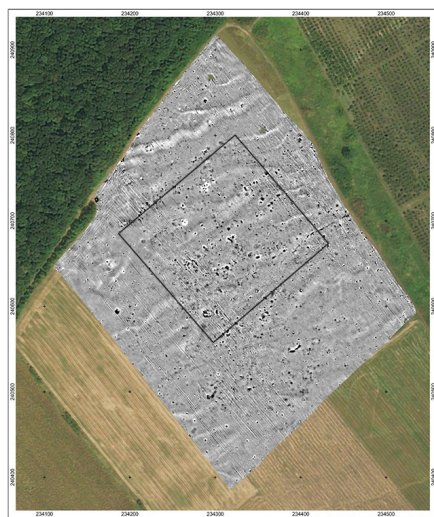
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2024 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – SUB PĂDURE

*Octavian MUNTEANU, Michael MEYER,
Vasile IARMULSCHI, Torben SCHATTE*

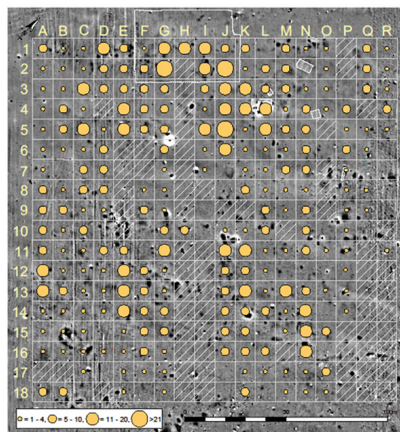
Vara anului 2024 a reprezentat a treia campanie consecutivă de când cercetările din situl Ivancea – *Sub Pădure* s-au realizat prin dezvelirea unor suprafețe mari (**Fig. 1, 5-6**). Selectarea spațiului investigat a fost determinată de acțiunile preventive din anii precedenți, care au facilitat perceperea spațiului și organizarea acestuia. Amintim că într-o primă etapă a fost realizat un model 3D al microregiunii, peste care a fost suprapusă harta magnetometrică. Drept rezultat, a fost obținută o imagine expresivă a peisajului celor două platouri pe care se concentrau majoritatea structurilor arheologice (**Fig. 1, 3-4**), iar colectarea materialului de suprafață a nuanțat detaliile (**Fig. 1, 2**).

Pornind de la aceste date, obiectivele din anul 2024 a menținut interesul pentru platoul ce începuse să fie prospectat din 2022. Ne-am propus să extindem cercetarea spațiului spre V și SV de suprafețele investigate în anii 2022-2023 (**Fig. 1, 5**). În mod special, atenția noastră a fost captată de încă o anomalie asemănătoare cu cele care au delimitat *long-haus*-urile studiate anterior, dar și de aglomerațiile din preajmă (**Fig. 1, 6**). În urma cercetărilor din anul 2024 au fost identificate 136 de structuri arheologice. În prim plan iese descoperirea încă a unei locuințe de suprafață cu dimensiuni mari, a cincea la număr studiată la Ivancea, cu analogii în nordul Europei. Totodată, este de remarcat că în această parte a sitului nu a fost descoperită nicio structură locativă adâncită în sol. În schimb, au fost identificate 25 de gropi, majoritatea în formă de clepsidră, cu adâncimi ce variază între 1,3 și 2 m (**Fig. 2, 1-5**). Unele dintre ele sunt adevărate mostre de structuri de cult. În acest sens, menționăm o groapă cu depunere de câine (a treia descoperită la Ivancea) și o alta în care depunerea unui vas mare de lut a fost cu grijă delimitată printr-un strat de lut.

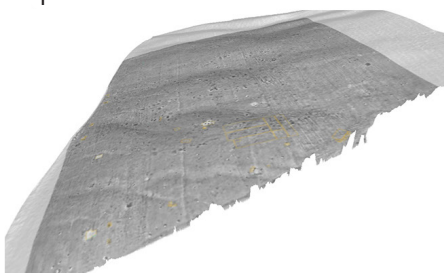
Artefactele descoperite au un spectru larg de funcționalități, fiind realizate din os, corn, piatră, lut, sticlă și metal. Deosebit de importante sunt importurile elenistice care atestă un schimb diversificat cu centrele pontice și egeene, dar și un diapazon larg al perioadei în care aceste conexiuni s-au produs. Rezumând, constatăm că cercetările realizate la Ivancea au conturat o imagine ce reflectă tendințe de organizare a spațiului, deschizând perspectivele explorării ulterioare, care ar urma să se concentreze asupra extinderii suprafeței de cercetare pe același platou (**Fig. 1, 5**).

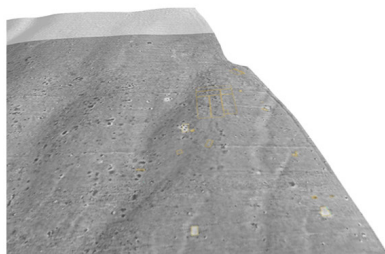
1

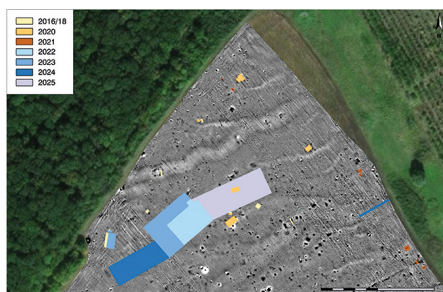
2

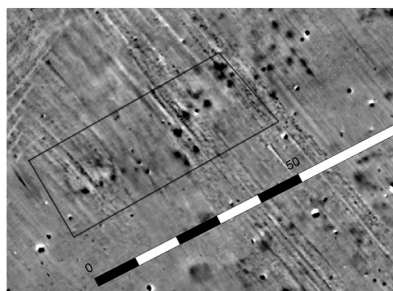
3

4

5

6

Fig. 1. Planul magnetometric al sitului cu demarcarea suprafeței în care a fost realizată periegheza (1), distribuirea descoperirilor de tip Poienești-Lucașeuca (2), modelarea 3D a suprafeței sitului (3-4), localizarea secțiunilor (5) și a suprafeței cercetate în anul 2024 pe harta magnetometrică (6).

1

2

3

4

5

Fig. 2. Tipuri de gropi descoperite în campania anului 2024.

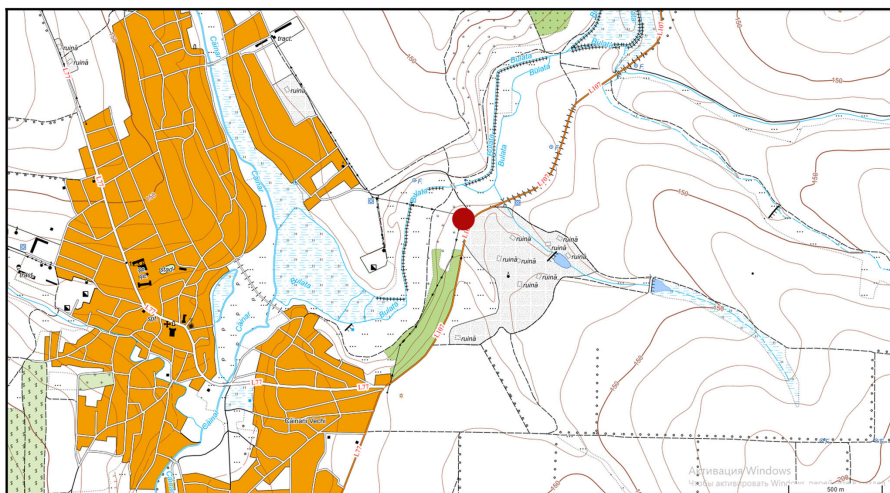
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL ARHEOLOGIC CĂINARII VECHI IV (R-NUL SOROCA)

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI,
Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Sergiu SERBINOV

Situl arheologic *Căinării Vechi IV* a fost descoperit în anul 1993 de către I. Borziac, în contextul repertorierii obiectivelor arheologice din raionul Soroca. După datele consemnate de autorul citat, situl la care ne referim se află la cca 2 km E de satul Căinării Vechi, pe partea nord-vestică a drumului L107 (Căinării Vechi – Vanțina) (**Fig. 1, 1**), și ar conține urme de locuire din bronzul târziu atribuite culturii Noua. Cu ocazia demarării lucrărilor de reconstrucție a drumului menționat, în anul 2024 Agenția Națională Arheologică a efectuat cercetări arheologice periegetice și preventive la situl *Căinării Vechi IV*. În cursul cercetărilor de suprafață s-a putut stabili că, în afară de urme de locuire din bronzul târziu, situl mai conține și resturi arheologice din perioada romană și din evul mediu târziu. De asemenea, pe imagineile orto-foto și aeriene, dar și pe teren, au fost observate cinci „cenușare”, care prezentau vestigii din perioada târzie a epocii bronzului, dar și ceramică lucrată la roată. Totodată, s-a constatat că rare resturi arheologice se găsesc și pe partea dreaptă a drumului menționat.

Săpăturile arheologice au fost efectuate în sectorul din partea stângă a drumului Căinării Vechi – Vanțina, fiind trasate trei secțiuni, prima cu dimensiunile de 2×20 m, iar alte două cu dimensiunile de 2×10 m (**Fig. 1, 2**). În cuprinsul secțiunilor, care au fost săpate până la adâncimea de 0,7-0,8 m, lutul viu apărând la adâncimea de 0,5-0,7 m, nu au fost identificate complexe arheologice, ci doar puține resturi ceramice din perioada târzie a epocii bronzului.

Ceramica descoperită pe suprafața sitului este mai numeroasă și se atribuie la trei orizonturi cultural-cronologice. Așezării culturii Noua din bronzul târziu aparțin fragmente ce provin de la diferite tipuri de recipiente lucrate cu mâna, precum vase în formă de sac, dintre care unele decorate pe umăr cu brâie în relief simple sau alveolate, borcane cu buza evazată, străchini, cupe și căni (**Fig. 2**). Al doilea orizont este reprezentat de cioburi de vase lucrate la roată de culoare cenușie (**Fig. 3, 1-7**), dar mai ales de resturi de amfore romane (**Fig. 3, 8-15**), databile în sec. II-III d. Hr., aparținând, se pare, unei așezări dacice. În sfârșit, ultimul orizont este documentat prin fragmente de vase lucrate la roată de culoare roșietică, unele smălțuite (**Fig. 3, 16-18**), care se datează în evul mediu târziu (sec. XVII-XVIII).

1

2

Fig. 1. Poziția geo-topografică a sitului (1) și imagine aeriană cu marcarea secțiunilor executate (2)

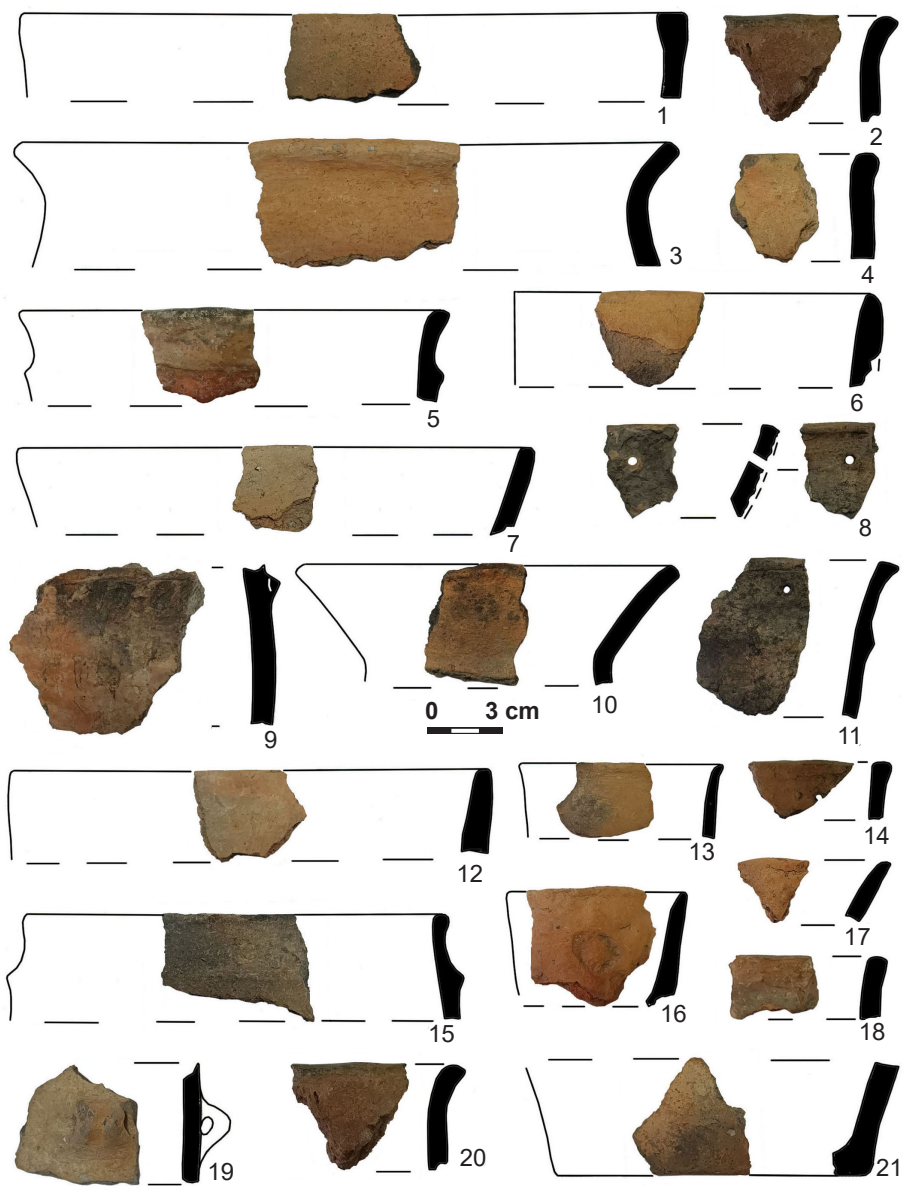

Fig. 2. Ceramică aparținând așezării culturii Noua.

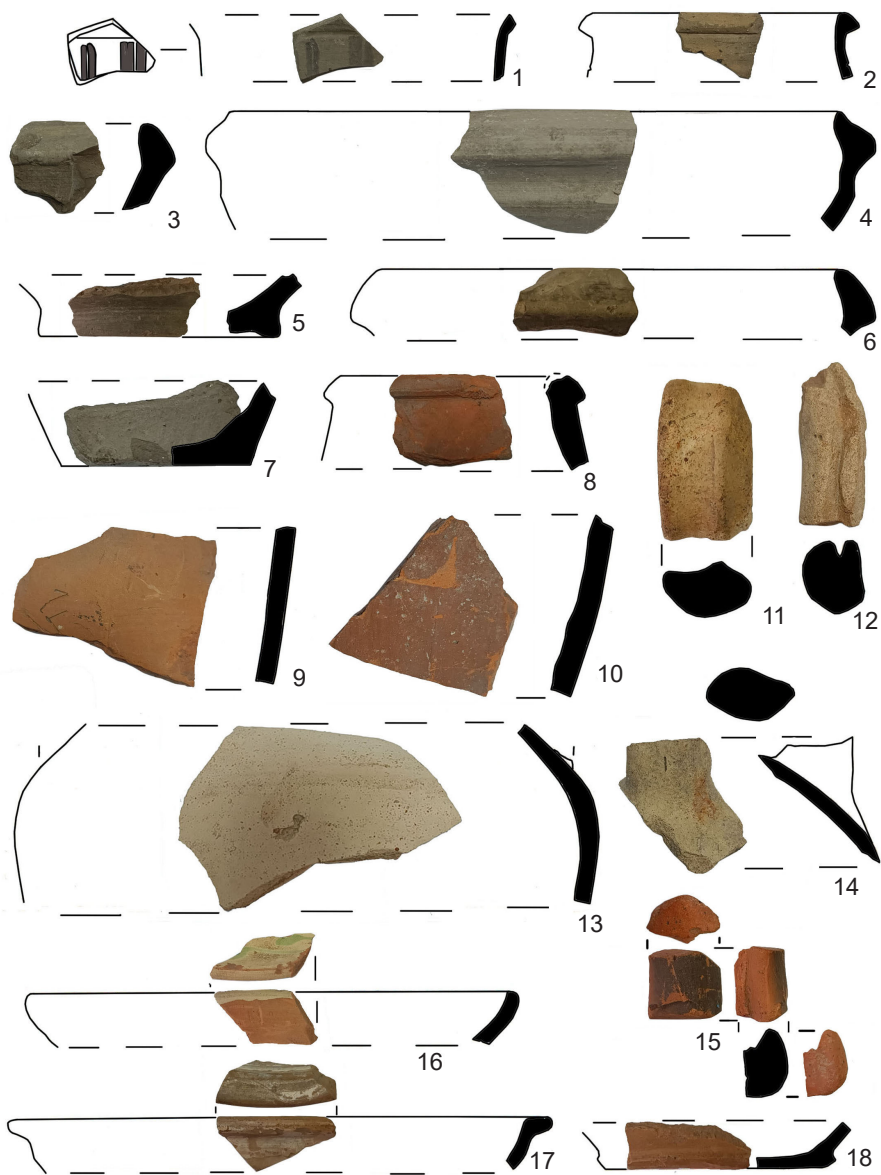

Fig. 3. Ceramică lucrată la roată de culoare cenușie (1-7) și fragmente de amfore romane (8-15) din sec. II-III d. Hr. și ceramică lucrată la roată din evul târziu (16-18).

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA ECATERINOVCA-IALPUGENI–VALEA JEPARULUI DIN ANUL 2024¹

*Vlad VORNIC, Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA,
Dumitru AVRAM, Igor DIMOV, Sergiu SERBINOV,
Vladimir CHITIC, Adrian IORGA*

În toamna anului 2024 au fost efectuate cercetări de teren la obiectivul arheologic Ecaterinovca–Ialpugeni–Valea Jeparului. Situl respectiv a fost descoperit în anul 2016 și reprezintă o așezare cu resturi de locuire din perioada migrației goților (sec. IV d. Hr.) și evul mediu târziu (sec. XVIII), fiind, localizat pe *Valea Jeparului*, numită și *Valea Ecaterinovca*, la hotarul moșiilor satelor Ecaterinovca și Ialpugeni. Specificul așezării constă în extinderea ei atât la nord, cât și la sud de Valul lui Traian de Sus (VTS), fiind singura stațiune de acest fel cunoscută până în prezent care se suprapune cu fortificația liniară (**Fig. 1**). Având în vedere această realitate, în anul 2016 au fost întreprinse periegeze și săpături restrânse, urmate, în 2021, de o scanare magnetometrică a unui sector din zona centrală a sitului. Cercetările au demonstrat existența a două nivele de locuire, unul din sec. IV d. Hr., aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, și altul din sec. XVI-II – începutul sec. XIX, sursele cartografice identificând a două etapă cu o seliște a tătarilor-nogai, numită *Kudurugliu*. Prospekțiunile geofizice au scos în evidență șanțul VTS și au identificat mai multe anomalii, posibile structuri arheologice.

În anul 2024 ne-am axat pe explorarea unui segment al șanțului VTS, executând un sondaj cu dimensiunile de 2x8 m, pe aceeași linie cu sondajele din 2016, la 6 m N de S.II/2016 (**Fig. 2**). Din stratul de cultură au fost recuperate o pipă de lut, o piesă de îmbrăcăminte de bronz, câteva piese de fier și mai multe fragmente ceramice și resturi faunistice. Toate artefactele și o parte dintre cioburi, care provin de la vase lucrate la roată din pastă roșietică și decorate cu decor incizat sau emailat, aparțin nivelului de locuire atribuit tătarilor-nogai, databil în sec. XVIII și la începutul sec. XIX. Un număr redus de fragmente ceramice aparțin însă unor vase lucrate la roată din pastă fină și zgrunțuroasă sau unor amfore romane și se atribuie așezării de tip Sântana de Mureș-Cerneahov din sec. IV d. Hr.

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

În cadrul sondajului, la adâncimea de 0,7 m de la suprafața actuală a solului, a fost identificată gura șanțului VTS, având o lățime de 6,1 m. Fundul șanțului a fost atestat la cca 2,85 m de la nivelul actual de călcare, lățimea șanțului la fund fiind de 2,4 m (**Fig. 3**). Astfel, șanțul fortificației liniare are un profil de formă aproximativ trapezoidală. Deosebit de valoroase, în contextul datării complexului, se prezintă cioburile de vase de lut aparținând ceramicii de producție locală și de import atribuite culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, descoperite în partea inferioară a șanțului VTS. În conformitate cu aceste date stratigrafice și materiale arheologice, amenajarea valului și a șanțului VTS ar fi fost efectuată nu mai târziu de perioada migrației goților în regiunile nord-dunărene (a doua jumătate a sec. III – sec. IV d. Hr.).

Din lotul de materiale osteologice recuperate din partea inferioară a șanțului au fost selectate două oase-probe, transmise la un laborator din SUA pentru analize de datare ^{14}C , iar din profilul sondajului au fost prelevate probe de sol pentru analize pedologice.

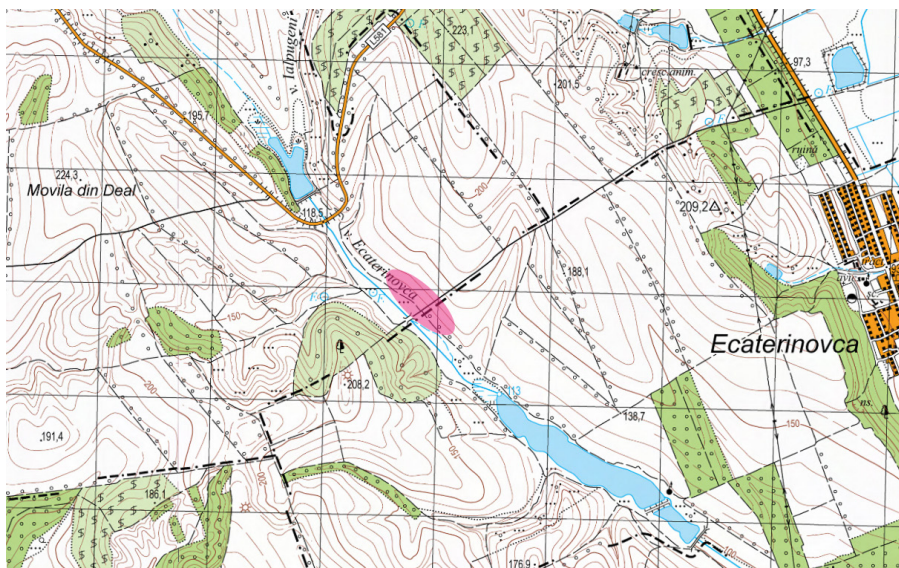

Fig. 1. Poziția topografică a sitului Ecaterinovca-Ialpugeni–Valea Jeparului.

Fig. 2. Fotografie aeriană dinspre nord-est asupra Secțiunii III/2024.

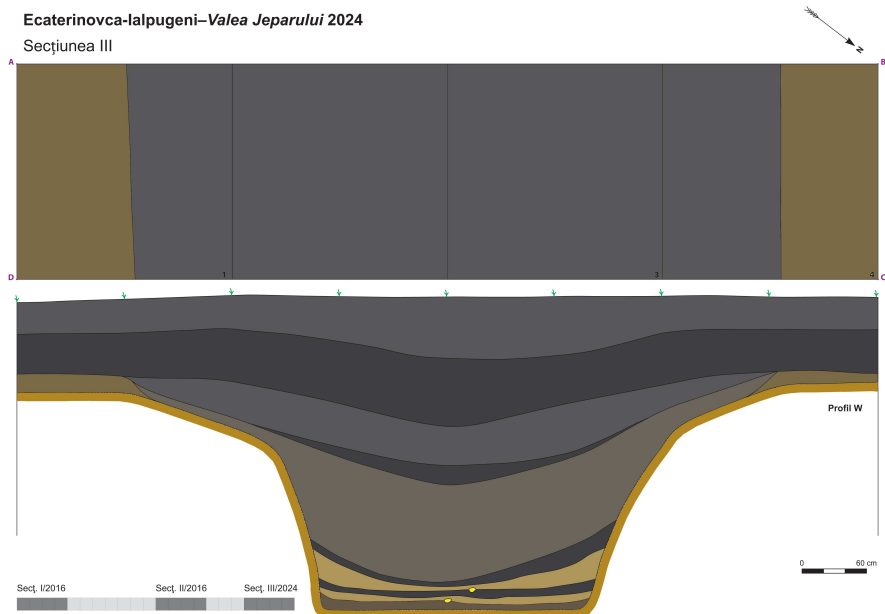

Fig. 3. Ecaterinovca-Ialpugeni–Valea Jeparului. Planul și profilul vestic al Secțiunii III/2024.

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE DIN SEC. IV D.HR. LA DUBNA, R-NUL SOROCA

Vornic VORNIC, Sergiu HEGHEA, Igor DIMOV

În luna iulie a anului trecut, Agenția Națională Arheologică a desfășurat o intervenție arheologică de salvare la Dubna (r-nul Soroca), într-un sit aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. Situl se află în partea de nord-est a moșiei satului, pe panta vestică a unei văi, prin care curge un pâraiaș fără nume (**Fig. 1, 1**). Intervenția arheologică a fost realizată ca urmare a unei informații furnizate de domnul Grigore Păun, locuitor al orașului Soroca, despre descoperirea unor oase umane și materiale arheologice la suprafață, în urma unei arături de desfundare.

La fața locului, care, din punct de vedere arheologic, era necunoscut specialiștilor, am constatat că plugul scosese din pământ numeroase fragmente ceramice (**Fig. 1, 2-10**), mai multe plăcuțe și un ac de bronz (**Fig. 2, 4**), două fragmente de fier de la un posibil călcâi de lance, oase de animale și bucăți de lut ars. Toate aceste vestigii sunt de atribuit unei așezări de tip Sântana de Mureș-Cerneahov din vremea migrației goților. În mijlocul aceluiași teren desfundat, care conține resturi de locuire aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, au fost identificate o fusaiolă de lut (**Fig. 2, 2**), o verigă de bronz (**Fig. 2, 3**), fragmente dintr-un castron ceramic lucrat la roată din pastă fină cenușie (**Fig. 2, 5**), precum și oase umane provenind de la două schelete¹, aparținând unui complex funerar databil tot în aceeași perioadă a migrației goților.

Pentru a cerceta locul unde erau concentrate aceste vestigii, am trasat un sondaj de verificare cu dimensiunile de 2×2 m. În straturile I-III de săpătură, care constau din sol cenușiu amestecat cu resturi arheologice, au fost descoperite un pieptene de os (**Fig. 2, 1**), fragmente ceramice provenind de la diverse recipiente lucrate la roată, precum și oase umane și de animale. Toate aceste vestigii erau situate la mică adâncime și au fost răscolite prin lucrările agricole. Oasele umane și diversele artefacte, găsite grupate la adâncimea de 0,2-0,5 m, sugerează existența unui mormânt de înhumatie dublu, aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, care a fost complet distrus de lucrările agricole.

Pe baza pieptenelui de os, lucrat din trei rânduri de plăcuțe, cu mâner semicircular și aripi laterale, complexul funerar poate fi datat în a doua jumătate a sec. IV d.Hr. În ceea ce privește așezarea sau, cel puțin, sectorul prospectat de noi, considerăm că acesta nu este sincron cu mormântul, ci este mai timpuriu, databil probabil în prima jumătate a sec. IV d.Hr., eventual începând cu sfârșitul veacului anterior.

¹ Potrivit determinărilor doamnei antropolog dr. Monica Groza, oasele umane aparțin unei persoane adulte și unui copil.

Fig. 1. Hartă și fotografie aeriană asupra sitului arheologic (1) și ceramică lucrată cu mâna (2), la roată din pastă fină (2-5) sau zgrunțuroasă (6-9) și romană de import (10).

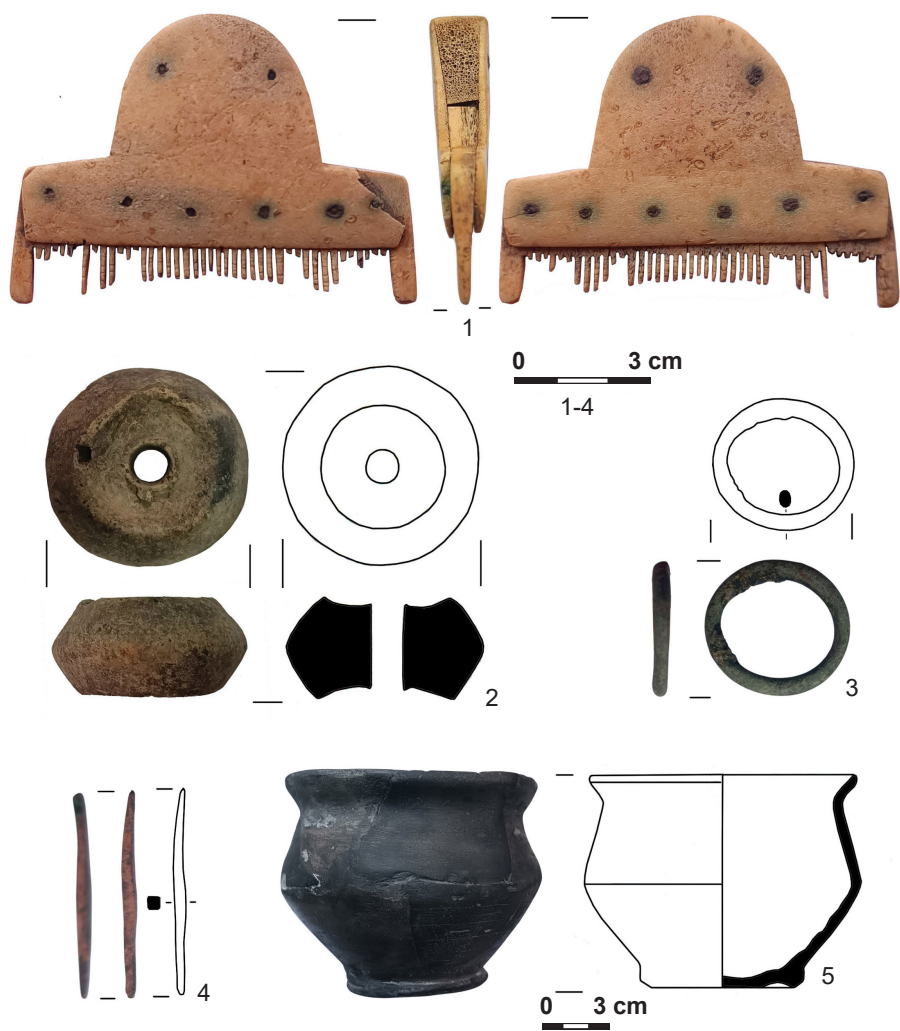

Fig. 2. Pieptene de os (1), fusaiolă de lut ars (2), verigă (3) și ac (4) de bronz și vas ceramic lucrat la roată din pastă fină (5).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SINEȘTI (R-NUL UNGHENI) ÎN ANUL 2024

*Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Serghei HEGHEA,
Dumitru AVRAM, Andrian IORGA, Sergiu SERBINOV,
Vladimir CHITIC, Igor DIMOV*

Situl arheologic *Sinești IV*, identificat în 2014 de către specialiștii Agenției Naționale Arheologice, este situat la 1 km spre nord de satul Sinești (**Fig. 1**), pe un versant lin care coboară spre lunca râului Cula.

Intervenția arheologică preventivă s-a realizat prin trasarea unei secțiuni, cu dimensiunile de 20×2 m, paralelă cu drumul regional G88, ceea ce a permis cercetarea unei suprafețe de 40 m.p. Secțiunea a fost împărțită în zece carouri de câte 2×2 m, marcate de la V spre E. Stratigrafia sitului prezintă o succesiune a depunerilor, începând cu stratul vegetal, urmat de sol cenușiu, gălbui argilos și negru compact, până la nivelul sterilului, identificat la 1,4 m adâncime. Straturile, aflate imediat sub solul vegetal, sunt compuse din pământ transportat, probabil rezultat al intervențiilor antropice recente asociate cu amenajarea infrastructurii rutiere. În stratul de sol negru compact au fost descoperite sporadic fragmente ceramice lucrate la roată din pastă fină și zgrunțuroasă, atribuite culturii Sântana de Mureș-Cerneahov din perioada romană târzie.

În total, au fost identificate șapte complexe arheologice adâncite, dintre care o groapă menajeră și șase gropi de dimensiuni mici, posibil de pari. Toate gropile au fost identificate la nivelul stratului de tranziție spre lut și prezentau formă circulară în plan. Cea mare dintre ele – groapa 3 (**Fig. 2, 1-3**), care avea pereții cotloniți, cu diametrul maxim de 1,5 m și cu adâncimea de 0,3 m de la nivelul identificării, conținea fragmente ceramice provenite de la cel puțin cinci vase, dintre care trei lucrate la roată din pastă zgrunțuroasă și fină și două modelate manual, precum și un obiect nedeterminat de fier (**Fig. 2, 4-5**).

Marea majoritate a materialului arheologic recuperat de pe suprafața sitului (**Fig. 1, 4-11**) aparține culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. Analiza ceramicii atribuite acestui orizont a relevat prezența a două categorii: fină și zgrunțuroasă. Câteva fragmente aparțin unor vase lucrate la roată din perioada medievală târzie sau modernă (**Fig. 1, 2-3**). Descoperirea unor gropi de pari sugerează prezența în acest loc a unei amenajări de suprafață. Dar, dimensiunile limitate ale secțiunii nu au permis determinarea formei și dimensiunilor acestei structuri arheologice.

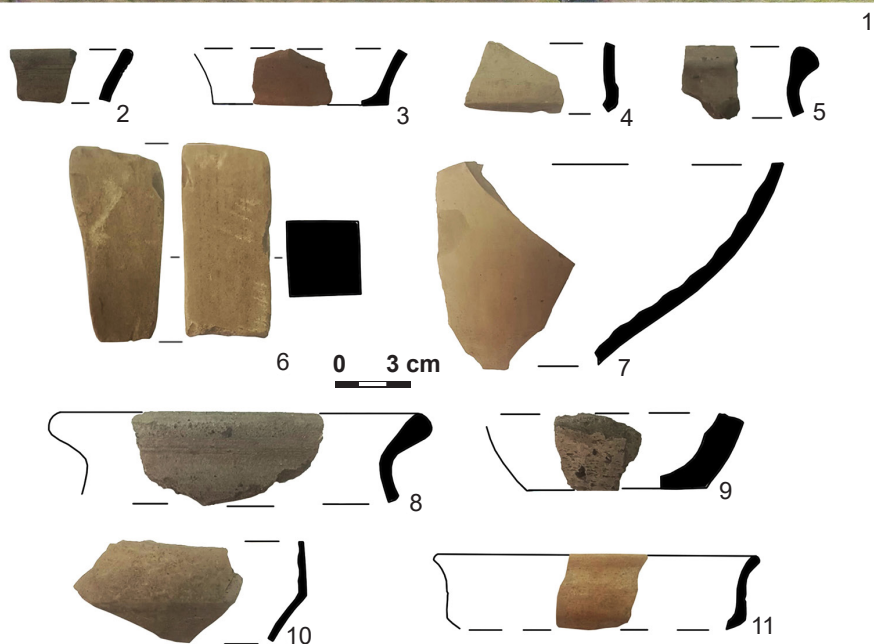

Fig. 1. Vedere aeriană asupra sitului (1), fragmente ceramice (2-5, 7-11) și cucte din gresie (6) găsite *passim*.

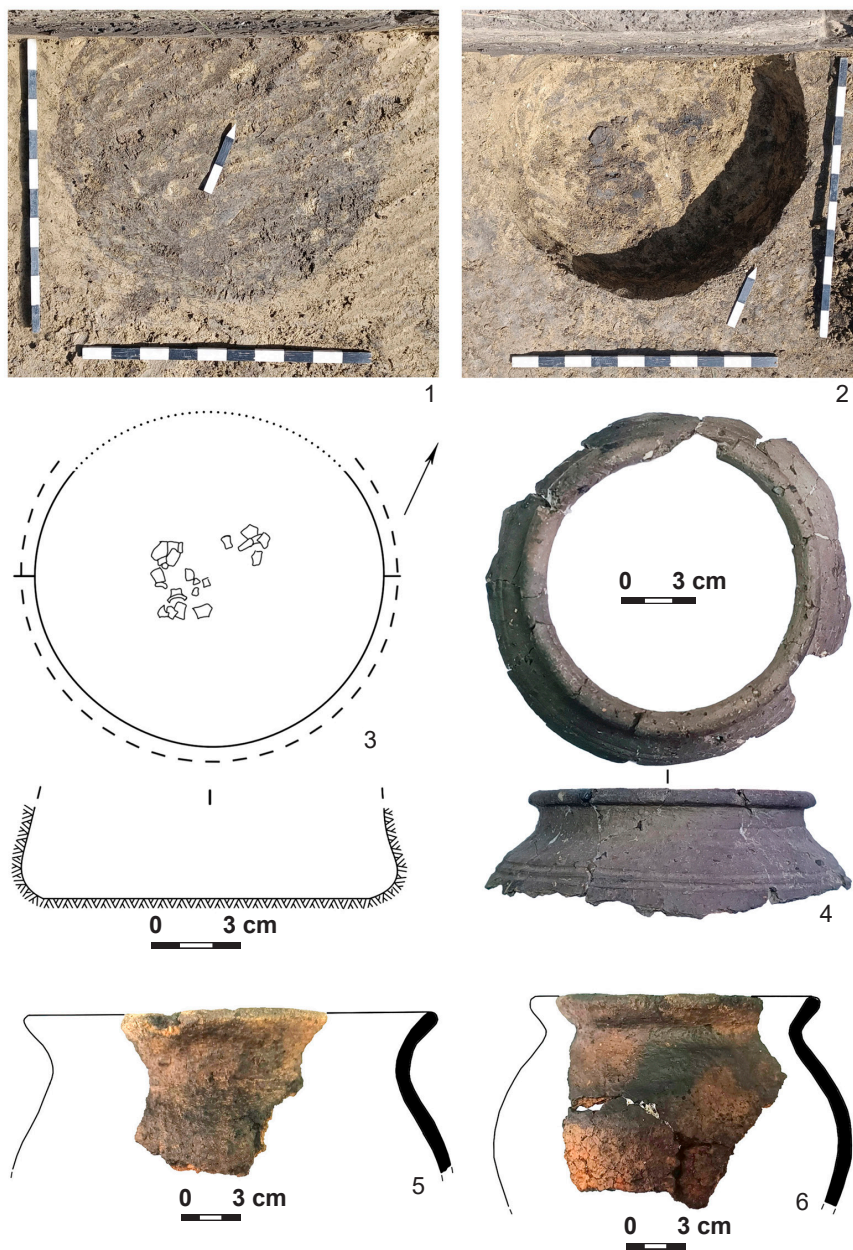

Fig. 2. Groapa 3 (1-3) și ceramică lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă (6) și cu mână (5-6) din groapa 3.

UN CUPTOR DE ARS CERAMICA DIN EVUL MEDIU TIMPURIU DESCOPERIT LA ENICHIOI (R-NUL CANTEMIR)

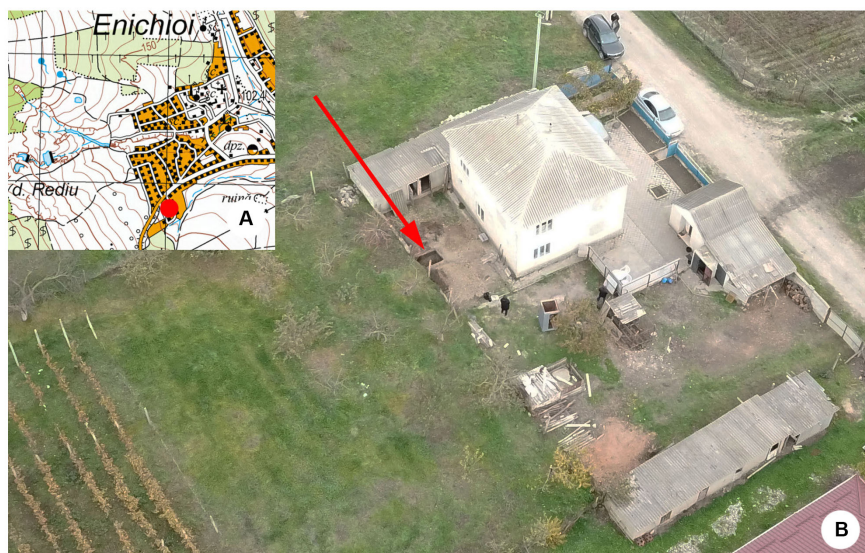
Vlad VORNIC, Sergiu HEGHEA, Dumitru AVRAM

La începutul lunii noiembrie a anului 2024, dl Sergiu Ababii, primar al com. Enichioi din r-nul Cantemir, a informat Agenția Națională Arheologică despre descoperirea, în urma săpării unei gropi în marginea sud-vestică a satului-reședință al acestei unități administrative (**Fig. 1, 1**), a unei structuri arheologice care conținea lut ars și ceramică. Pentru a examina complexul și a recupera materialele scoase la lumină, la 4 noiembrie 2024 am întreprins o deplasare în această localitate din stepa Bugeacului. Ajunși la fața locului, am putut constata că groapa săpată a afectat un cuptor de ars ceramica și un complex adâncit de dimensiuni mai mari, aflat în imediată proximitate spre SE de instalația de foc.

În scopul cercetării cuptorului de olărie, a fost executat un sondaj, cu dimensiunile de 1×1 m, în cadrul căruia a fost surprins aproape întreg complexul, cu excepția unei porțiuni din partea lui estică, distrusă de excavațiile recente (**Fig. 1, 2; 2, 1-2**). Complexul prezenta un cuptor de formă aproximativ tronconică, cu diametrul la bază de circa 0,75 m, alcătuit din două camere suprapuse, despărțite printr-un grătar de lut ars, prevăzut cu zece perforații. Pereții camerei de ars ceramica s-au păstrat pe o înălțime maximă de 0,35 m, având grosimea de 3-5 cm. Grătarul perforat era de formă aproximativ circulară, cu diametrul de circa 0,7 și grosimea de 0,12-0,15 cm. Camera de foc avea înălțimea de 0,3 m, vatra instalației aflându-se la adâncimea de circa 1,3 m de la nivelul actual de călcare a solului. Utilizarea intensă a cuptorului este dovedită de faptul că de jur-împrejurul pereților lutul viu era ars la roșu pe o grosime de circa 5-7 cm. Gura cuptorului nu s-a păstrat, ea aflându-se în partea sud-estică, distrusă de groapa săpată recent.

Precum am menționat mai sus, prin săparea gropii a fost afectat și un complex adâncit de dimensiuni mai mari, aflat la SE de instalația de foc. Baza complexului se află la adâncimea de cca 2,4 m de la nivelul solului actual, iar umplutura lui constă din sol cenușiu, amestecat cu cărbuni, pigmenți de lut ars, cenușă și mici fragmente ceramice. Este posibil ca acest complex adâncit să reprezinte groapa de alimentare cu combustibil a cuptorului de olărie.

Din solul de umplutură a cuptorului, inclusiv de pe platforma despărțitoare, au fost recuperate mai multe cioburi de vase lucrate la roata cu turație lentă sau medie, având șamotă sau scoică și alți degresanți în

1

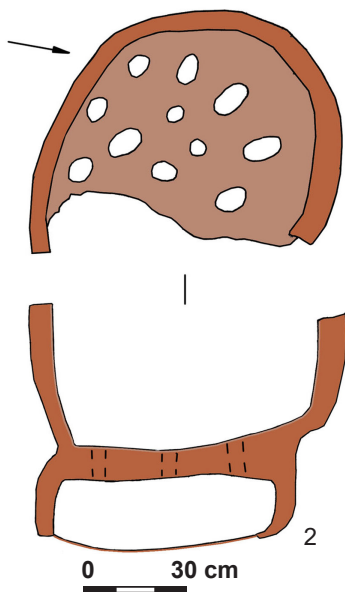

2

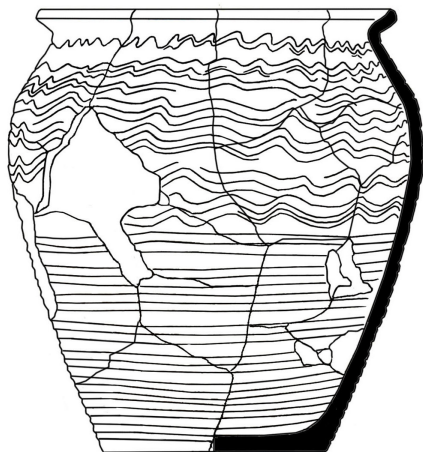
Fig. 1. Harta topografică a localității (1A), imagine aeriană asupra locului descoperirii (1B) și cuptorul de olărie, vedere de sus (2).

1

2

0 3 cm

3

Fig. 2. Cuptorul de olărie, vedere dinspre E (1), plan și secțiune (2) și vas ceramic întregit (3).

textură, caracteristice pentru sec. IX-X. Din fragmentele recuperate, care aparțin la câteva vase, s-a putut aproape întregi o oală lucrată din pastă cu scoică și alte ingrediente în compoziție. Recipientul este executat la roata cu turație medie, având diametrul maxim în treimea superioară, buza răsfrântă, prevăzută cu o șanțuire pe latura interioară pentru capac, și corpul decorat în partea inferioară cu linii incizate relativ drepte, iar în cea superioară cu linii incizate vălurite (**Fig. 2, 3**). Alte fragmente descoperite chiar pe grătar provin de la două oale lucrate dintr-o pastă mai grosieră, cu șamotă în structură, modelate la roata cu turație lentă, având corpul bombat, decorat cu linii vălurite și/sau drepte incizate, și buza evazată (**Fig. 3**) Pe baza acestor materiale, complexul arheologic cercetat de noi poate fi atribuit culturii Dridu sau balcano-dunărene și datat în linii generale în sec. IX-X, mai curând într-o fază timpurie a acestei culturi arheologice.

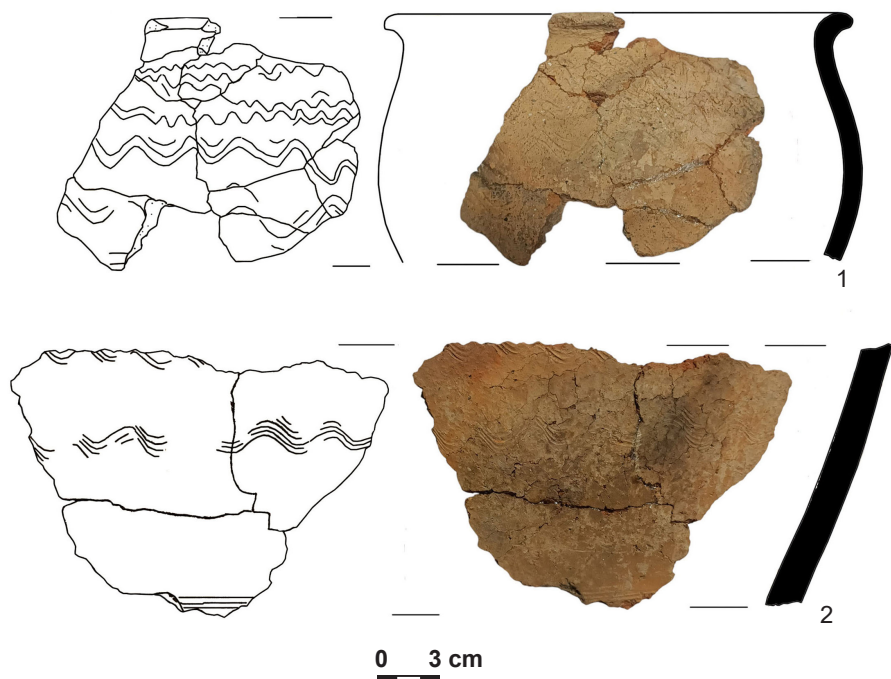

Fig. 3. Fragmente ceramice găsite în cuptor (1, 2).

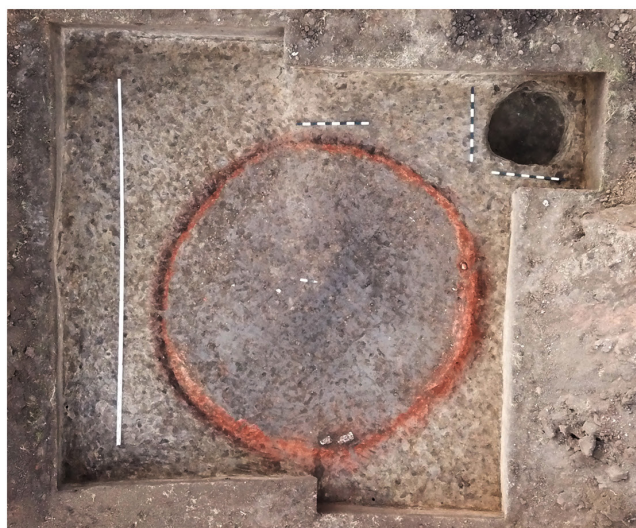
SONDAJUL ARHEOLOGIC EFECTUAT LA COSTEȘTI-GÂRLEA ÎN ANUL 2024

*Vlad VORNIC, Serghei AGULNICOV, Sergiu POPOVICI,
Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM,
Adrian IORGA, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Igor DIMOV,
Mircea SULA, Natalia OVCEAROV*

În toamna anului 2024, la situl stratificat de la Costești-Gârlea a fost deschis un sondaj arheologic și au fost efectuate periegeze. Sondajul, cu dimensiunile de 6×6 m, a fost trasat în sectorul nordic al așezării urbane din sec. XIV, numit și „cartierul olarilor”, pe locul unei adâncituri unde am presupus existența unei structuri arheologice, aflate la cca 15 m N de cuptorul ars piatra de var descoperit în anii 2016-2017. În cuprinsul sondajului, care a fost săpat până la adâncimea de 0,8-0,9 m, au fost identificate un cuptor de ars piatra de var și o groapă menajeră (**Fig. 1**), fiind recuperate aproximativ 120 de fragmente ceramice și resturi faunistice.

Majoritatea cioburilor provin de la vase lucrate cu mâna din pastă groasă, cu șamotă în compoziție, și arse neuniform, culoarea suprafeței exterioare variind de la gălbui-cenușiu la negru. Ca forme, pot fi identificate diferite tipuri de borcane, unele decorate cu brăie în relief, vase cu torți, cești ș.a. (**Fig. 2**). După caracteristicile pe care le prezintă, această olărie se atribuie culturii Sabatinovka din perioada târzie a epocii bronzului (sec. XV-XIII î. Hr.). Ținând cont de fragmentele ceramice găsite în umplutură, acestui orizont cultural-cronologic aparține și groapa menajeră identificată în colțul nord-vestic al sondajului, pentru cercetarea integrală a căreia a fost adăugată o casetă de 1,0×1,2 m. Groapa are formă tronconică, cu diametrul maxim în jur de cca 1,1 m și adâncimea de cca 1,5 m de la suprafața actuală a solului, constituind, alături de ceramica lucrată cu mâna descoperită în stratul arheologic, indicii ale existenței în acest sector al sitului la finalul epocii bronzului a unei așezări de tip Sabatinovka.

În ceea ce privește cuptorul de ars piatra de var, acesta va fi dezvelit integral prin cercetări viitoare, urmând a fi și conservat corespunzător pentru a fi pus în valoare și exploatat turistic. Menționăm acum doar că acest complex meșteșugăresc, care a fost intens folosit, prezintă dimensiuni deosebit de mari, cu diametrul în partea superioară de peste 4,1 m. În partea de est a instalației de foc propriu-zise, în josul pantei, se află groapa de alimentare cu combustibil, care deocamdată a ramas și ea necercetată. La fel ca și alte structuri arheologice similare explorate până în prezent în situl de la Costești-Gârlea, cuptorul de ars piatra de var identificat în anul 2024 aparține așezării Hoardei de Aur din sec. XIV.

1

2

Fig. 1. Fotografie aeriană asupra sondajului (1) și vedere asupra gropii menajere (2).

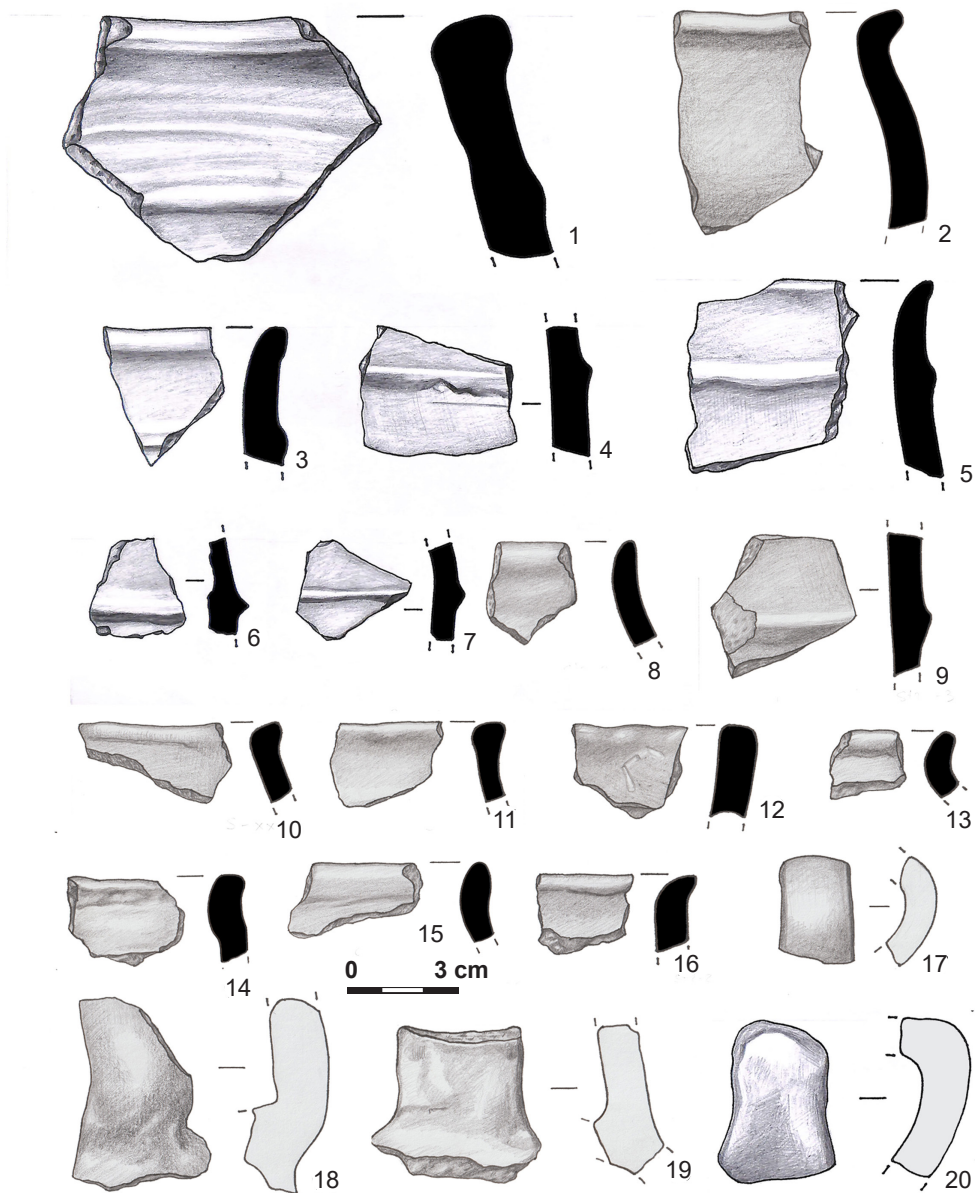

Fig. 2. Ceramică lucrată cu mână.

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL MEDIEVAL
DE LA LOZOVA – LA HOTAR CU VORNICENII.
CAMPANIA DIN 2024**

*Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU,
Vlad VORNIC, Sergiu MUSTEAȚĂ*

Situl arheologic de la Lozova – *La Hotar cu Vornicenii* este un important punct de referință pentru studiul perioadei medievale în spațiul pruto-nistrean, evidențiind o perioadă crucială pentru formarea și consolidarea Țării Moldovei. Descoperit în 2007, acest complex arheologic cuprinde o necropolă și o așezare rurală. Cercetările arheologice anii 2010-2011 și 2014-2015, continuate în 2024, au dus la identificarea a 123 de morminte de înhumăție. În campania din 2024 au fost investigate atât zone ale așezării, cât și ale cimitirului, incluzând patru suprafețe, două executate în necropolă, iar două în așezare.

În cadrul așezării, au fost descoperite fragmente de ceramică roșietico-gălbui, tipică pentru perioada respectivă, lucrată la roată medie și arsă la roșu. Aceste descoperiri subliniază caracterul rural al așezării și continuarea tradițiilor materiale specifice regiunii în perioada Hoardei de Aur și în timpul formării Țării Moldovei. În necropolă, cercetările s-au concentrat pe studiul limitei sudice a cimitirului, unde au fost descoperite 17 morminte dispuse în șiruri, cu defuncții poziționați pe spate, cu capul la vest și brațele plasate pe abdomen sau torace, conform ritualului creștin de înhumare. Deși mormintele au fost afectate de factori de mediu și de lucrări agricole, cu gropi de înhumare de adâncimi mici (între 0,2 și 0,7 metri), situl se remarcă prin inventarul funerar deosebit (**Fig. 1; 2**).

Inventarul găsit include o gamă largă de piese de podoabă, precum cercei, inele, mărgel și pandantive, dar și piese de port și ustensile, cum ar fi nasturi globulari, aplice de centură, inele de buclă și degetare (**Fig. 3**). Aceste artefacte, unele dintre ele unicate, oferă informații valoroase despre obiceiurile funerare ale comunității, dar și despre legăturile comerciale ale acesteia cu diverse regiuni din estul Europei și Europa Centrală. Prezența pieselor de aur și argint subliniază statutul economic dezvoltat al populației locale, care, pe baza analogiilor cu descoperirile din estul Europei controlate de Hoarda de Aur, poate fi atribuită secolului al XIV-lea.

Din punct de vedere antropologic, scheletele descoperite aparțin atât adulților, cât și copiilor, iar analiza lor relevă o proporție echilibrată între sexe și un tip antropologic european. Aceasta sugerează că populația de la Lozova era, cel mai probabil, de origine românească, agricultori creștini, care au menținut un mod de viață stabil în perioada de dominație mongolă și în perioada de formare a Țării Moldovei.

Situl de la Lozova – *La Hotar cu Vornicenii* este, astfel, un martor al continuității populației autohtone în perioada Hoardei de Aur și al tranziției acesteia în cadrul noului stat medieval al Moldovei. Reprezintă o sursă importantă pentru înțelegerea dinamicii politice, sociale și culturale din secolele XIV-XV, în special în contextul regiunii de la est de Prut. Continuarea cercetărilor arheologice la Lozova este esențială, deoarece va contribui semnificativ la aprofundarea înțelegerii relațiilor dintre populațiile autohtone și administrația Hoardei de Aur și va adânci cunoașterea procesului de formare a identității statului medieval moldovenesc în această regiune.

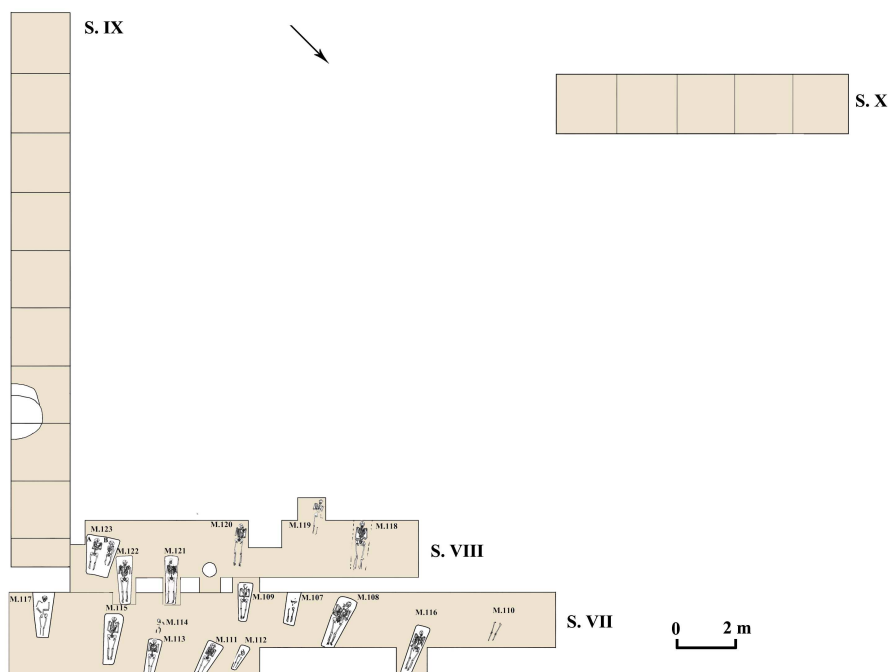

Fig. 1. Lozova 2024. Planul general cu suprafețele cercetate în necropolă (S.VII, S.VIII) și așezare (S.IX, S.X)

Fig. 2. Lozova 2024. Secțiunile IX și X. Fotografie aeriană.

Fig. 3. Lozova 2024. Secțiunea VII. Fotografie aeriană.

UN SONDAJ DE SALVARE EFECTUAT ÎN ANUL 2024 LA SITUL ARHEOLOGIC DE LA JEVRENI–IZVORUL POCRĂȘENI (R-NUL CRIULENI)

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI,
Veaceslav BICBAEV, Adrian IORGA

Ca urmare a informației parvenite la Agenția Națională Arheologică de la dl Veaceslav Bicbaev despre semnalarea în punctul *Izvorul Pocrășeni* (**Fig. 1, 1-2**) din partea de sudică a moșiei satului Jevreni (r-nul Criuleni) a unor vestigii arheologice, inclusiv a unui complex adâncit, afectate de lucrări recente de îndreptare a terenului, în primăvara anului 2024 am efectuat o deplasare la fața locului, în scopul salvagădării vestigiilor arheologice menționate și întreprinderii de măsuri în vederea protejării sitului arheologic respectiv.

Situl arheologic de la Jevreni–*Izvorul Pocrășeni* a fost descoperit în anul 1990 de către Vasili Gukin, cu ocazia efectuării unor cercetări periegetice, fiind recuperate atunci materiale ceramice atribuite etapei CII a culturii Trypillia (**Fig. 2, 1-3**) și culturii getice. În urma unei cercetări de suprafață întreprinsă în zona acestui sit arheologic de către Veaceslav Bicbaev în toamna anului 2023 au fost recoltate materiale ceramice trypilliene târzii, getice, de tip Sântana de Mureș-Cerneahov și medievale târzii.

În cursul periegezei efectuate anul 2024, de pe o suprafață de cca 100×150 m au fost recuperate fragmente ceramice aparținând unor așezări de durată sau sezoniere eneolitice târzii, getice și medievale târzii, precum și o monedă schifată turcească de argint de la sfârșitul sec. XVII – începutul sec. XVIII, probabil o emisiune din prima parte a domniei sultanului Ahmet III (1703-1730) (**Fig. 3, 2**)¹.

Fragmentele ceramice din perioada eneolitică târzie sunt atribuite grupului Ofatinți din etapa CII a culturii Trypillia. Acestea pot fi împărțite în două categorii: ceramica pictată, de bună calitate, arsă uniform, fără impurități vizibile (**Fig. 2, 1-10, 12**), și ceramica cu degresant din scoică pisată (**Fig. 2, 11, 13**). Din prima categorie fac parte fragmente de oale, amfore și străchini, decorate monocrom cu negru pe suprafața roșiatică a vaselor. Decorul este alcătuit din grupuri de benzi paralele de aceeași grosime (**Fig. 2, 8-10**), din trei benzi cu o mediană mai subțire (**Fig. 2, 4**) sau din benzi paralele cu o mediană vălurită (**Fig. 2, 2**). Ceramica cu degresant din scoică pisată mai puțin reprezentativă din punct de vedere decorativ, un fragment

¹ Determinare dr. Dmitri Yanov, căruia ai aducem sincere mulțumiri.

prezentând o bandă șnurată (**Fig. 2, 11**). Un fragment ceramic păstrează pe suprafața fundului imprimeul unei țesături (**Fig. 2, 3**).

Întrucât într-un mal format prin îndreptarea terenului cu tehnica mecanizată a fost observată o groapă parțial deteriorată, pentru investigarea părții păstrate a complexului a fost trasat un sondaj arheologic, cu dimensiunile de 1,2×1,5 m (**Fig. 2, 14**). În perimetrul sondajului de salvare, la adâncimea de cca 0,4 de la suprafața actuală a solului, a fost identificat conturul unei gropi de formă aproximativ circulară în plan, cu diametrul în jur de 1,3 m, pereții oblici, fundul drept și adâncimea de 0,85 m (**Fig. 2, 15**). Umplutura gropii consta din sol cenușiu amestecat cu lut, în care s-au găsit o plăcuță și o verigă mică de bronz (**Fig. 3, 3-4**), un obiect inform de fier (**Fig. 3, 5**), un fragment de fund de vas lucrat cu mâna din epoca fierului (**Fig. 3, 6**), un fragment de lulea de lut ars (**Fig. 3, 13**) și mai multe fragmente de vase lucrate la roată medievală târzie (**Fig. 4, 7, 12, 14**). Ținându-se seama de moneda descoperită *passim* și de materialul arheologic recuperat din groapă și de la suprafața solului, așezarea medievală poate fi datată în secolele XVII-XVIII.

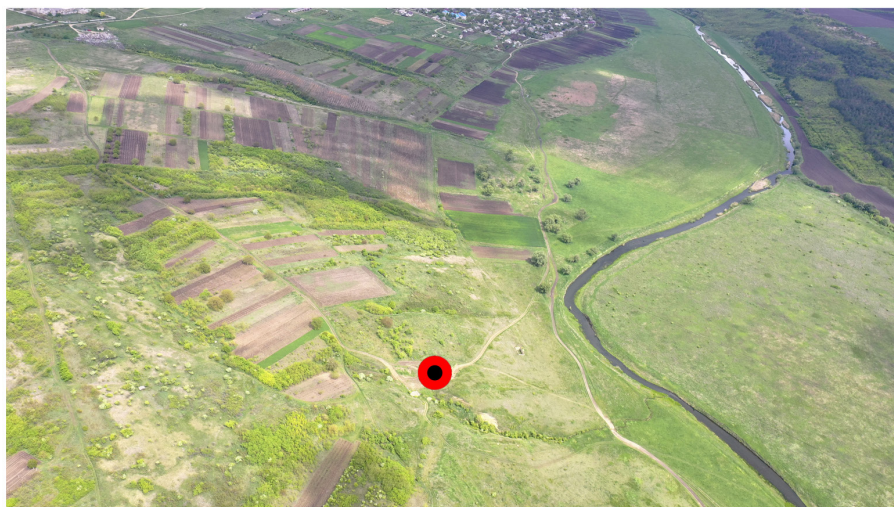

Fig. 1. Vedere aeriană dinspre sud asupra sitului.

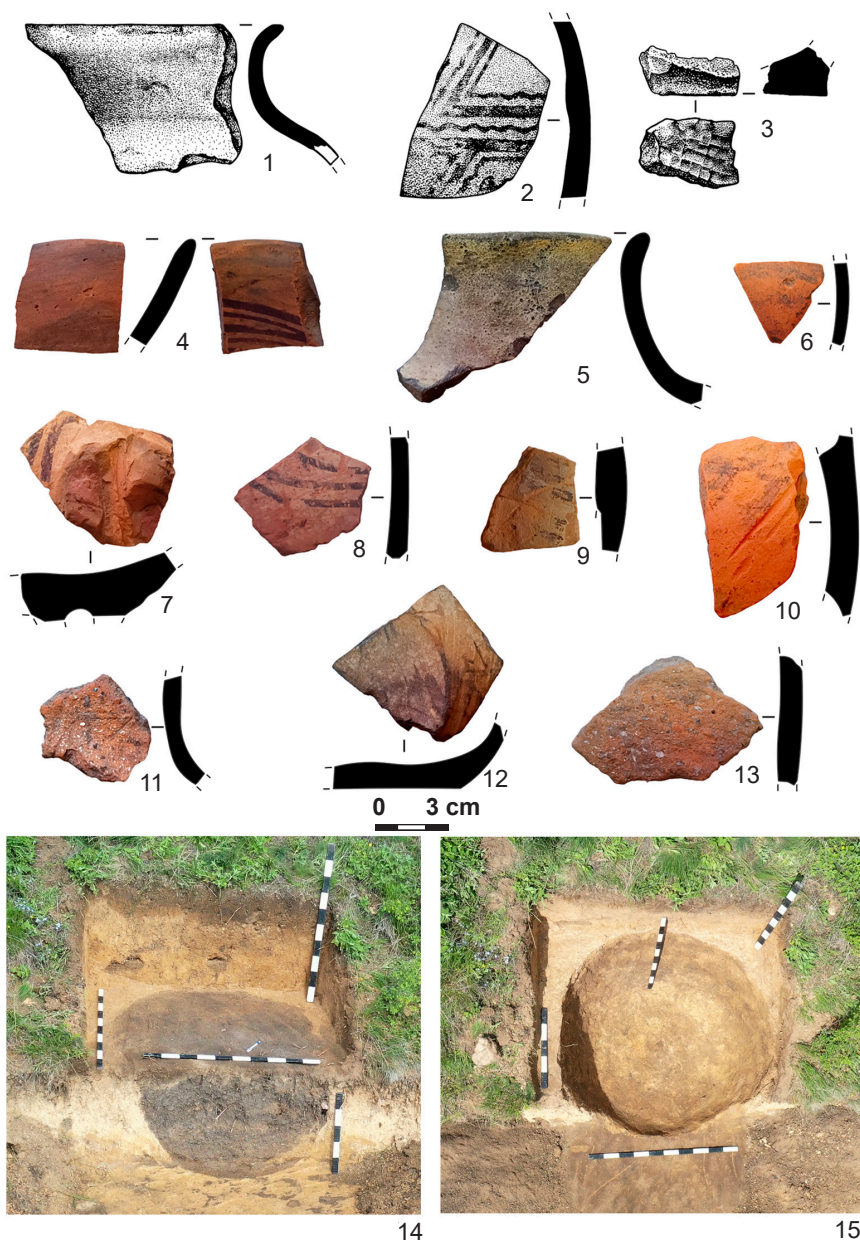

Fig. 2. Fragmente ceramice eneolitice identificate în anul 1990 (1-3) și 2024 (4-13), sondajul din 2024 (14-15).

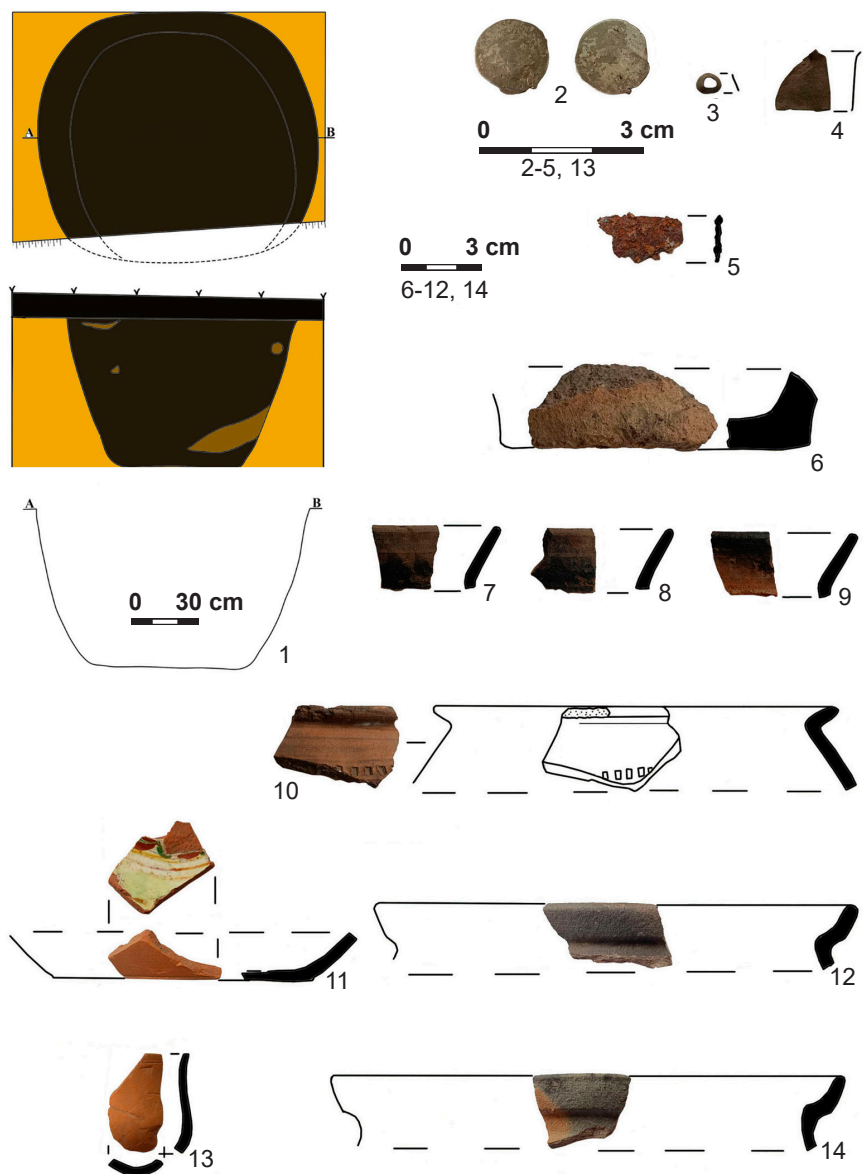

Fig. 3. Complex adâncit (1) și materiale din anul 2024 (2-14).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN GRĂDINA PUBLICĂ „ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT” DIN CHIȘINĂU

Ion URSU, Vlad VORNIC

Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”, clasată ca monument istoric și înscrisă în Registrul monumentelor ocrotite de stat cu nr. 284, reprezintă un element definitoriu al nucleului istoric al municipiului Chișinău. Zona Grădinii Publice este parte integrantă a Centrului istoric al Chișinăului, situată în partea urbei denumită și *Orașul Nou* sau *Chișinăul de Sus*. Această zonă a cunoscut o dezvoltare semnificativă în urma anexării, în anul 1812, a teritoriului dintre Prut și Nistru de către Imperiul Rus și a desemnării târgului Chișinău drept capitală a noii gubernii a Basarabiei.

În ceea ce privește datele arheologice referitoare la grădina publică a orașului Chișinău, acestea până anul trecut erau inexistente. Informațiile disponibile despre organizarea grădinii sunt sumare, iar informațiile documentare scrise cu referire la amenajarea aleilor lipsesc complet. Singurele surse care pot oferi anumite detalii sunt planurile realizate de diverși arhitecți pe parcursul celor două secole de existență a grădinii.

Principalele obiective ale cercetărilor arheologice au fost documentarea și studierea stratigrafiei verticale și orizontale ale sitului, a zidărilor gardului de incintă, precum și a substrucției pavajului aleilor. S-a urmărit, de asemenea, identificarea aleilor dispărute și a altor urme de activitate umană, inclusiv a eventualelor complexe de locuire sau a vechilor structuri de construcție. La fel, un obiectiv important a fost înregistrarea și recuperarea materialelor arheologice, care sunt în măsură să contribuie și la precizarea anumitor faze de evoluție a sitului. Pentru atingerea acestor deziderate, în diferite sectoare ale parcului, au fost executate 12 sondaje sau secțiuni (**Fig. 1**).

Astfel, aleile au fost studiate în urma trasării a șase secțiuni (S. III-S. VIII). Au fost cercetate alei din axa centrală (S. VII), alei ce formează în plan pătratul cu colțurile la intrările principale (S. V), alei din preajma și paralele gardului (S. IV și V), precum și alei ce traversează grădina în diagonală (S. I și VI) (**Fig. 2**). Pentru cercetarea zonelor pavate s-au efectuat lucrări de demontare a dalelor ce acoperă în prezent aleile și a straturilor de asfalt din perioada sovietică. În scopul de a identifica unele alei dispărute s-a trasat Secțiunea I (**Fig. 3**). Stratigrafia și structura zidăriei gardului au fost analizate în secțiunile II, IV, V, X, XI și XII.

Datele obținute din aceste investigații arheologice, împreună cu informațiile din documentele scrise și din planurile vechi de amenajare a grădinii sunt deosebit de importante pentru cunoașterea modului cum erau

97

Fig. 2. Secțiunea IV. Profilul straturilor de substrucție a aleilor grădinii.

Fig. 3. Secțiunea I. Urme ale aleii dispărute.

SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SALA FUNERARĂ (BEIT KHADDISHIM) A CIMITIRULUI EVREIESC DIN MUN. CHIȘINĂU

*Sergiu SERBINOV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA,
Dumitru AVRAM, Adrian IORGA, Vladimir CHITIC, Natalia OVCIAROV,
Igor DIMOV, Serghei AGULNICOV*

În primăvara anului 2024, Agenția Națională Arheologică a efectuat cercetări preventive la monumentul istoric și de artă, de categorie națională: *Cimitir cu complexul de monumente* (Sala Funerară/Beit Kaddishim din sec. XIX din cadrul Cimitirului Evreiesc), înregistrat cu nr. 189 în Registrul monumentelor ocrotite de stat din mun. Chișinău (**Fig. 1**). Întreg complexul de monumente se poziționează în perimetrul străzilor Milano, Vissarion Belinski și Ion Pelivan, Sala Funerară aflându-se pe adresa str. Milano 1A.

Săpăturile arheologice efectuate la Sala Funerară au fost realizate în contextul elaborării proiectului de conservare a acestui edificiu istoric, inițiat de Muzeul de Istorie a Evreilor din Republica Moldova. Obiectivele cercetărilor au constat în descoperirea de elemente arhitecturale sau decorațiuni originale, identificarea cotei istorice și adâncimea temeliei construcției ș.a., care pot contribui la realizarea proiectului de conservare. Cercetările arheologice au constat în executarea a trei sondaje, unul trasat în interiorul edificiului și alte două în exteriorul acestuia alipite de pereții construcției.

Sondajul 1 a fost deschis în interiorul Sălii Funerare/Beit Kaddishim, între peretele de SE a monumentului și masa funerară, cu dimensiunile de 4,80×1,5 m, orientat pe direcția NV–SE (**Fig. 2a**). În S. 1 s-au găsit pietre albe fațetate, cărămizi, prundiș în amestec cu moloz sau beton, tije de fier ce erau legate între ele cu sârmă mai subțire din fier, aluminiu sau cupru, creând astfel o plasă ce a fost folosită la turnarea tavanului, o stea a lui David din fier similară cu cele ce se găsesc în prezent pe porțile de la intrarea în Sala Funerară.

Sondajul 2, cu dimensiunile de 2×0,8 m, a fost trasat în exteriorul edificiului, alăturat peretelui sud-estic, pe linia sondajului 1 din interior, fiind orientat cu latura lungă, pe direcția NE–SV a peretelui (**Fig. 3b,c**). În acest sondaj s-a identificat temelia monumentului, aflată la o adâncime de 1,60 m și fiind compusă din pietre brute de calcar. Deasupra fundației a fost amenajat un prag de beton cu o lățime de circa 0,05 cm de la perete și o înălțime cuprinsă între 0,08-0,15 m, la momentul actual. În cuprinsul sondajului s-au găsit câteva fragmente de ceramică și sticlă modernă.

Sondajul 3 a fost trasat în exteriorul edificiului, alăturat peretelui sud-vestic, fiindt amplasat astfel încât să cuprindă întreaga porțiune unde se află una dintre cele trei porți de intrare în edificiu și având orientarea cu latura lungă, pe direcția NV–SE. Lungimea sondajului a constituit 3,80 m, iar lățimea maximă de 1,70 m (**Fig. 4d,e**). În cadrul sondajului s-au descoperit mai multe fragmente de sticlă ornamentată cu motive stil florale, de culori diverse: albă mat, transparentă, verde, violetă deschisă și violetă închisă. Cel mai probabil, aceste cioburi provin de la vitraliile ce înfrumusețau intrarea în Sala Funerară. De asemenea, s-au descoperit elemente din fier de la ușă, un tub de glonț și un fragment de la un obuz din timpul celui de-al Doilea război mondial.

Fig. 1. Fotografie a cimitirului ebraic făcută dinspre Bariera Sculeni (după Sergius Ciocanu 2022). În stânga sus se observă Sala Funerară.

a

b

c

d

e

Fig. 2. Sondajele 1 (a), 2 (b, c), și 3 (d, e).

DATE PRELIMINARE PRIVIND PERIEGEZELE EFECTUATE ÎN RAIONUL STRĂȘENI ÎN ANUL 2024

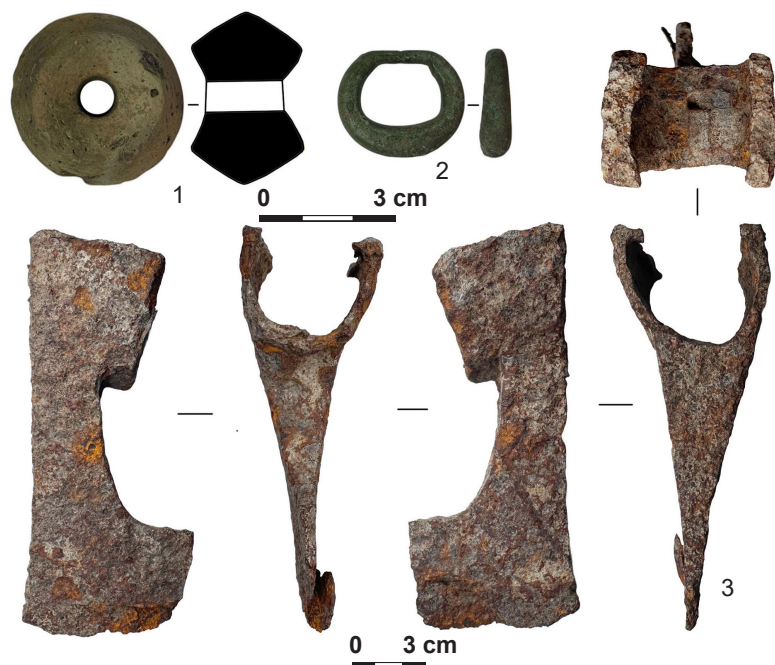
Vlad VORNIC, Ion URSU, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM

Situat în Podișul Moldovei Centrale, regiune ce a oferit condiții favorabile de viață umană din cele mai vechi timpuri, raionul Strășeni dispune de un patrimoniu arheologic bogat și variat, dar care este încă puțin documentat, investigat și valorificat. În Registrul arheologic național, aprobat în anul 2024, au fost înscrise 147 de situri arheologice descoperite de-a lungul mai multor decenii în raza acestei unități teritorial-administrative din zona centrală a Republicii Moldova. Marea majoritate a obiectivelor arheologice reprezintă așezări deschise datând din diferite epoci istorice, la care se adaugă câteva cetăți de pământ, cimitire plane și tumuli. Trebuie subliniat însă că moșiile celor 39 de localități au fost prospectate inegal din punct de vedere arheologic, unele microzone rămânând în afara atenției arheologilor.

Pornind de la această realitate, în lunile noiembrie-decembrie 2024, Institutul Patrimoniului Cultural și Agenția Națională Arheologică au efectuat cercetări periegetice pe moșiile a 12 localități din raionul Strășeni, în vederea completării hărții arheologice și elaborării repertoriului arheologic al acestui raion. Drept rezultat al periegezelor, au fost verificate 16 obiective arheologice cunoscute și au fost descoperite alte 32 de situri noi, toate reprezentând așezări deschise datate în diferite perioade istorice. În plus, au fost găsite izolat, în puncte diferite, două artefacte, o verigă de cataramă de bronz din epoca romană și o bardă de fier din evul mediu sau perioada modernă (**Fig. 1, 2-3**)¹. Cele mai multe situri arheologice, opt la număr, au fost identificate la Micleușeni (**Fig. 2**), comună pe teritoriul căreia până la recunoașterile noastre arheologice era cunoscută o singură cetate de pământ, semnalată de Ion Hîncu, dar a cărei datare a ramas neprecizată.

De pe suprafața celor aproape 50 de obiective arheologice din r-nul Strășeni prospectate periegetic anul trecut au fost adunate diferite fragmente ceramice și câteva piese de inventar (o statueta și trei fusaiole de lut ars, o mărgică poliedrică de sticlă ș.a.) (**Fig. 1, 1; 2**), pe baza cărora a și fost stabilită apartenența culturală și cronologia a acestor situri. Este evident însă că investigațiile viitoare, care se cer a fi sistematice și mai ample, vor contribui la cunoașterea mai aprofundată a realităților istorico-arheologice din această zonă a bazinului râului Bîc, harta arheologică urmând să se completeze cu noi situri datând din epoci diferite.

¹ Ambele piese de metal au fost descoperite de arheologul Sergiu Serbinov.

4

Fig. 1. Fusaiolă de lut (1), cataramă de bronz (2) și topor de fier (3) găsite *passim* la Vorniceni și imagine satelitară cu marcarea siturilor arheologice descoperite la Miclușeni (4).

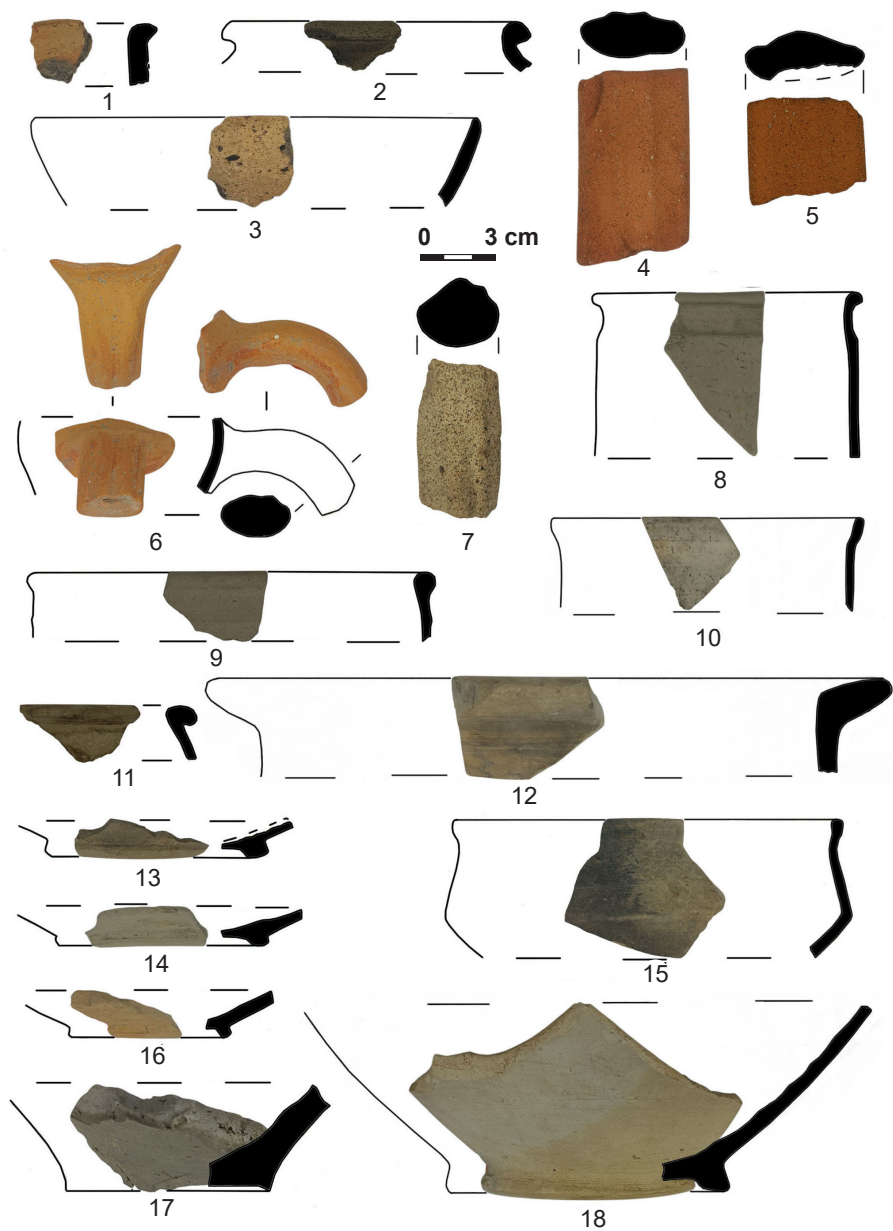

Fig. 2. Ceramică lucrată cu mână (1), la roată din pastă zgrunțuroasă (2-3) sau fină (8-18) și romană de import (4-7) descoperită pe situl *Micleușeni III*.

CUPRINS

PROGRAM	3
REZUMATELE COMUNICĂRILOR	7
 <i>Viorica PASCARI, Natalia OVCEAROV,</i> <i>Alexandru LEVINSCHI, Serghei COVALENCO</i>	
SĂPĂTURI ÎN GROTA DE LA BRÂNZENI (R-NUL EDINET)	
ÎN 2024	7
 <i>Natalia OVCEAROV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM</i>	
O NOUĂ STAȚIUNE PALEOLITICĂ	
DESCOPERITĂ LA TELIȚA (R-NUL ANENII NOI)	10
 <i>Vitalie BURLACU</i>	
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ	
CLIMĂUȚII DE JOS II, SATUL CLIMĂUȚI, R-NUL ȘOLDĂNEȘTI.	
CAMPANIA 2024	12
 <i>Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Serghei HEGHEA,</i> <i>Natalia OVCEAROV, Igor DIMOV</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE	
LA SPEIA (R-NUL ANENII NOI) ÎN ANUL 2024	15
 <i>Sergiu POPOVICI, Eugen MISTREANU, Serghei HEGHEA,</i> <i>Serghei AGULNIKOV, Sergiu SERBINOV</i>	
SITUL ARHEOLOGIC FLORICICA I (COM. ENICHIOI,	
R-NUL CANTEMIR)	19
 <i>Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA,</i> <i>Vlad CHITIC, Sergiu SERBINOV, Andrian IORGA, Igor DIMOV</i>	
DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA	
CUCUTENI-TRYPILLIA HÂRCEȘTI II (R-NUL UNGHENI)	
ÎN ANUL 2024.....	23
 <i>Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Johannes MÜLLER,</i> <i>Sergiu HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL ENEOLITIC	
TRINCA-LA ȘANȚ. CAMPANIA 2024.....	26
 <i>Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Vlad VORNIC, Denis TOPAL,</i> <i>Serghei HEGHEA, Serghei AGULNICOV, Adrian IORGA, Dumitru AVRAM</i>	
TUMULUL 20 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)	29

<i>Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Vlad CHITIC, Sergiu SERBINOV, Igor DIMOV</i>	
TUMULUL 3 DIN SATUL DONDUȘENI (R-NUL DONDUȘENI)	32
<i>Vlad CHITIC, Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Andrian IORGA, Igor DIMOV</i>	
MORMINTE DIN PRIMA EPOCĂ A FIERULUI DESCOPERITE LA HÂRCEȘTI (R-NUL UNGHENI) ÎN ANUL 2024	35
<i>Mihail BĂȚ, Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Andrei ASĂNDULESEI, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ</i>	
DATE PRELIMINARE PRIVIND CERCETĂRILE ARHEOLOGICE EFFECTUATE ÎN ANUL 2024 LA SITUL SAHARNA–ȚIGLĂU (RAIONUL REZINA)	38
<i>Vitalie SOCHIRCĂ, Tatiana NAGACEVSCHI</i>	
EVALUAREA SOLULUI DIN SITUL ARHEOLOGIC SAHARNA–ȚIGLĂU, RAIONUL REZINA, CAMPANIA ANULUI 2024	42
<i>Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC</i>	
CERCETĂRI DE SALVARE ÎN CADRUL SITULUI ARHEOLOGIC HORODIȘTE–LA COT (R-NUL REZINA)	45
<i>Vlad VORNIC, Sergiu SERBINOV, Vlad CHITIC, Sergiu HEGHEA, Igor DIMOV</i>	
O AȘEZARE GETICĂ DESCOPERITĂ LA RUSEȘTII NOI (R-NUL IALOVENI)	46
<i>Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV</i>	
PROSPECȚIUNI ȘI SONDAJE LA SITURILE CULTURII GETICE DIN PREAJMA SATULUI SURUCENI, RAIONUL IALOVENI.....	53
<i>Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Sergiu SERBINOV, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC</i>	
NOI CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ ȘI SONDAJE ÎN CETATEA DURLEȘTI – PĂDUREA GROZEȘTI (MUN. CHIȘINĂU)	58
<i>Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRCĂ</i>	
CERCETĂRI PEDOLOGICE ÎN SITURILE ARHEOLOGICE DIN EPOCA FIERULUI RUSEȘTII NOI, SURUCENI ȘI DURLEȘTI	60

<i>Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC</i> CERCETĂRI PERIEGHETICE LA SITUL FORTIFICAT DE LA HORODIȘTE – DEALUL PLEȘA, RAIONUL CĂLĂRAȘI	63
<i>Octavian MUNTEANU, Michael MEYER, Vasile IARMULSCHI, Torben SCHATTE</i> CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2024 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – SUB PĂDURE	66
<i>Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Sergiu SERBINOV</i> CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL ARHEOLOGIC CĂINARII VECHI IV (R-NUL SOROCA)	69
<i>Vlad VORNIC, Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Igor DIMOV, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Adrian IORGA</i> SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA ECATERINOVCA-IALPUGENI–VALEA JEPARULUI DIN ANUL 2024	73
<i>Vornic VORNIC, Sergiu HEGHEA, Igor DIMOV</i> DESCOPERIRI ARHEOLOGICE DIN SEC. IV D.HR. LA DUBNA, R-NUL SOROCA	76
<i>Sergiu POPOVICI, Vlad VORNIC, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Andrian IORGA, Sergiu SERBINOV, Vlad CHITIC, Igor DIMOV</i> CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SINEȘTI (R-NUL UNGHENI) ÎN ANUL 2024	79
<i>Vlad VORNIC, Sergiu HEGHEA, Dumitru AVRAM</i> UN CUPTOR DE ARS CERAMICA DIN EVUL MEDIU TIMPURIU DESCOPERIT LA ENICHIOI (R-NUL CANTEMIR)	82
<i>Vlad VORNIC, Serghei AGULNICOV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Adrian IORGA, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Igor DIMOV, Mircea SULA, Natalia OVCEAROV</i> SONDAJUL ARHEOLOGIC EFECTUAT LA COSTEȘTI-GÂRLEA ÎN ANUL 2024	85
<i>Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU, Vlad VORNIC, Sergiu MUSTEAȚĂ</i> CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL MEDIEVAL DE LA LOZOVA – LA HOTAR CU VORNICENII. CAMPANIA DIN 2024	89

<i>Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Veaceslav BICBAEV, Adrian IORGA</i> UN SONDAJ DE SALVARE EFECTUAT ÎN ANUL 2024 LA SITUL ARHEOLOGIC DE LA JEVRENI – IZVORUL POCRÂȘENI (R-NUL CRIULENI)	92
--	-----------

<i>Ion URSU, Vlad VORNIC</i> CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN GRĂDINA PUBLICĂ „ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT” DIN CHIȘINĂU	96
--	-----------

<i>Sergiu SERBINOV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA,</i> <i>Dumitru AVRAM, Adrian IORGA, Vladimir CHITIC, Natalia OVCIAROV,</i> <i>Igor DIMOV, Serghei AGULNICOV</i> SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SALA FUNERARĂ (BEIT KHADDISHIM) A CIMITIRULUI EVREIESC DIN MUN. CHIȘINĂU	100
---	------------

<i>Vlad VORNIC, Ion URSU, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM</i> DATE PRELIMINARE PRIVIND PERIEGEZELE EFECTUATE ÎN RAIONUL STRĂȘENI ÎN ANUL 2024.....	103
---	------------

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2024
